

مجموعه قوانین شهرداری‌ها

گردآورنده:

محمدرضا صادقی‌نیا، رودسری

(وکیل پایه یک دادگستری)

صادق نیای رودسری، محمدرضا، ۱۳۵۲	سرشناسه
مجموعه قوانین شهرداری‌ها/ محمدرضا صادقی نیای رودسری	عنوان و نام پدیدآور
تهران، ترمه، ۱۴۰۳	مشخصات نشر
۱۲۴ ص.	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۲۲-۳۲۷-۱۶۶-۳	شابک
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
شهرداری -- قوانین و مقررات -- ایران	موضوع
KMH۲۹۳۷	رده‌بندی کنگره
۳۴۲/۵۵۰۹	رده‌بندی دیویی
۹۷۶۲۲۷۵	شماره کتابشناسی ملی

- ◆ نام کتاب: ..... مجموعه قوانین شهرداری‌ها
- ◆ گردآورنده: ..... محمدرضا صادقی نیای رودسری
- ◆ طراح جلد: ..... انتشارات ترمه
- ◆ نوبت چاپ: ..... اول ۱۴۰۳
- ◆ ناشر: ..... انتشارات ترمه
- ◆ تیراژ: ..... ۵۰۰ نسخه
- ◆ چاپ و صحافی: ..... گیلان‌مهر
- ◆ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۲۷-۱۶۶-۳
- ◆ قیمت: ..... ۷۰,۰۰۰ تومان

آدرس ناشر: تهران - خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - پلاک ۲۸۶، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۹۶۳۳۰۱ - ۶۶۴۱۷۳۴۶

فاکس: ۶۶۴۹۶۶۲۸

برای اطلاع از نحوه خرید اینترنتی انتشارات ترمه به وبسایت ما به آدرس زیر مراجعه فرمایید.

www.termehbook.com   termeh-pub@yahoo.com

بیایید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مؤلف، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورنده کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی است. نتیجه این عمل نادرست موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز بی‌آمدهای ناگوار در زندگی و محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌گردد.

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کل یا جزء، به هر صورت [چاپ، کپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی] بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است

فهرست مطالب

قوانین شهرداری

فصل اول. در تأسیس شهرداری.....	۱
فصل دوم. انتخابات انجمن شهر.....	۲
الف) تقسیم‌بندی شهر حوزه‌های انتخابیه و تعداد اعضاء انجمن.....	۲
ب) شرایط انتخاب کردن و انتخاب شدن.....	۴
ج) در تعیین داوطلبان و تشکیل انجمن نظارت.....	۸
د) کیفیت اخذ آراء و تشخیص منتخبین.....	۱۵
فصل سوم. در تشکیل انجمن شهر.....	۲۰
الف) انتخابات هیئت رئیسه.....	۲۰
ب) رسمیت جلسات انجمن شهر و طرز تشکیل آن.....	۲۲
فصل چهارم. در وظایف انجمن.....	۲۶
فصل پنجم. در انتخاب شهردار و معاون شهرداری.....	۳۰
الف) شهردار.....	۳۰
ب) معاون شهرداری.....	۳۲
فصل ششم. در وظایف شهرداری.....	۳۳
فصل هفتم. مقررات استخدامی و مالی.....	۴۷
الف) مقررات استخدامی.....	۴۷
ب) مقررات مالی.....	۵۰
فصل هشتم. در مقررات جزائی.....	۵۹
فصل نهم. خاتمه.....	۶۲
قانون اصلاح ماده ۱۰۱ قانون شهرداری مصوب ۱۳۹۰/۱/۲۸.....	۸۸

آیین‌نامه معاملات شهرداری تهران مصوب ۱۳۵۵/۱/۲۵.....	۹۱
فصل اول. نصاب معاملات.....	۹۱
فصل دوم. مناقصه.....	۹۳
آگهی مناقصه (مناقصه عمومی).....	۹۳
دعوت‌نامه (مناقصه محدود).....	۹۸
کمیسیون مناقصه.....	۹۹
فصل چهارم. ترتیب و تحویل کالا یا خدمت.....	۱۰۴
فصل پنجم. مزایده.....	۱۰۶
فصل ششم. ترک مناقصه یا مزایده و حراج.....	۱۰۸
فصل هفتم. مقررات عمومی.....	۱۱۱
قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری.....	۱۱۳
قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها.....	۱۱۵
قانون راجع به منع توقیف اموال منقول و غیرمنقول	
متعلق به شهرداری‌ها.....	۱۱۸

قوانین شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۱۴/۱۱

فصل اول. در تأسیس شهرداری

ماده ۱. در هر محل که جمعیت آن حداقل به پنج هزار نفر بالغ باشد شهرداری تأسیس می‌گردد.

تبصره ۱. در هر نقطه که از نظر موقعیت و اهمیت تشکیل شهرداری ضرورت داشته باشد ولو جمعیت آن به پنج هزار نفر بالغ نشود وزارت کشور می‌تواند در آن محل دستور تشکیل انجمن و شهرداری بدهد و چنانچه پس از تشکیل شهرداری در نقاط مزبور ضمن عمل معلوم شود عوارض وصولی تکافوی هزینه شهرداری را نمی‌نماید و با در نظر گرفتن وضع اقتصادی و مالی محل برای اداره امور شهرداری درآمد جدیدی نمی‌توان تهیه نمود وزارت کشور مجاز است شهرداری این قبیل نقاط را منحل نماید.

تبصره ۲. در نقاطی که فقط در بعضی از فصول برقراری شهرداری لازم باشد برای فصل مزبور و همچنین برای چند محل که به یکدیگر نزدیک و جمعاً اقتضای تشکیل شهرداری داشته باشد می‌توان یک شهرداری تأسیس کرد.

ماده ۲. حدود حوزه هر شهرداری و حومه آن به‌طور جداگانه به‌وسیله شهرداری با تصویب انجمن شهر تعیین می‌شود. و پس از موافقت شورای شهرستان و تصویب وزارت کشور قابل اجرا است.^۱

تبصره. هرگونه اقدامات عمرانی و خانه‌سازی و ایجاد مؤسسات عمومی تأسیس [تأسیس] برق و آب و شبکه وسایل نقلیه و نظایر آن در حومه شهر از طرف مالکین و ساکنین و اشخاص منوط به موافقت قبلی وزارت کشور و نظارت آن وزارت می‌باشد.^۲

ماده ۳. شهرداری دارای شخصیت حقوقی است.

فصل دوم. انتخابات انجمن شهر

الف) تقسیم‌بندی شهر حوزه‌های انتخابیه و تعداد اعضاء انجمن

ماده ۴. هر حوزه شهرداری انجمنی خواهد داشت به نام انجمن شهر که اعضاء آن از طرف اهالی مستقیماً و با رأی مخفی به اکثریت نسبی برای مدت چهار سال انتخاب می‌شوند.

ماده ۵. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

ماده ۶. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۴

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - ماده ۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «حدود حوزه هر شهرداری بوسیله شهرداری با تصویب انجمن شهر تعیین می‌شود و پس از موافقت شورای شهرستان و تصویب وزارت کشور قابل اجراست.»

۲. (الحاقی ۱۳۴۲/۷/۱۳)

۳. ماده ۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «حوزه هر شهرداری برای انتخاب نمایندگان انجمن به نسبت تقریبی جمعیت به حوزه‌ها تقسیم می‌شود و ساکنین هر حوزه سه نفر نماینده برای تشکیل انجمن شهر انتخاب می‌کنند.»

۴. ماده ۶ (مصوب ۱۳۳۴) - «تقسیم‌بندی شهر به حوزه‌های انتخابیه در کمیسیون مرکب از فرماندار یا بخشدار، شهردار، رئیس شهربانی، رئیس آمار و رئیس ثبت اسناد که به دعوت فرماندار

تبصره ۱. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

تبصره ۲. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

ماده ۷. تعداد اعضای انجمن شهرها بدین ترتیب تعیین می‌شود:

- تهران سی نفر
  - شهرهای از دویست و پنجاه هزار نفر جمعیت به بالا پانزده نفر
  - شهرهای از صد هزار نفر تا دویست و پنجاه هزار نفر جمعیت دوازده نفر
  - شهرهای از پنجاه هزار تا صد هزار نفر جمعیت نه نفر
  - شهرهای از ده هزار تا پنجاه هزار نفر جمعیت هفت نفر
  - شهرهای کمتر از ده هزار نفر پنج نفر.^۳
- تبصره. جمعیتی که ملاک تعیین عده نمایندگان هر حوزه است آخرین سرشماری عمومی کشور است که نتیجه آن قبل از صدور دستور شروع انتخابات انجمن شهر رسماً اعلام شده باشد.^۴

یا بخشدار تشکیل می‌شود به عمل آمده و پس از تهیه نقشه و تصویب کمیسیون به م وقع اجرا گذاشته می‌شود.»

۱. تبصره ۱ ماده ۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «هرگاه یکی از ادارات مذکور در فوق در محل تشکیل نشده باشد و یا یک یا چند نفر از رؤسای ادارات در محل نباشند حضور سایر رؤسای دوائر دولتی به تشخیص و دعوت فرماندار یا بخشدار برای تهیه نقشه تقریبی حوزه‌های انتخابیه شهر کافی خواهد بود.»

۲. تبصره ۲ ماده ۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «جمعیتی که ملاک تعیین عده نمایندگان هر شهر است تا سه دوره مأخذ عمل خواهد بود و پس از آن اگر اضافه یا نقصانی حاصل کند آن اضافه یا نقصان در انتخابات دوره چهارم رعایت خواهد شد.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۷ (مصوب ۱۳۳۴) - «تعداد اعضای انجمن شهرها بدین ترتیب تعیین می‌شود: تهران ۳۰ نفر - ۱۰ حوزه هر حوزه ۳ نفر شهرهای از ۱۵۰ هزار نفر جمعیت به بالا ۱۵ نفر - ۵ حوزه هر حوزه ۳ نفر شهرهای از ۱۰۰ هزار تا ۱۵۰ هزار جمعیت ۱۲ نفر - ۴ حوزه هر حوزه ۳ نفر. شهرهای از ۵۰ هزار تا ۱۰۰ هزار جمعیت ۹ نفر - ۳ حوزه هر حوزه ۳ نفر. شهرهای کمتر از ۵۰ هزار نفر جمعیت ۷ نفر - بدون حوزه، شهرهای کمتر از ۱۰ هزار نفر جمعیت ۵ نفر - بدون حوزه.»

۴. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - تبصره ماده ۷ (مصوب ۱۳۴۵) - «جمعیتی که

ب) شرایط انتخاب کردن و انتخاب شدن

ماده ۸. انتخاب‌کننده باید واجد شرایط زیر باشد:

۱. تابعیت ایران
  ۲. داشتن هیجده سال تمام سن.
  ۳. توطن در محل انتخاب و یا لااقل سکونت در آن‌جا از شش ماه قبل از انتخابات و یا آن که شخصاً در آن حوزه به کسب و یا حرفه معینی اشتغال داشته باشد و در صورتی که محل سکنی و محل کسب یا حرفه مختلف باشد فقط محل سکنی معتبر است.
  ۴. عدم محکومیت به جنایت یا جناح‌ای که موجب محرومیت از حقوق اجتماعی است.
  ۵. محجور نبودن و عدم محکومیت به ورشکستگی به تقصیر^۱.
- تبصره. رأی‌دهندگان موظفند قبل از دادن رأی برگ انتخاباتی تحصیل کنند. نحوه تنظیم دفاتر ثبت‌نام و صدور برگ انتخاباتی و تشخیص صلاحیت رأی‌دهندگان براساس مقررات این قانون به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف دو ماه از تاریخ تصویب این قانون از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسد.^۲

ملاک تعیین عده نمایندگان هر شهر است تا سه دوره مأخذ عمل خواهد بود و پس از آن اگر اضافه یا نقصانی حاصل کند آن اضافه یا نقصان در انتخابات دوره چهارم رعایت خواهد شد.»

۱. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «ماده ۸. انتخاب‌کننده باید واجد شرایط زیر باشد: ۱) تابعیت ایران ۲) داشتن لااقل بیست سال تمام شمسی ۳) توطن در محل انتخاب و یا لااقل سکونت در آن‌جا از شش ماه قبل از انتخابات و یا آن که شخصاً در آن حوزه‌ی کسب و یا حرفه معینی اشتغال داشته باشد و در صورتی که محل سکنی و محل کسب یا حرفه مختلف باشد فقط محل سکنی معتبر است. ۴) عدم محکومیت به جنایت یا جناح‌ای که موجب محرومیت از حقوق اجتماعی است. ۵) محجور نبودن و عدم محکومیت به ورشکستگی به تقصیر.»
۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱/۲۷)

ماده ۹. انتخاب‌شونده باید دارای شرایط زیر باشد:

۱. تابعیت ایران.
  ۲. داشتن سی سال تمام شمسی.
  ۳. توانایی خواندن و نوشتن فارسی به‌اندازه کافی.
  ۴. لااقل سه سال ساکن محل انتخاب باشد.
  ۵. عدم محرومیت از حقوق اجتماعی.
  ۶. محجور نبودن و عدم محکومیت به ورشکستگی به تقصیر.^۱
- ماده ۱۰. اشخاص زیر از انتخاب شدن محرومند:

۱. نخست‌وزیر و وزیران و معاونین آن‌ها و نمایندگان مجلسین و استانداران و فرمانداران و شهرداران و بخشداران و معاونین آن‌ها رؤسای دادگاه‌ها و دادستان‌ها و بازپرسان و رؤسای ادارات دولتی و سازمان‌های وابسته به دولت به استثنای استادان دانشگاه.^۲
۲. افسران و نفرات شهرداری و ژاندارمری و ارتش و هم‌ردیفان آن‌ها از هر دسته تا موقعی که در خدمت هستند از انتخاب کردن و انتخاب شدن محرومند.
۳. اعضای انجمن‌های ایالتی و ولایتی و اعضای انجمن نظارت انتخابات انجمن شهر در دوره‌ای که دارای این سمت هستند.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «ماده ۹. انتخاب‌شونده باید دارای شرایط زیر باشد: (۱) تابعیت ایران. (۲) داشتن سی سال تمام شمسی. (۳) توانایی خواندن و نوشتن فارسی به اندازه کافی. (۴) لااقل سه سال ساکن محل انتخاب باشد. (۵) عدم محرومیت از حقوق اجتماعی. (۶) محجور نبودن و عدم محکومیت به ورشکستگی به تقصیر.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - بند ۱ ماده ۱۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «نخست‌وزیر و وزیران و معاونین آنها و نمایندگان مجلسین در تمام کشور و استانداران و فرمانداران و شهرداران و بخشداران و معاونین آنها و رؤسای دادگاه‌ها و دادستان‌ها و بازپرسان و رؤسای ادارات دولتی در حوزه مأموریت خود.»

بند ۴. هیچ یک از کارمندان و کارگران ادارات و بنگاه‌های دولتی و سازمان‌های وابسته به دولت و کسانی که به نحوی از انحاء از شهرداری مستمراً حقوق و یا کمک مالی دریافت می‌دارند در حوزه مأموریت خود نمی‌توانند انتخاب شوند مگر اینکه قبل از نشر اعلان انتخابات بازنشسته شده یا استعفا داده یا از خدمت خارج شده باشند که در این صورت انتخاب آنان مانعی ندارد.^۱

تبصره. در نقاطی که دولت مقتضی بداند و اعلام نماید شرکت کارمندان و کارگران سازمان‌هایی که با سرمایه دولت تشکیل شده ولی به صورت بازرگانی اداره می‌شوند در انتخابات انجمن شهر بلامانع است.^۲

بند ۵. رؤسا و اعضاء هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌ها و کسانی که تأمین تمام یا قسمت اعظم یکی از حوائج عمومی حوزه شهرداری از قبیل خواربار- وسائل نقلیه- برق- آب- دارو و امثال این‌ها را به عهده دارند نمی‌توانند به عضویت انجمن شهرداری محلی که مرکز فعالیت آن‌هاست انتخاب شوند.

تبصره. چنانچه یکی از کارمندان پایه‌دار دولت یا شهرداری به عضویت انجمن انتخاب شود مدت نمایندگی جزو سابقه خدمت او محسوب می‌شود.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)- بند ۴ ماده ۱۰ (مصوب ۱۳۳۴)- هیچ یک از کارمندان و کارگران ادارات و بنگاه‌های دولتی و شهرداری و بنگاه‌های وابسته به دولت و کسانی که به نحوی از انحاء از شهرداری مستمراً حقوق و یا کمک مالی دریافت می‌دارند در حوزه مأموریت خود نمی‌توانند انتخاب شوند مگر اینکه قبل از اعلان انتخابات منتظر خدمت یا بازنشسته شده یا استعفا داده باشند که در این صورت انتخاب آنان مانعی ندارد.»

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

ماده ۱۱. از اشخاصی که با یکدیگر قرابت نسبت یا سببی به شرح زیر داشته باشند:

پدر- مادر- فرزند- نوه- برادر- خواهر- برادرزاده- خواهرزاده- همسر- خواهر و برادر همسر- فرزند همسر- فقط آن کسی که رأی او بیشتر است می‌تواند عضویت یک انجمن را دارا باشد و در صورت تساوی آراء یکی از آن‌ها به حکم قرعه معین خواهد شد و اگر قرابت پس از اتمام انتخابات و صدور اعتبارنامه یا هر زمانی از دوره قانونی انجمن حاصل و یا معلوم گردد بلافاصله در اولین باری که انجمن تشکیل جلسه می‌دهد به حکم قرعه یک نفر ابقاء می‌شود و به جای شخص یا اشخاصی که خارج شده‌اند از شخص یا اشخاصی که رأیشان بیشتر است دعوت خواهد شد^۱.

ماده ۱۲. هر عضو انجمن شهرداری که فاقد یکی از شرایط انتخاب شونده (مذکور در ماده ۹ این قانون) گردد و یا یکی از مشاغلی را که موجب محرومیت از عضویت انجمن شهرداری است قبول کند از همان موقع منعزل شناخته می‌شود و فرماندار یا بخشدار موظف است به محض اطلاع مراتب را به عضو منعزل و انجمن شهر اعلام نماید.

ماده ۱۳. یک نفر نمی‌تواند در بیش از یک انجمن شهر عضویت داشته باشد.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۱۱ (مصوب ۱۳۳۴) - «از اشخاصی که با یکدیگر قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم دارند فقط آن کسی که رأی او بیشتر است می‌تواند عضویت یک انجمن را دارا باشد و در صورت تساوی آراء یکی از آنها به حکم قرعه معین خواهد شد و اگر قرابت پس از اتمام انتخابات و صدور اعتبارنامه معلوم گردد در نخستین جلسه انجمن به حکم قرعه یک نفر ابقاء می‌شود و به جای شخص یا اشخاصی که خارج شده‌اند از شخص یا اشخاصی که بعد از آنها رأیشان بیشتر است دعوت خواهد شد مشروط بر آنکه لاقلاً دارای نصف رأی آخرین نفر منتخب عضو انجمن باشد و الا تجدید انتخاب می‌شود.»

تبصره. در شهرهایی که به حوزه‌های انتخابیه تقسیم می‌شود هر گاه یک نفر در بیش از یک حوزه انتخاب گردد فقط می‌تواند نمایندگی یکی از حوزه‌ها را داشته باشد و از سایر حوزه‌ها کسانی که بعد از او حائز اکثریت هستند نمایندگی آن حوزه‌ها را خواهند داشت مشروط بر اینکه نفر بعدی حداقل دارای نصف آراء آخرین نماینده منتخب حوزه باشد و الا انتخابات در آن حوزه تجدید خواهد شد.

ج) در تعیین داوطلبان و تشکیل انجمن نظارت

ماده ۱۴. برای تعیین داوطلب ده روز قبل از دعوت اعضای انجمن انتخابات اعلانی از طرف فرماندار یا بخشدار به مضمون ذیل در حوزه انتخابیه منتشر می‌شود:

«داوطلبان عضویت انجمن شهر باید داوطلبی خود را برای یکی از حوزه‌ها شخصاً یا به وسیله اشخاص دیگر به فرمانداری یا بخشداری کتباً اطلاع دهند و برای اینکه داوطلب نمایندگی حوزه شناخته شوند باید پنجاه نفر در شهرهایی که متجاوز از یکصد و پنجاه هزار نفر جمعیت دارد و بیست و پنج نفر در شهرهایی که متجاوز از یکصد هزار نفر جمعیت دارد و پانزده نفر در نقاطی که متجاوز از پنجاه هزار نفر جمعیت دارد و ده نفر در نقاطی که از پنجاه هزار نفر کمتر جمعیت دارد آنها را معرفی نمایند.

معرفی باید کتبی بوده و معرفی کنندگان واجد شرایط انتخاب کننده باشند و با ذکر شماره شناسنامه و محل صدور آن معرفی‌نامه را امضاء نمایند. فرماندار یا بخشدار به وسیله کمیسیون پنج نفری مقرر در ماده ۱۵ به وضع داوطلبان نمایندگی رسیدگی و پس از آن اسامی آنها را در

حوزه انتخابیه اعلان می‌کند و رأی‌دهندگان در موقع رأی دادن فقط می‌توانند به آنها رأی بدهند.^۱

تبصره. این تبصره در تاریخ ۱۳۵۵/۴/۱۵ نسخ شده است.^۲

ماده ۱۵. پس از انتشار آگهی مزبور در ماده ۱۴ به منظور احراز شرایط قانونی در مورد داوطلبان عضویت در انجمن حداقل دو ماه قبل از روز اخذ رأی به دستور وزارت کشور در مرکز هر فرمانداری یا بخشداری کمیسیونی به ریاست فرماندار یا بخشدار و به عضویت رئیس دادگاه شهرستان در شهرستان و رئیس دادگاه بخش در بخش و رئیس اداره آموزش و پرورش و رئیس اداره ثبت احوال و یک نفر معتمد محل به انتخاب فرماندار یا بخشدار تشکیل می‌گردد. در بخش‌ها رئیس آموزش و پرورش بخش، نماینده ثبت احوال عضویت کمیسیون را دارا خواهند بود. در غیاب هر یک از افراد مذکور در بالا از جانشین آنان دعوت به عمل خواهد آمد. در صورتی که تکمیل تعداد اعضای کمیسیون با افراد

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۱۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «برای تعیین داوطلب ده روز قبل از دعوت اعضای انجمن انتخابات اعلانی از طرف فرماندار یا بخشدار به مضمون ذیل در حوزه انتخابیه منتشر می‌شود: داوطلبان عضویت انجمن شهر باید داوطلبی خود را برای یکی از حوزه‌ها شخصاً یا به وسیله اشخاص دیگر به فرمانداری یا بخشداری کتباً اطلاع دهند و برای اینکه داوطلب نمایندگی حوزه شناخته شوند باید پنجاه نفر در شهرهایی که متجاوز از یکصد و پنجاه هزار نفر جمعیت دارد و بیست و پنج نفر در شهرهایی که متجاوز از یکصد هزار نفر جمعیت دارد و پانزده نفر در نقاطی که متجاوز از پنجاه هزار نفر جمعیت دارد و ده نفر در نقاطی که از پنجاه هزار نفر کمتر جمعیت دارد آنها را معرفی نمایند. معرفی باید کتبی بوده و معرفی کنندگان واجد شرایط انتخاب‌کننده باشند و با ذکر شماره شناسنامه و محل صدور آن معرفی‌نامه را امضاء نمایند. فرماندار یا بخشدار به وسیله کمیسیون پنج نفری مقرر در ماده ۱۵ به وضع داوطلبان نمایندگی رسیدگی و پس از آن اسامی آنها را در حوزه انتخابیه اعلان می‌کند و رأی‌دهندگان در موقع رأی دادن فقط می‌توانند به آنها رأی بدهند.»

۲. تبصره ماده ۱۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «چنانچه قبل از تشکیل انجمن نظارت یک یا چند نفر از داوطلبان نمایندگی استعفا بدهند مراتب از طرف فرماندار و بخشدار برای اطلاع رأی‌دهندگان اعلام می‌شود داوطلب مستعفی حق استرداد استعفاء خود را ندارد.»

مذکور میسر نباشد فرماندار یا بخشدار می‌تواند از دبیران یا آموزگاران یا سردفتران و یا رؤسای شوراهای داوری و یا رؤسای خانه‌های انصاف یا رؤسای انجمن ده برای تشکیل و تکمیل عده اعضای کمیسیون دعوت نماید. داوطلبان عضویت در انجمن‌ها نمی‌توانند عضو کمیسیون مذکور باشند و هرگاه اعضاء این کمیسیون داوطلب عضویت در انجمن شهر گردند مستعفی تلقی شده و طبق مقررات این ماده به جای آنان از افراد دیگر دعوت به عمل خواهد آمد. کمیسیون پس از رسیدگی اسامی افراد واجد شرایط قانونی را به مرجع حزبی مربوط در محل اعلان می‌کند تا طبق ضوابط حزبی و با توجه به تعداد داوطلبان و جمعیت هر حوزه انتخابیه حداکثر تا چهار برابر تعداد اعضای انجمن نامزدهای انتخاباتی از طرف حزب اعلام شود و رأی‌دهندگان می‌توانند فقط به افراد اعلام شده رأی دهند. بعد از انتشار اعلام اسامی داوطلبان واجد شرایط کمیسیون نسبت به تعیین اسامی ۲۴ نفر از معتمدین محلی باسواد از بین گروه‌های مختلف که دارای شرایط رأی‌دهنده باشند اقدام می‌نماید و فرماندار یا بخشدار از ۲۴ نفر مذکور برای تشکیل انجمن نظارت در محل بخشداری یا فرمانداری دعوت خواهد نمود. دعوت‌شدگان در همان جلسه با رأی مخفی و اکثریت نسبی از بین خود هفت نفر را به عنوان عضو اصلی و هفت نفر را به عنوان عضو علی‌البدل انتخاب می‌کنند. برای تشکیل جلسه مذکور حضور حداقل دو سوم دعوت‌شدگان ضروری است. در بخش‌هایی که چند انتخابات برای تشکیل چند انجمن شهر در جریان باشد نماینده بخشدار در تشکیل انجمن وظایف بخشدار را به عهده خواهد داشت.^۱

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۱۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «پس از انتشار اعلان اسامی

تبصره ۱. در بخش‌هایی که انتخابات برای تشکیل چند انجمن شهر در جریان است تکالیف مربوط به احراز شرایط قانونی داوطلبان و تعیین ۲۴ نفر معتمدان و رسیدگی به شکایات موضوع ماده ۳۰ و سایر وظایف مربوط توسط کمیسیون مذکور در این ماده انجام خواهد شد.^۱

تبصره ۲. انجمن‌های نظارت بر انتخابات با نظارت فرماندار و بخشدار محل مسئول صحت انتخابات خواهند بود.^۲

تبصره ۳. هرگاه قبل از تشکیل انجمن نظارت یک یا چند نفر از داوطلبان نمایندگی استعفا دهند مراتب از طرف فرماندار یا بخشدار برای اطلاع رأی‌دهندگان اعلام می‌شود و داوطلب مستعفی حق استرداد استعفا خود را ندارد.^۳

داوطلبان نمایندگی بلافاصله فرماندار یا بخشدار کمیسیونی مرکب از خود و رئیس دادگاه شهرستان یا بخش و رئیس دارایی و رئیس فرهنگ و یک نفر از معارف اهالی شهر که شغلی در دوائر دولتی یا بنگاه‌های وابسته به دولت نداشته باشد تشکیل داده و برای هر حوزه انتخابیه ۲۱ نفر از طبقات هفتگانه ذیل: (۱) علماء و روحانیون. (۲) استادان دانشکده‌ها- پزشکان- مهندسين- وکلای دادگستری و امثال آنها. (۳) مالکین. (۴) بازرگانان. (۵) کشاورزان. (۶) پیشه‌وران. (۷) کارگران. از هر طبقه سه نفر و سه نفر از معتمدین حوزه که واجد شرایط انتخاب شدن باشند تعیین و دعوت می‌کند تا آنان هفت نفر را از بین حوزه یا خارج به عنوان عضو اصلی و هفت نفر را از بین خود یا خارج به عنوان عضو علی‌البدل فی‌المجلس برای تشکیل انجمن نظارت انتخابات به اکثریت نسبی و با رأی مخفی انتخاب کنند در انتخاب مزبور حضور دو ثلث از مدعوین کافی خواهد بود.»

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - تبصره ۱ ماده ۱۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «در صورتی که یک یا چند طبقه از طبقات هفتگانه وجود نداشته باشد کسری عده هر طبقه از سایر طبقات تکمیل خواهد شد و چنانچه در محلی مأمور دادگستری نباشد یکی از مأمورین قضایی از طرف رئیس دادگستری شهرستان به آنجا اعزام می‌شود و نماینده مزبور تا خاتمه کار انتخابات در محل خواهد ماند و کمیسیون پنج نفری برای نظارت در حسن جریان انتخابات جهت هر حوزه انتخابیه یک نفر نماینده طرف اعتماد تعیین خواهد کرد که در جلسات انجمن نظارت حضور داشته باشد.»

۲. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - تبصره ۲ ماده ۱۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «در محلی که انجمن ولایتی باشد دو نفر از اعضاء انجمن به انتخاب آن انجمن جزء انجمن نظارت خواهند بود و بنابراین مدعوین فقط پنج نفر را انتخاب می‌کنند و هفت نفر هم برای عضویت علی‌البدل انتخاب می‌شود.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - تبصره ۳ ماده ۱۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «در شهرهایی که

تبصره ۴. وزارت کشور مکلف است نسبت به تشکیل انجمن شهر در کلیه نقاطی که شهرداری تأسیس شده یا بشود اقدام نماید.^۱

تبصره ۵. حضور هر پنج نفر اعضاء در کمیسیون مذکور در این ماده ضروری است و اخذ تصمیمات بدون حضور یکی از اعضاء قانونی نخواهد بود ولی هر گاه در دو جلسه متوالی تشکیل کمیسیون با حضور پنج نفر صورت نگرفت در جلسه بعدی رأی اکثریت قاطع می‌باشد.

ماده ۱۶. از داوطلبان عضویت در انجمن شهر نباید برای عضویت انجمن نظارت و شعب اخذ رأی و شعب ثبت‌نام دعوت به عمل آید ولی هر داوطلب می‌تواند برای نظارت در اخذ و قرائت آراء نماینده‌ای به انجمن نظارت و شعب اخذ رأی معرفی کند.^۲

ماده ۱۷. کسانی که برای عضویت انجمن نظارت انتخاب می‌شوند بلافاصله تحت ریاست مسن‌ترین اعضاء تشکیل جلسه داده یک رئیس و یک نایب رئیس و لاقفل سه منشی از بین خود با رأی مخفی و به اکثریت

بر طبق ماده ۵ به حوزه‌ها تقسیم می‌شود هرگاه دعوت ۲۴ نفر طبقات هفتگانه و معتمدین حوزه به منظور انتخاب انجمن نظارت متعسر باشد کمیسیون می‌تواند به تشکیل یک انجمن نظارت بر طبق ماده ۱۵ برای یک حوزه اکتفا نموده و برای سایر حوزه‌ها هفت نفر از معتمدین حوزه را که واجد شرایط انتخاب شدن باشند جهت تشکیل انجمن نظارت آن حوزه دعوت نماید.»

۱. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - تبصره ۴ سابق (مصوب ۱۳۳۴ و منسوخه ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - «در نقاطی که دادگستری یا دارایی یا فرهنگ نباشد به جای رئیس دادگاه یا رئیس دارایی یا رئیس فرهنگ از معتمدین و معاریف محل برای تشکیل کمیسیون پنج نفری دعوت می‌شود تا وظایف مقرر را انجام دهند.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۱۶ (مصوب ۱۳۳۴) - «کسانی که داوطلب نمایندگی نمایندگی هستند نباید جزء طبقات هفتگانه و معتمدین محل و انجمن نظارت و شعب آن دعوت شوند ولی هر داوطلب می‌تواند برای نظارت در اخذ و قرائت آراء نماینده‌ای به انجمن نظارت و شعب معرفی نماید.»

انتخاب می‌نمایند نظم جلسات انجمن با رئیس و در غیاب رئیس با نایب رئیس خواهد بود و نوشتن صورت جلسات به عهده منشی‌هاست.

ماده ۱۸. انتخاب رئیس و نایب رئیس فردی است و به اکثریت تام خواهد بود و در صورت عدم حصول اکثریت تام دفعه دوم انتخاب به اکثریت نسبی صورت می‌گیرد انتخاب سه نفر منشی جمعی و به اکثریت نسبی است.

ماده ۱۹. به منظور اخذ رأی و استخراج آراء انجمن‌های نظارت مکلفند با تصویب کمیسیون موضوع ماده ۱۵ به تعداد لازم شعب اخذ رأی مرکب از پنج نفر از اهالی همان محل تشکیل دهند. اعضای شعبه باید واجد شرایط انتخاب‌کننده باشند. محل شعب اخذ رأی حتی‌الامکان با توجه به جمعیت و امکانات ارتباطی محل تعیین می‌شود.^۱

ماده ۲۰. ورود در محوطه انتخابات با هر نوع اسلحه سرد گرم جز برای مأمورین انتظامی ممنوع است و کسانی که برخلاف نظم و مقررات رفتار نمایند به امر رئیس به وسیله مأمورین انتظامی از انجمن خارج و در صورت لزوم به مراجع قانونی تسلیم خواهند شد.

ماده ۲۱. انجمن نظارت و شعب آن غیرقابل انحلال است مگر آن که اسباب تعطیل و تعویق انتخابات را فراهم کنند و یا برخلاف وظایفی که طبق این قانون به عهده انجمن گذاشته شده عمل نمایند در این صورت اگر موجبات تعطیل و تعویق و اخلال از طرف شعبه باشد بنا به نظر اکثریت

---

۱. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۱۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «برای تسهیل و تسریع در امر انتخابات انجمن‌های نظارت حوزه انتخابیه مکلفند به تعداد لازم شعب فرعی جداگانه مرکب از پنج نفر از اهالی همان محل که واجد شرایط انتخاب شدن باشند تشکیل داده انتخاب حوزه‌های فرعی را انجام دهند.»

انجمن نظارت با موافقت فرماندار یا بخشدار شعبه مزبور منحل می‌شود و اگر از طرف انجمن نظارت باشد فرماندار یا بخشدار با موافقت کمیسیون پنج نفری (با اکثریت آراء) با ذکر دلایل اعضاء علی‌البدل را برای ادامه امر انتخابات دعوت می‌نماید و ضمناً مراتب و دلایل تعطیل و تعویق و اخلال را ضمن صورتجلسه‌ای برای تعقیب متخلفین از طریق وزارت کشور به شورای دائمی انتخابات اعلام می‌دارد. در صورتی که از این اقدامات نیز نتیجه‌ای حاصل نشود از طرف فرماندار یا بخشدار درخواست انحلال انجمن نظارت با نفر کمیسیون پنج نفری از طریق وزارت کشور به شورای دائمی انتخابات موضوع ماده ۱۱۴ این قانون برای اتخاذ تصمیم فوری احاله خواهد شد.^۱

ماده ۲۲. هرگاه در اثناء جریان انتخابات یک یا چند نفر از اعضاء انجمن در آمدن به جلسات تعلق و یا از حضور استنکاف نمایند تا زمانی که اکثریت باقی است جریان امر تعقیب و به عضو یا اعضاء مذکور اخطار می‌شود که حضور یابند چنانچه عضوی تا دو جلسه پس از اخطار در استنکاف و تعلق خود باقی باشد فرماندار یا بخشدار یک یا چند نفر از اعضاء علی‌البدل را به حکم قرعه برای عضویت انجمن دعوت می‌نمایند

۱. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - «انجمن نظارت و شعب آن غیر قابل انحلال است مگر آنکه اسباب تعطیل و تعویق انتخابات را فراهم کنند و یا برخلاف وظایفی که بر طبق این قانون به عهده انجمن گذاشته شده عمل نمایند در این صورت اگر اخلال از طرف شعبه باشد بنابر نظر اکثریت انجمن با موافقت فرماندار یا بخشدار شعبه مزبور منحل می‌شود و اگر از طرف انجمن باشد فرماندار یا بخشدار با موافقت کمیسیون پنج نفری و ضمن تنظیم صورتجلسه که حاکی از دلایل انحلال و کیفیت اخلال در انجمن باشد اعضاء علی‌البدل را برای ادامه امر انتخابات دعوت می‌نماید و در صورتی که از آن اقدام نیز نتیجه حاصل نشود به ترتیب مقرر در ماده ۱۵ اعضاء جدیدی برای تشکیل انجمن نظارت معین خواهد شد. به هر حال این تشریفات نباید از ۳ ماه تجاوز کند.»

و اگر اکثریت اعضاء انجمن نظارت از حضور در انجمن استنکاف نمایند و یا پس از ختم انتخابات از دادن اعتبارنامه خودداری کنند فرماندار یا بخشدار علل و موجبات آن را تحقیق و در رفع محذور اهتمام می‌نمایند و در صورتی که اهتمام فرماندار یا بخشدار مؤثر نشود و اکثریت اعضاء انجمن یا تمام اعضاء انجمن اعم از اصلی و علی‌البدل همچنان استنکاف و یا استعفا نمایند یا به واسطه فقدان اکثریت انجمن نتواند به وظائف قانونی خود عمل کند کمیسیون مقرر در ماده ۱۵ در تجدید اعضاء انجمن نظارت به تعداد کسری اقدام می‌نماید و انتخابات را خاتمه می‌دهد اشخاصی که موجبات تعطیل و تعویق و انحلال انجمن را فراهم کرده باشند طبق ماده ۸۷ این قانون مورد تعقیب قرار خواهند گرفت.^۱

د) کیفیت اخذ آراء و تشخیص منتخبین

ماده ۲۳. همین که انجمن‌های نظارت انتخاب و تشکیل شد و در صورت لزوم شعب خود را تعیین نمودند هر یک از انجمن‌ها اعلانی تنظیم نموده

۱. (اصلاحی ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۲۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «هرگاه در اثناء جریان انتخابات یک یا چند نفر از اعضاء انجمن در آمدن به جلسات تعلل و یا از حضور استنکاف نمایند مادام که اکثریت باقی است جریان امر تعقیب و به عضو یا اعضاء مذکور اخطار می‌شود که حضور یابند چنانچه عضوی تا دو جلسه پس از اخطار در استنکاف و تعلل خود باقی باشد انجمن با اطلاع فرماندار یا بخشدار یک یا چند نفر از اعضاء علی‌البدل را به حکم قرعه برای عضویت انجمن دعوت می‌نماید و اگر اکثریت اعضاء انجمن نظارت از حضور در انجمن استنکاف نمایند و یا پس از ختم انتخابات از دادن اعتبارنامه خودداری کنند فرماندار یا بخشدار علل و موجبات آن را تحقیق و در رفع محذور اهتمام می‌نماید و در صورتی که اهتمام فرماندار یا بخشدار مؤثر نشود و اکثریت اعضاء انجمن یا تمام اعضاء انجمن اعم از اصلی و علی‌البدل همچنان استنکاف و یا استعفاء نمایند و یا به واسطه فقدان اکثریت انجمن منجر به انحلال شود کمیسیون مقرر در ماده ۱۵ در تجدید اعضا انجمن نظارت اقدام می‌نماید و اشخاصی موجبات تعطیل و تعویق و انحلال انجمن را فراهم کرده باشند بر طبق ماده ۸۷ این قانون مورد تعقیب قرار خواهند گرفت.»

و به نسبت اهمیت محل از سه تا پنج روز قبل از شروع به اخذ رأی در تمام حوزه مربوط به خود منتشر می‌سازند اعلان مزبور حاوی مطالب ذیل خواهد بود:

۱. محل انعقاد انجمن و شعب آن و ساعات اخذ رأی که باید در تمام شعب در یک روز جمعه به عمل آید و کمتر از ۶ ساعت و بیش از هشت ساعت نباشد. ساعات اخذ آراء از ساعت هشت صبح الی ۱۲ و از ساعت ۱۴ تا خاتمه مدت خواهد بود.

۲. شرایط انتخاب‌کنندگان.

۳. عده نمایندگانی که باید در آن حوزه انتخاب شوند.

۴. اسامی داوطلبان آن حوزه که طبق ماده (۱۵) از طرف حزب اعلام شده است.^۱

ماده ۲۴. رأی باید مخفی باشد و همین که رأی‌دهنده به اطاق انجمن یا شعبه وارد و وجود شرایط رأی دادن در او تشخیص داده شد باید رأی خود را شخصاً در حضور انجمن در صندوق انداخته خارج شود. برگ انتخاباتی رأی‌دهنده پس از ثبت در دفتر انجمن طبق آیین‌نامه مربوط **ابطال خواهد شد.**^۲

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۲۳ (مصوب ۱۳۳۴) - «همین که انجمن‌های نظارت انتخاب و تشکیل شد و در صورت لزوم شعب خود را تعیین نمودند هر یک از انجمن‌ها اعلامی تنظیم نموده و به نسبت اهمیت محل از سه تا پنج روز قبل از شروع به اخذ رأی در تمام حوزه مربوط به خود منتشر می‌سازند اعلان مزبور حاوی مطالب ذیل خواهد بود: ۱) محل انعقاد انجمن و شعب آن و ساعات اخذ رأی که باید در تمام حوزه‌ها در یک روز جمعه به عمل آید و کمتر از شش ساعت و بیش از هشت ساعت نباشد ساعات اخذ آراء از ساعت هشت صبح الی دوازده و از ساعت چهارده تا خاتمه مدت خواهد بود. ۲) شرایط انتخاب‌کنندگان. ۳) عده نمایندگانی که باید در آن حوزه انتخاب شوند. ۴) اسامی داوطلبان آن حوزه که قبلاً کمیسیون ۵ نفری به وضع آنها رسیدگی نموده و اسامی آنها اعلان شده است.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۲۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «رأی باید مخفی باشد و همین که رأی

ماده ۲۵. در پایان آخرین ساعتی که برای اخذ رأی معین گردیده است در ورودی انجمن یا شعبه بسته می‌شود و اگر عده‌ای از آنان که حق رأی دادن دارند در داخل محل حاضر باشند رأی خود را به ترتیب مذکور در صندوق انداخته و انجمن یا شعبه به رأی گرفتن خاتمه می‌دهد و بعد از آن دیگر از کسی رأی قبول نمی‌شود.

ماده ۲۶. اگر از انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان کسی در حین جریان انتخابات شکایت داشته باشد این امر مانع انجام انتخابات نخواهد شد ولی شرح آن باید در صورت‌مجلس نوشته شود.

ماده ۲۷. انجمن مکلف است پس از ختم آراء بلافاصله آراء را شماره و قرائت کند و مادام که نتیجه استخراج آراء معلوم نشود حق تعطیل ندارد منشی مکلف است صورت مجلسی از نتیجه آراء قرائت شده تنظیم کند و پس از آنکه صورت‌مجلس به امضاء رئیس و اعضاء انجمن رسید نتیجه بلافاصله باید به وسیله فرماندار یا بخشدار اعلام شود.

ماده ۲۸. اوراق رأی را باید یکی از اعضاء یک‌یک به‌صورت بلند خوانده به یک نفر دیگر از اعضاء بدهد که علامت قرائت گذاشته شود و سه نفر دیگر از اعضاء اسامی را به ترتیبی که خوانده می‌شود در دفتری که برای اینکار تخصیص داده شده ثبت می‌نمایند از اوراق رأی آنچه سفید و یا دارای اسامی غیرخوانا باشد یا اینکه انتخاب شده در آن درست معرفی نشده باشد یا اسم کسی که معرفی نشده در آن نوشته شده باشد و یا نام انتخاب‌کننده را داشته باشد باطل و عیناً ضمیمه صورت‌مجلس می‌شود.

دهنده به اطاق انجمن یا شعبه وارد و وجود شرایط رأی دادن در او تشخیص داده شد باید رأی خود را شخصاً در حضور انجمن در صندوق انداخته خارج شود شناسنامه رأی‌دهنده پس از ثبت در دفتر انجمن مهر و بوی پس داده می‌شود»

هرگاه در اوراق رأی علاوه بر عده‌ای که باید انتخاب شوند اسامی اضافه نوشته شده باشد عده زاید از آخر ورقه خوانده نمی‌شود.

ماده ۲۹. در حوزه‌هایی که بر طبق ماده ۱۹ برای تسریع اخذ رأی شعب انجمن در آن حوزه‌ها تشکیل می‌گردد صورتمجلس استخراج آراء هر شعبه در ورقه مخصوص با ذکر اسامی و عده آراء هر یک از اشخاصی که رأی دارند نوشته شده و اعضاء شعبه آن را امضاء می‌نمایند و به انضمام اوراق لازمه در پاکتی که لاک شده و به مهر شعبه رسیده باشد به انجمن نظارت فرستاده می‌شود اسامی مندرج در صورتمجلس شعب با آرایبی که انجمن نظارت استخراج کرده در ورقه جداگانه جمع و کسی که از مجموع آراء حائز اکثریت باشد معلوم می‌گردد اوراق رأی هر حوزه تا گذشتن مدت اعتراض و خاتمه رسیدگی در صندوق انجمن که لاک می‌شود و به مهر اعضاء می‌رسد باقی می‌ماند و پس از گذشتن مدت اعتراض با حضور عده‌ای از رأی‌دهندگان اوراق مزبور را معدوم می‌سازند (به استثناء آنچه در مواد قبل ذکر شده و باید ضمیمه صورتمجلس باشد) انجمن نظارت حق معدوم کردن و سوزاندن آراء قبل از گذشتن مدت اعتراض و پایان رسیدگی در انجمن شهر ندارد.^۱

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۲۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «در حوزه‌هایی که بر طبق ماده ۱۹ برای تسریع اخذ رأی شعب انجمن در آن حوزه‌ها تشکیل می‌گردد صورتمجلس استخراج آراء هر شعبه در ورقه مخصوص با ذکر اسامی و عده آراء هر یک از اشخاصی که رأی دارند نوشته شده و اعضاء شعبه آن را امضاء می‌نمایند و به انضمام اوراق لازمه در پاکتی که لاک شده و به مهر شعبه رسیده باشد به انجمن نظارت فرستاده می‌شود اسامی مندرج در صورتمجلس شعب با آرایبی که انجمن نظارت استخراج کرده در ورقه جداگانه جمع و کسی که از مجموع آراء حائز اکثریت باشد معلوم می‌گردد اوراق رأی هر حوزه تا گذشتن مدت اعتراض و خاتمه رسیدگی در صندوق انجمن که لاک می‌شود و به مهر اعضاء می‌رسد باقی می‌ماند و پس از گذشتن مدت اعتراض با حضور عده‌ای از رأی‌دهندگان اوراق مزبور را معدوم می‌سازند (به استثناء آنچه در مواد قبل ذکر شده

ماده ۳۰. ضمن انتشار اسامی دارندگان رأی انجمن نظارت تاریخ قبول شکایات را که باید از فردای همان روز شروع شود تعیین می‌کند و اگر از انتخاب‌کنندگان یا انتخاب‌شوندگان کسی از جریان انتخابات شکایت داشته باشد ظرف یک هفته به اطلاع انجمن نظارت می‌رساند و انجمن نظارت بعد از انقضاء یک‌هفته شکایتی نمی‌پذیرد و منتهی ظرف یک هفته به شکایات واصله با حضور کمیسیون پنج نفری رسیدگی می‌کند در صورتی که شکایت به نظر انجمن وارد باشد و ثابت شود که منتخب دارای شرایط مقرر در ماده ۹ و ۱۰ این قانون نیست مراتب را در صورت مجلس ذکر می‌کند و اعتبارنامه را برای نفر بعدی که دارای رأی بیشتری می‌باشد صادر می‌نماید و هرگاه تشخیص دهد که در انتخابات اعمالی برخلاف قانون صورت گرفته موضوع را با تنظیم صورت مجلس برای اتخاذ تصمیم از طریق وزارت کشور به شورای موضوع ماده ۱۱۴ این قانون احاله می‌نماید و طبق نظر شورا عمل می‌کند.^۱

و باید ضمیمه صورت مجلس باشد) انجمن نظارت حق معدوم کردن و سوزاندن آراء قبل از گذشتن مدت اعتراض و پایان رسیدگی در انجمن شهر ندارد.»

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۵/۴/۱۵) - ماده ۳۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «ضمن انتشار صورت منتخبین انجمن نظارت تاریخ قبول شکایات را که باید از فردای همان روز شروع شود تعیین و اگر از انتخاب‌کنندگان یا انتخاب‌شوندگان کسی از جریان انتخابات شکایت داشته باشد ظرف یک هفته به اطلاع انجمن نظارت می‌رساند و انجمن نظارت بعد از انقضاء یک هفته دیگر شکایتی نمی‌پذیرد و منتهی در ظرف یک هفته به شکایات واصله با حضور کمیسیون پنج نفری رسیدگی می‌کند در صورتی که شکایت وارد باشد و ثابت شود که در انتخابات اعمالی برخلاف قانون صورت گرفته و یا منتخب دارای شرایط مقرر در ماده ۸ نیست مراتب را در صورت مجلس ذکر می‌کند و آن را به وسیله فرماندار یا بخشدار به وزارت کشور اعلام می‌نماید و آن وزارتخانه بلافاصله ترتیب تجدید انتخابات منتخب و یا منتخبین را که مردود شناخته شده‌اند می‌دهد در صورتی که با رسیدگی انجمن نظارت رفع شکایت شاکیان از انتخابات نشده باشد شاکیان میتوانند در ظرف یک‌هفته پس از تشکیل انجمن شکایت خود را به انجمن مزبور تسلیم نمایند و انجمن شهر نسبت به پرونده مورد

ماده ۳۱. کسانی که به عضویت انجمن شهر انتخاب می‌شوند باید اعتبارنامه به امضاء انجمن نظار و اعضاء کمیسیون پنج نفری در دست داشته باشند و آن را به دفتر شهرداری و در صورت نبودن شهرداری به دفتر فرمانداری یا بخشداری بدهند و رونوشت آن را بگیرند کمیسیون مزبور و همچنین اعضاء انجمن نظارت نباید بدون عذر موجه در صدور اعتبارنامه تأخیر کنند و الا با آن‌ها بر طبق ماده ۲۲ رفتار خواهد شد.

ماده ۳۲. منشی انجمن نظارت صورت مجلس انتخابات را در سه نسخه حاضر کرده به امضاء فرماندار یا بخشدار و اعضاء انجمن نظارت می‌رساند. یک نسخه در فرمانداری یا بخشداری ضبط و یک نسخه به وسیله فرماندار یا بخشدار به وزارت کشور ارسال می‌شود نسخه سوم با کتابچه ثبت اسامی در انجمن ولایتی و در صورت نبودن انجمن ولایتی در انجمن شهر ضبط می‌گردد.

فصل سوم. در تشکیل انجمن شهر

الف) انتخابات هیئت رئیسه

ماده ۳۳. به محض اینکه انتخابات خاتمه یافت و اعتبارنامه دو ثلث از نمایندگان صادر و به آن‌ها داده شد فرماندار یا بخشدار مکلف است ظرف یک هفته وسائل تشکیل انجمن را فراهم سازد انجمن بلافاصله تحت ریاست مسن‌ترین اعضاء و به منشی‌گری دو نفر از جوان‌ترین اعضاء تشکیل جلسه داده به شرح ماده ۳۵ سوگند یاد می‌کند و سپس به انتخاب هیئت رئیسه مرکب از یک رئیس و یک یا دو نایب رئیس و دو منشی به

شکایت بدون حضور نماینده که انتخاب او مورد شکایت است به موضوع رسیدگی و تصمیم لازم اتخاذ خواهد کرد.»

رای مخفی و اکثریت نسبی برای مدت یک سال اقدام می‌نماید و هرگاه در انتخاب اعضاء هیأت رئیسه تساوی آراء حاصل شود با قرعه از بین انتخاب‌شدگان تعیین خواهد شد انتخاب مجدد همان اشخاص بعد از انقضاء مدت یک سال بلامانع است.^۱

تبصره. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

ماده ۳۴. نظم جلسات با رئیس و در غیاب او با نائب رئیس است و کسانی که مغل نظم باشند به امر رئیس اخراج می‌شوند و در صورت وقوع جرم مرتکب با صورتمجلس به مراجع قانونی تسلیم می‌گردد.

ماده ۳۵. اعضاء انجمن در اولین جلسه که به ریاست مسن‌ترین اعضاء تشکیل می‌شود سوگند یاد خواهند کرد. همچنین در هر موقع که عضو جدیدی وارد انجمن شود آن عضو در اولین جلسه انجمن سوگند یاد خواهد کرد.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۳۴) - «به محض این که انتخابات خاتمه یافت و اعتبارنامه دو ثلث از عده نمایندگان صادر و به آنها داده شد (در محلهایی که طبق ماده ۶ به حوزه‌ها تقسیم می‌شود) فرماندار یا بخشدار مکلف است در ظرف مدت یک هفته وسایل تشکیل انجمن را فراهم سازد جلسات انجمن تا خاتمه رسیدگی به اعتبارنامه دو ثلث از نمایندگان تحت ریاست موقتی مسن‌ترین اعضاء و به منشی‌گری دو نفر از جوانترین اعضاء تشکیل می‌شود انجمن پس از تعیین هیئت رئیسه موقت منتهی در ظرف پانزده روز به شکایات مربوط به جریان انتخابات رسیدگی و تصمیم لازم اتخاذ خواهد کرد پس از خاتمه رسیدگی به شکایات اقدام به انتخاب هیئت رئیسه دائم خواهد شد بدین ترتیب که یک رئیس و یک نائب رئیس و دو منشی با رأی مخفی و به اکثریت تام و هرگاه اکثریت تام حاصل نشد دفعه دوم به اکثریت نسبی برای مدت یک سال انتخاب می‌شوند. هرگاه در مورد انتخاب رئیس یا سایرین تساوی آراء حاصل شود با قرعه از بین انتخاب‌شوندگان تعیین خواهد شد. انجمن پس از رسمیت یافتن بلافاصله و قبل از شروع به هر کاری مکلف است رسیدگی بقیه اعتبارنامه نمایندگان را خاتمه دهد.»

۲. تبصره ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۳۴) - «تجدید انتخاب همان اشخاص بعد از انقضاء مدت یک سال بلامانع است»

متن سوگندنامه:

امضاکننده یا امضاکنندگان زیر خداوند را به شهادت طلبیده و به قرآن مجید سوگند یاد می‌کنیم که در انجام وظایف قانونی خود ساعی بوده مادام که در انجمن شهر عضویت داریم با نهایت جد و جهد و رعایت صرفه و صلاح در پیشرفت امور شهر و شهرداری اهتمام نمائیم.^۱

تبصره. پیروان اقلیت‌های مذهبی به کتاب دینی خود سوگند یاد می‌کنند.^۲

ب) رسمیت جلسات انجمن شهر و طرز تشکیل آن

ماده ۳۶. برای رسمیت جلسات لاقبل حضور دو ثلث از کلیه اعضاء لازم است و تصمیماتشان به اکثریت بیش از نصف حاضرین معتبر است و در صورت تساوی آراء رأی طرفی که رئیس با آن موافقت دارد مناط اعتبار است هر گاه برای مذاکره و اخذ رأی در مطلبی عده لازم در جلسه حاضر نشدند در جلسه بعد برای طرح همان مطلب حضور نصف به علاوه یک کلیه اعضاء کافی خواهد بود ولی در مهم از قبیل تصویب بودجه و تغییر نقشه شهر و احداث خیابان و لوله‌کشی آب و ساختن زیرآب‌ها و وضع

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۳۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «بعد از تعیین هیئت رئیسه در جلسه رسمی و علنی رئیس و اعضاء انجمن قسم یاد خواهند کرد که وظایف خود را مطابق قانون با کمال راستی و درستی انجام دهند. همچنین در هر موقع که عضو جدیدی وارد انجمن شود آن عضو در اولین جلسه انجمن قسم یاد خواهد نمود. متن قسم‌نامه: امضاءکنندگان زیر خداوند را به شهادت می‌طلبیم و به قرآن مجید قسم یاد می‌کنیم که در انجام وظایف قانونی خود ساعی بوده مادام که در انجمن شهر عضویت داریم با نهایت جد و جهد و رعایت صرفه و صلاح در پیشرفت امور شهر و شهرداری اهتمام نمائیم.»

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

عوارض و امور متشابه به آن لااقل حضور دو ثلث لازم است عده دو ثلث و نصف به علاوه یک از عده‌ای است که به موجب ماده ۷ این قانون بایستی انتخاب شده باشند.

تبصره. هر گاه یک یا چند تن از اعضاء پس از حضور در انجمن و رسمیت یافتن آن برای جلوگیری از انجام تکالیف و وظائف مقرر که بر طبق این قانون برای انجمن‌ها تعیین گردیده جلسه را به قصد از اکثریت انداختن ترک کنند در حکم غائب در آن جلسه محسوب خواهند شد. ماده ۳۷. هر یک از اعضاء انجمن که بدون عذر موجه دو جلسه متوالی یا سه جلسه متناوب در سه ماه غیبت کرد مستعفی محسوب می‌شود و از اولین شخصی که در فهرست منتخبین رأی بیشتری داشته و واجد شرایط هم باشد دعوت به عمل می‌آید و در صورت تساوی آراء عضو مزبور به قید قرعه تعیین خواهد شد و در صورت فوت یا استعفاء تعیین جانشین طریق فوق به عمل می‌آید. اعضاء انجمن برای شرکت در جلسات انجمن حق حضور دریافت خواهند داشت و میزان حق جلسه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت دولت خواهد رسید.

تبصره. چنانچه یکی از نمایندگان از عضویت انجمن شهر استعفا بدهد استعفانامه در دومین جلسه انجمن قرائت شده و قطعی تلقی می‌گردد.^۱

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۳۷ و تبصره آن (مصوب ۱۳۳۴) - «عضویت انجمن افتخاری و بدون حقوق است و چنانچه عضوی بدون عذر موجه دو جلسه متوالی یا سه جلسه متناوب در سه ماه غیبت نموده مستعفی محسوب می‌شود و از اولین شخصی در فهرست منتخبین دارای لااقل نصف آراء آخرین نفر منتخب حوزه و واجد شرایط هم باشند دعوت به عمل می‌آید و در صورت تساوی آراء عضو منظور به قید قرعه تعیین خواهد شد و در مورد فوت یا استعفاء تعیین جانشین به طریق فوق به عمل می‌آید و در صورتی که بعد از عضو متوفی یا مستعفی شخص دیگری واجد شرایط نباشد از همان حوزه تجدید انتخاب صورت می‌گیرد.

ماده ۳۸. انجمن شهر ماهی دو بار در محل مخصوصی در عمارت شهرداری تشکیل می‌شود مگر اینکه تشکیل جلسه بیش از ماهی دو دفعه ضرورت داشته باشد تشکیل جلسه فوق العاده موکول به نظر رئیس انجمن یا تقاضای کتبی سه نفر از اعضاء انجمن یا تقاضای کتبی شهردار یا فرماندار یا بخشدار خواهد بود- جلسات انجمن در غیر محل و موعد مقرر رسمیت نداشته و تصمیماتش معتبر نخواهد بود.

ماده ۳۹. جلسات انجمن علنی و حضور مستمع مجاز خواهد بود ولی به تقاضای شهردار یا فرماندار یا بخشدار و موافقت ثلث اعضاء حاضر ممکن است جلسه سری تشکیل شود. رأی در جلسات انجمن علنی است و با بلند کردن دست یا با ورقه اخذ می‌شود ولی به تقاضای ثلث اعضاء حاضر ممکن است رأی مخفی گرفته شود مگر در امور مالی، لیکن در انتخابات حتماً باید رأی مخفی گرفته شود.

تبصره. روز و ساعت تشکیل جلسات با دستور کار انجمن حداقل ۲۴ ساعت قبل در تابلو کنار در ورودی شهرداری آگهی می‌شود.^۱

ماده ۴۰. صورت مذاکرات و تصمیمات هر جلسه انجمن به وسیله منشی انجمن قرائت و پس از تصویب در دفتر مخصوصی که صفحات آن دارای شماره ترتیب باشد ثبت می‌شود و به امضاء کلیه اعضاء می‌رسد و هر یک از اعضاء حاضر در انجمن که دفتر مزبور را امضاء نکرده باشد در آن جلسه غائب محسوب و طبق ماده ۳۷ با او رفتار خواهد شد. صورت حاضرین و غائبین هر جلسه در دفتر قید می‌شود.

تبصره. چنانچه یکی از نمایندگان از عضویت انجمن شهر استعفا بدهد استعفانامه در دومین جلسه انجمن قرائت شده و قطعی تلقی می‌گردد.»
 ۱. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

ماده ۴۱. انجمن شهر غیرقابل انحلال است مگر اینکه اقداماتی برخلاف وظائف مقرر و یا مخالف مصالح عمومی محل انجام دهد که در این صورت پس از وصول گزارش استاندار یا فرماندار کل وزارت کشور موضوع را برای رسیدگی به هیأت سه نفری مرکب از یک نفر از شخصیت‌های مورد اعتماد به انتخاب نخست وزیر و یکی از معاونان وزارت کشور به انتخاب وزیر کشور و یکی از معاونان وزارت دادگستری به انتخاب وزیر دادگستری ارجاع خواهد کرد و در صورتی که انحلال انجمن شهر مورد تایید هیأت مزبور واقع گردد گزارش از طرف وزارت کشور برای اخذ تصمیم نهایی و صدور تصویبنامه به هیأت دولت فرستاده خواهد شد در صورت انحلال انجمن شهر وزارت کشور مکلف است ظرف سه ماه ترتیب تجدید انتخاب انجمن شهر را بدهد.^۱

ماده ۴۲. مادام که انجمن تشکیل نشده و یا عده اعضاء انجمن به حد نصاب قانونی نرسیده باشد وزارت کشور جانشین انجمن شهر خواهد بود.

ماده ۴۳. در نقاطی که انجمن قانونی وجود ندارد و یا تشکیل آن به علی متوقف مانده وزارت کشور مکلف است بدون تأخیر وسائل شروع انتخابات را فراهم و تاریخ شروع آن را اعلام کند.

ماده ۴۴. فرمانداران و بخشداران موظفند دو ماه قبل از انقضاء دوره چهار ساله انجمن شهر وسایل انتخابات دوره بعد را از هر جهت فراهم نمایند

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱/۲۷) - ماده ۴۱ (مصوب ۱۳۳۴) - «انجمن غیرقابل انحلال است مگر اینکه استاندار یا فرماندار کل بقاء انجمن را محل مصالح عمومی تشخیص دهد در این صورت مطلب در شورای شهرستان یا بخش مطرح می‌شود هرگاه نظر شورا مبنی بر انحلال باشد و استاندار هم تأیید کند مراتب با ذکر دلایل به وزارت کشور پیشنهاد می‌گردد و پس از تصویب وزارت کشور طرح تصویبنامه مبنی بر انحلال به هیئت وزیران تسلیم می‌شود و نظر هیئت وزیران در این موضوع قاطع خواهد بود.»

به نحوی که قبل از پایان دوره انجمن انتخابات دوره بعد در محل خاتمه پذیرد.

فصل چهارم. در وظایف انجمن

ماده ۴۵. وظایف انجمن به قرار ذیل است:

۱. نظارت در حسن اداره و حفظ سرمایه و دارایی نقدی و جنسی و اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهر و همچنین نظارت در حساب درآمد و هزینه آن‌ها. (اگر انجمن تفتیش دقیقی را در مخارج یا اقدام مهم شهرداری لازم بداند کارشناس یا محاسبین متخصصی را موقتاً برای رسیدگی به آن کار استخدام می‌کند و حق الزحمه متناسبی به آن‌ها پرداخت خواهد کرد).
۲. تصویب بودجه سالیانه و اصلاح بودجه و متمم بودجه و تفریغ بودجه شهرداری و بنگاه‌های وابسته به شهرداری و تصویب برنامه ساختمانی که از طرف شهرداری پیشنهاد می‌شود.
۳. تصویب معاملات و نظارت در آن‌ها اعم از خرید و فروش و مقاطعه و اجاره و استیجار به نام شهر با در نظر گرفتن صرفه و صلاح و با رعایت مقررات آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها پیش‌بینی شده در این قانون.^۱
۴. مراقبت در اقامه کلیه دعاوی مربوطه به شهرداری و نظارت در حسن جریان امور.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - بند ۳ ماده ۴۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تصویب معاملات و نظارت در آنها اعم از خرید و فروش و مقاطعه و اجاره و استیجار به نام شهر با در نظر گرفتن صرفه و صلاح و با رعایت اصول مناقصه و مزایده بر طبق قانون محاسبات عمومی.»

۵. رفع اختلافات صنفی در صورت مراجعه از طرف شهرداری یا اصناف جز در مواردی که موضوع جنبه حقوقی نداشته باشد.
۶. مراقبت در اجراء وظایف شهرداری در امور بهداشت حوزه شهر و نظارت در امور بیمارستان‌ها و پرورشگاه‌ها و سایر مؤسساتی که از طرف شهرداری اداره می‌شود.
۷. اظهارنظر در مورد تشریک مساعی شهرداری با ادارات و بنگاه‌های مربوط برای دایر کردن نمایشگاه‌های کشاورزی و هنری و بازرگانی و غیره.
۸. تصویب لوایح برقراری یا الغاء عوارض یا تغییر نوع و میزان آن و همچنین توافق نسبت به وصول بقایای عوارض ملغی شده در هر مرحله‌ای که باشد.^۱
- تبصره. وضع عوارض هر شهر نباید تأثیر سویی در اقتصاد عمومی کشور و رواج صادرات یا نشو و نمای صنایع داخلی داشته باشد تشخیص اینگونه عوارض با وزارت کشور است.
۹. تصویب آیین‌نامه‌های پیشنهادی شهرداری پس از رسیدگی به آن‌ها.
۱۰. مراقبت برای ایجاد رختشویخانه‌های عمومی و آبریزها و گورستان و مرده‌شوی‌خانه و تهیه وسائل حمل اموات مطابق اصول بهداشت.
۱۱. نظارت در امور تماشاخانه و سینما و امثال آن و همچنین تدوین مقررات مخصوص برای حسن ترتیب و نظافت و بهداشت این قبیل مؤسسات بر طبق پیشنهاد شهرداری و اتخاذ تدابیر احتیاطی برای جلوگیری از مخاطرات حریق و امثال آن.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۳/۱۲/۲۷) - بند ۸ ماده ۴۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تصویب لوایح برقراری یا الغاء عوارض شهر و همچنین تغییر نوع و میزان آن.»

۱۲. وضع مقررات و نظارت در حفر مجرا برای فاضل آب شهر یا لوله آب یا برق و تصویب قراردادهای مربوط به آن‌ها.
۱۳. بررسی و موافقت با تهیه وسایل اتوبوسرانی و برق و سایر نیازمندی‌های عمومی از طریق تأسیس شرکت‌ها و مؤسسات با رعایت قوانین کشور.
۱۴. بررسی و موافقت با پیشنهادات شهرداری در مورد فراوانی و ارزانی خواربار و اقدام در تأمین و توزیع مواد غذایی در مواقع لازم مخصوصاً به هنگام قحطی و پیش‌بینی و جلوگیری از کمیابی خواربار و تهیه میدان‌های عمومی برای خرید و فروش خواربار و همچنین نظارت در صحت اوزان و مقادیر و مقیاس‌ها و ملزم ساختن اصناف به الصاق برگه قیمت بر روی اجناس.
۱۵. تصویب نرخ کرایه وسایط نقلیه در شهر.
۱۶. تصویب مقررات برای تنظیم آب‌های شهر و اجاره و استیجار آب‌هایی که برای مصرف شهر ضروریست و جلوگیری از تجاوز به قنوات شهری.
۱۷. موافقت با ایجاد و توسعه معابر و خیابان‌ها و میدان‌ها و باغ‌های عمومی بر طبق مقررات قانون توسعه معابر.
۱۸. تصویب مقررات لازم برای اراضی غیرمحصور شهر از نظر بهداشت و آسایش عمومی و عمران و زیبایی شهر.
۱۹. تصویب وام‌های پیشنهادی شهرداری پس از بررسی دقیق نسبت به مبلغ و مدت و میزان بهره و ترتیب استهلاك و مصرف وام.
- ماده ۴۶. انجمن شهر یا هر یک از اعضاء آن حق ندارند در نصب و عزل اعضاء شهرداری مداخله کنند یا به کارمندان شهرداری مستقیماً دستور بدهند هرگاه رسیدگی به امری ضرورت حاصل کند انجمن شهر یا اعضاء آن به وسیله شهردار اقدام خواهند کرد.

ماده ۴۷. شهردار مکلف است مصوبات انجمن را در موضوعات مهمه و آنچه جنبه عمومی دارد بلافاصله در تهران به وزارت کشور و در مراکز استان به استاندار و در مراکز شهرستان به فرماندار و در بخش‌ها به بخشدار اطلاع دهد و همچنین آنچه از مصوبات انجمن را که جنبه عمومی دارد به وسائل ممکنه برای اطلاع عموم آگهی نماید.

ماده ۴۸. چنانچه استاندار یا فرماندار یا بخشدار نسبت به مصوبات انجمن که جنبه سیاسی یا اقتصاد عمومی دارد اعتراض داشته باشد می‌تواند در ظرف یک هفته از تاریخ اطلاع نظر خود را به انجمن اظهار و تقاضای تجدیدنظر نماید و در صورتی که انجمن در رأی خود باقی بماند معترض می‌تواند به انجمن ایالتی یا ولایتی و در صورت نبودن انجمن‌های مزبور به وزارت کشور مراجعه کند و رفع اختلاف را بخواهد انجمن ایالتی یا ولایتی یا وزارت کشور منتها در ظرف پانزده روز نظر خود را اعلام می‌نماید و این نظر قطعی و لازم‌الاجرا است اجرای مصوبات انجمن که مورد اعتراض واقع شده تا صدور رأی نهائی متوقف می‌ماند.

ماده ۴۹. در صورتی که تصمیم انجمن با قوانین موضوعه تناقض پیدا کند و یا خارج از حدود وظایف انجمن باشد و یا آنکه بعضی از اعضاء انجمن شخصاً یا به نمایندگی در آن تصمیم ذینفع بوده و در رأی شرکت کرده باشند و یا آنکه انجمن در غیرموعود و یا در غیرمحل رسمی تشکیل شده باشد در تهران وزارت کشور در خارج از مرکز فرماندار یا بخشدار مراتب را با ذکر علل به انجمن تذکر خواهد داد که در تصمیم متخذه تجدیدنظر شود چنانچه در نتیجه رسیدگی رفع اعتراض نشد بر طبق ماده ۴۸ این عمل خواهد شد.

تبصره. اجرای مقررات شهرداری که به تصویب انجمن رسیده در صورتی که بر طبق ماده ۴۸ مورد اعتراض واقع نشده باشد پس از انقضاء یک هفته از تاریخ نشر آگهی یا اعلام به وسائل ممکنه دیگر قابل اجرا است.

فصل پنجم. در انتخاب شهردار و معاون شهرداری

الف) شهردار

ماده ۵۰. انجمن شهر مکلف است پس از رسمیت یافتن بلافاصله و قبل از شروع به کار یک نفر را که در انجمن شهر عضویت نداشته و واجد شرایطی باشد که طبق تبصره ۱ این ماده تعیین شده برای مدت دو سال با رأی مخفی به اکثریت تام از دو ثلث اعضاء انجمن شهر به سمت شهردار انتخاب و به فرماندار اعلام کند. فرماندار شهردار منتخب را به وزارت کشور معرفی و مراتب را به انجمن شهر اطلاع می‌دهد. شهردار منتخب پس از معرفی به وزارت کشور بلافاصله شروع به کار خواهد کرد تجدید انتخاب وی بلامانع است.^۱

تبصره ۱. شرایط احراز سمت شهردار طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۲

تبصره ۲. دوره خدمت شهردار در امور زیر خاتمه می‌پذیرد:

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۵۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «انجمن شهر مکلف است پس از رسمیت یافتن بلافاصله و قبل از شروع به هر کار یک نفر را از بین اعضاء خود یا از خارج از انجمن با رأی مخفی و اکثریت تام و در صورتی که دفعه اول اکثریت تام حاصل نشود دفعه دوم با اکثریت نسبی برای ریاست شهرداری به مدت دو سال انتخاب و به وسیله فرماندار به وزارت کشور معرفی کند شهردار پس از معرفی به وزارت کشور بلافاصله شروع به کار خواهد نمود.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۱ ماده ۵۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «تبصره ۱. چنانچه از اعضاء انجمن کسی به عنوان شهردار انتخاب شود و قبول نمود از عضویت انجمن شهر مستعفی شناخته می‌شود و جانشین او طبق مقررات این قانون تعیین و یا انتخاب می‌گردد.»

۱. استعفاء کتبی.
۲. موقعی که انجمن شهر با رعایت مفاد ماده ۵۳ قانون رأی به برکناری شهردار صادر نماید.
۳. در موارد تعلیق طبق مقررات قانونی.
۴. در صورت انحلال انجمن یا خاتمه دوره قانونی آن.
۵. در صورت فقدان هر یک از شرایط مربوط به انتخاب شهردار.^۱
تبصره ۳. در صورتی که انجمن شهر یک ماه پس از رسمیت یافتن موفق به انتخاب شهردار نشود انجمن منحل و طبق مفاد این قانون تجدید انتخاب خواهد شد.^۲
- ماده ۵۱. هر گاه یکی از کارمندان ادارات دولتی از طرف انجمن برای تصدی شهرداری انتخاب شود و خود او راضی باشد اداره متبوع کارمند مکلف است با انتقال او موافقت کند.
- ماده ۵۲. حکم انتصاب شهردار پس از معرفی فرماندار از طرف وزارت کشور صادر می‌شود برای شهردار تهران و شهرداری‌های مراکز استان به پیشنهاد وزارت کشور به امضای وزیر آن وزارتخانه صادر خواهد شد.^۳
تبصره. در مواقع رسمی و تشریفاتی شهردار و در غیاب او معاون شهرداری نماینده شهر خواهد بود.

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۲ ماده ۵۰ (مصوب ۱۳۶۶) - «شخصی که خارج از انجمن به سمت شهردار انتخاب می‌شود باید واجد شرایط مقرر در ماده ۹ این قانون باشد و در صورتی که سابقه سه سال سکونت در محل نداشته باشد تشخیص انجمن کافی است.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۳. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۶۰/۳/۱۴) - ماده ۵۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «حکم انتصاب شهردار پس از معرفی فرماندار از طرف وزارت کشور صادر می‌شود. برای شهردار تهران و شهرداری‌های مراکز استان و شهرهایی که بیش از یکصد و پنجاه هزار نفر جمعیت دارد به پیشنهاد وزارت کشور فرمان همایونی صادر خواهد شد.»

ماده ۵۳. چنانچه یک یا چند نفر از اعضاء انجمن شهر به عملیات شهردار اعتراض و یا ایرادی داشته باشند باید مطلب را کتباً به صورت استیضاح به اطلاع رئیس انجمن برسانند رئیس آن را در جلسه فوق‌العاده انجمن قرائت و به شهردار ابلاغ خواهد کرد و شهردار موظف است در جلسه عادی یا فوق‌العاده انجمن برای جواب استیضاح حضور به هم رساند فاصله طرح استیضاح با تشکیل جلسه عادی یا فوق‌العاده که از طرف رئیس انجمن تعیین خواهد شد نباید از ده روز تجاوز نماید انجمن پس از طرح استیضاح و جواب شهردار رأی موافق یا مخالف خواهد داد. در صورتی که انجمن به اکثریت تام عده حاضر در جلسه رأی مخالف بدهد شهردار از همان تاریخ بلافاصله از شغل خود برکنار و از طرف انجمن فوراً بر طبق مقررات این قانون اقدام به انتخاب شهردار خواهد شد در فاصله بین صدور رأی عدم اعتماد و عزل شهردار تا انتخاب شهردار جدید معاون شهرداری و در صورت نبودن معاون کارمند مقدم تحت‌نظر انجمن عهده دار و مسئول اداره امور شهرداری خواهد بود.

ب) معاون شهرداری

ماده ۵۴. سازمان اداری شهرداری‌ها به نسبت بودجه و درآمد و حجم کار شهرداری از طرف شهرداری با اطلاع انجمن شهر تهیه و پس از تصویب وزارت کشور به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.^۱
تبصره. شهردار می‌تواند قسمتی از وظایف و اختیارات خود را با تصویب

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۵۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «برای شهرداری‌هایی که بودجه آن اقتضا کند یک معاون از بین کارمندان دولت یا شهرداری‌ها که در امور اداری بصیر باشد به پیشنهاد شهردار و تصویب انجمن معین می‌شود و اگر بودجه شهرداری تکافو نکند عضوی که از لحاظ مشاغل اداری مقدم باشد سمت معاونت شهردار را خواهد داشت.»

انجمن شهر و به موجب حکم کتبی به معاون یا سایر مسئولان شهرداری واگذار کند.^۱

فصل ششم. در وظایف شهرداری

ماده ۵۵. وظایف شهرداری به شرح زیر است:

۱. ایجاد خیابان‌ها و کوچه‌ها و میدان‌ها و باغ‌های عمومی و مجاری آب و توسعه معابر در حدود قوانین موضوعه.^۲
۲. تنظیف و نگاهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آب‌ها و فاضل آب و تنقیه قنوات مربوط به شهر و تأمین آب و روشنایی به وسائل ممکنه.^۳

تبصره ۱. سد معابر عمومی و اشغال پیاده‌روها و استفاده غیرمجاز آن‌ها و میدان‌ها و پارک‌ها و باغ‌های عمومی برای کسب و یا سکنی و یا هر عنوان دیگری ممنوع است و شهرداری مکلف است از آن جلوگیری و در رفع موانع موجود و آزاد نمودن معابر و اماکن مذکور فوق وسیله مأمورین خود راساً اقدام کند. در مورد دکه‌های منصوب قبل از تصویب این قانون شهرداری مکلف است نسبت به برداشتن آن‌ها اقدام و چنانچه صاحبان این قبیل دکه‌ها ادعای خسارتی داشته باشند با نظر کمیسیون مقرر

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ماده ۵۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «حکم معاونت شهرداری‌هایی که برای شهردار آن نقاط فرمان‌های همایونی صادر می‌شود به امضاء وزیر کشور و در نقاطی که شهردار به حکم وزارت کشور منصوب می‌گردد حکم معاونت از طرف فرماندار محل صادر می‌شود.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۱ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «ایجاد خیابان‌ها و کوچه‌ها و میدان‌ها و باغ‌های عمومی و مجاری آب و توسعه معابر در حدود قوانین موضوعه.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تنظیف و نگاهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آب‌ها و فاضل آب و تنقیه قنوات مربوط به شهر و تأمین آب و روشنایی به وسائل ممکنه.»

در ماده ۷۷ نسبت به جبران خسارت آن‌ها اقدام کند ولی کسانی که بعد از تصویب این قانون اقدام به نصب دکه‌هایی در معابر عمومی کنند شهرداری موظف است راساً و به وسیله مأمورین خود در برداشتن این قبیل دکه‌ها و رفع سد معبر اقدام کند و اشخاص مزبور حق ادعای هیچگونه خسارتی نخواهند داشت.^۱

تبصره ۲. احداث تأسیسات تولید و توزیع برق و تعیین نرخ آن در شهرها تا موقعی که وزارت آب و برق نیروی آن را تأمین نکرده است با موافقت قبلی وزارت آب و برق به عهده شهرداری است. تهیه آب مشروب شهرها و تأمین وسائل توزیع و وضع مقررات مربوط به آن و همچنین تعیین نرخ آب در شهرها به استثنای مواردی که سازمان‌های تابعه وزارت آب و برق عهده‌دار آن هستند با تصویب انجمن شهر به عهده شهرداری خواهد بود. این قبیل شهرداری‌ها می‌توانند با تصویب انجمن شهر و تایید وزارت کشور تهیه آب مشروب و توزیع آن را به مؤسساتی که طبق اصول بهداشتی عمل نمایند واگذار کنند.^۲

تبصره ۳. مؤسسات خیریه که تأمین آب شهرها را قبل از تصویب این قانون به عهده داشته‌اند و عملیات آن‌ها مورد تایید شهرداری محل و وزارت کشور باشد می‌توانند کماکان به کار خود ادامه دهند.^۳

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۱ بند ۲ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «سد معبر عمومی برای کسب یا سکنی یا هر عنوان دیگر ممنوع است و شهرداری‌ها موظفند از آن جلوگیری کنند»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۲ بند ۲ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تنظیم و وضع مقررات مربوط به تولید و توزیع و فروش نیروی کلیه برق‌ها و تعیین نرخ آن در شهرها با شهرداری است.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

تبصره ۴. شهرداری مکلف است محل‌های مخصوصی برای تخلیه زباله و نخاله و فضولات ساختمانی و مواد رسوبی فاضلاب‌ها و نظائر آن‌ها تعیین و ضمن انتشار آگهی به اطلاع عموم برساند. محل‌های تخلیه زباله باید خارج از محدوده شهر تعیین شود و محل تأسیس کارخانجات تبدیل زباله به کود به تشخیص شهرداری خواهد بود.

رانندگان وسایل نقلیه اعم از کندرو و یا موتورسیکلت‌ها را فقط در محل‌های تعیین شده از طرف شهرداری خالی نمایند. مجازات متخلفین طبق ماده ۲۷۶ قانون کیفر عمومی تعیین می‌شود. در صورت تخلف مراتب هر بار در گواهینامه رانندگی متخلف قید و اگر ظرف یک سال سه بار مرتکب همان تخلف شود بار سوم به حداکثر مجازات خلافی محکوم و گواهینامه او برای یکسال ضبط می‌شود و در همان مدت از رانندگی ممنوع خواهد بود. به تخلفات مزبور در دادگاه بخش رسیدگی خواهد شد.^۱

۳. تعیین نرخ اجناس مورد احتیاج عموم از قبیل خواربار، پوشاک، برق، آب، کرایه وسایل نقلیه، حق الزحمه و کارمزد و آنچه به نظر شهرداری از لحاظ احتیاجات عمومی محتاج نرخ‌گذاری باشد و تعقیب متخلفین و نظارت در نصب برگه قیمت بر روی اجناس و اتخاذ تدابیر لازم برای ارزانی و فراوانی خوارو بار عمومی و جلوگیری از تولید و عرضه و فروش اجناس فاسد و معدوم نمودن آن‌ها.^۲

۱. (الحاقی ۱۳۵۲/۵/۱۷)

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۳ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «مراقبت و اهتمام کامل در نصب برگه قیمت بر روی اجناس و اجرای تصمیمات انجمن نسبت به ارزانی و فراوانی خواربار و مواد مورد احتیاج عمومی و جلوگیری از فروش اجناس فاسد و معدوم نمودن آنها»

۴. مراقبت در امور بهداشت ساکنین شهر و حومه و اجرای مقررات بهداشتی از طرف کسبه و مردم و نظارت در تطبیق وضع دکاکین و مغازه‌ها و فروشگاه‌ها و اماکن عمومی با قواعد بهداشتی و تشریک مساعی با سازمان‌های بهداشتی.^۱

۵. جلوگیری از گدائی و جمع‌آوری متکدیان و اعزام آن‌ها به سازمان‌های اردوی کار و جمع‌آوری و نگهداری اطفال سر راهی.^۲

بند ۶. اجرای تبصره ۱ ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری و تأسیس مؤسسات فرهنگی و بهداشتی و تعاونی مانند بنگاه حمایت مادران و نوانخانه و پرورشگاه و درمانگاه و بیمارستان و شیرخوارگاه و تیمارستان و کتابخانه و کلاس‌های مبارزه با بیسوادی و کودکان و باغ کودکان و امثال آن در حدود اعتبارات مصوب و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت‌بدنی و پیش‌آهنگی و کمک به انجمن‌های خانه و مدرسه و اردوی کار.

شهرداری در این قبیل موارد و همچنین در مورد موزه‌ها و خانه‌های فرهنگی و زندان با تصویب انجمن شهر از اراضی و ابنیه متعلق به خود با حفظ مالکیت به رایگان و یا با شرایط معین به منظور ساختمان و استفاده به اختیار مؤسسات مربوط خواهد گذاشت.^۳

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۴ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «مراقبت در امور بهداشت ساکنین شهر و تشریک مساعی با مؤسسات وزارت بهداری در آبله‌کوبی و تلقیح واکسن و غیره برای جلوگیری از امراض ساریه.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۵ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «جلوگیری از گدائی و واداشتن گدایان به کار و توسعه آموزش عمومی و غیره.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - بند ۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «اجرای تبصره ۱ ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری و تأسیس مؤسسات بهداشتی و تعاونی و فرهنگی مانند نوانخانه و پرورشگاه یتیمان و درمانگاه بیمارستان امراض ساریه و شیرخوارگاه و تیمارستان و کتابخانه و

- تبصره ۱. تبصره ماده ۵ قانون نظارت در مصرف سهمیه فرهنگ از درآمد شهرداری‌ها مصوب ۳۴/۳/۲۸ به قوت خود باقی است.^۱
- تبصره ۲. تبصره ۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۳۹ کل کشور به قوت خود باقی است.^۲
۷. حفظ و اداره کردن دارایی منقول و غیرمنقول شهر و اقامه دعوی بر اشخاص و دفاع از دعاوی اشخاص علیه شهرداری.^۳
۸. برآورد و تنظیم بودجه و متمم بودجه و اصلاح بودجه و تاریخ بودجه شهرداری و تنظیم پیشنهاد برنامه ساختمانی و اجراء آن پس از تصویب انجمن شهر یک نسخه از بودجه مصوب و برنامه ساختمانی در شهرستان‌ها به وسیله فرماندار یا بخشدار به وزارت کشور ارسال می‌شود.^۴
۹. انجام معاملات شهرداری اعم از خرید و فروش اموال منقول و غیرمنقول و مقاطعه و اجاره و استجاره پس از تصویب انجمن شهر با رعایت صلاح و صرفه شهرداری.^۵

کلاس‌های اکابر و کودکستان و باغ کودکان و امثال آن در حدود اعتبارات مصوبه و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت‌بدنی به میزان صدی سه درآمد مستمر وصولی سالیانه شهرداری و کمک به انجمن‌های خانه و مدرسه. شهرداری در این قبیل موارد با تصویب انجمن شهر می‌تواند از اراضی و ابنیه متعلق به خود را با حفظ حق مالکیت مجانی و با شرایط معین به منظور ساختن و استفاده به اختیار مؤسسات مزبور بگذارد.»

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۷ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «حفظ و اداره کردن دارایی منقول و غیرمنقول متعلق به شهر و اقامه دعوی بر اشخاص و دفاع از دعاوی اشخاص علیه شهرداری.»

۴. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۸ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «برآورد و تنظیم بودجه و متمم بودجه و اصلاح بودجه و تفریح بودجه شهرداری و تنظیم پیشنهاد برنامه ساختمانی و اجراء آن پس از تصویب انجمن شهر یک نسخه از بودجه مصوب و برنامه ساختمانی به وسیله فرماندار یا بخشدار به وزارت کشور ارسال می‌شود.»

۵. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۹ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «انجام معاملات شهرداری اعم از خرید

- تبصره ۱. در تهران و شهرداری‌های درجه اول برای معاملاتی که از پانصد هزار ریال تجاوز نمی‌کند و در سایر شهرداری‌ها در معاملات تا یکصد هزار ریال موافقت ناظر انجمن شهر کافی است.^۱
- تبصره ۲. در معاملات مربوط به خرید و فروش و مقاطعه چنانچه مبلغ معامله در تهران از هفتصد هزار ریال و در شهرداری‌های درجه اول از دویست هزار ریال و در سایر شهرداری‌ها از پنجاه هزار ریال متجاوز باشد رعایت مقررات آیین‌نامه معاملاتی دولتی مربوط به مناقصه و مزایده الزامی است.^۲
- تبصره ۳. شهرداری می‌تواند کارهایی را که انجمن شهر مقتضی بداند به‌طور امانی انجام دهد.^۳
۱۰. اهداء و قبول اعانات و هدایا به نام شهر و همچنین دادن مدال‌ها و نشان‌های شهر با تصویب انجمن شهر.^۴
۱۱. نظارت و مراقبت در صحت اوزان و مقیاس‌ها.^۵
۱۲. تهیه آمار مربوط به امور شهر و مولید و متوفیات^۶

و فروش اموال منقول و غیر منقول و مقاطعه و اجاره و استیجار پس از تصویب انجمن شهر با رعایت صلاح و صرفه و اصول مزایده و مناقصه طبق قانون محاسبات عمومی.»

۱. (الحاقی ۱۳۴۲/۷/۱۳)

۲. (الحاقی ۱۳۴۲/۷/۱۳)

۳. (الحاقی ۱۳۴۲/۷/۱۳)

۴. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) بند ۱۰ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «هداء و قبول اعانات و هدایا به نام شهر با تصویب انجمن. اعانات پرداختی به شهرداری یا مؤسسات خیریه از طرف وزارت دارایی جزء هزینه قابل قبول اعانه‌دهندگان پذیرفته می‌شود و اعانه‌دهنده نسبت به مبلغ اعانه‌ای که داده است از مالیات بر درآمد معاف می‌باشد.»

۵. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) بند ۱۱ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «نظارت و مراقبت در صحت اوزان و مقیاس‌ها.»

۶ (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) بند ۱۲ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تهیه آمار مربوط به امور شهر و مولید و متوفیات.»

۱۳. ایجاد غسالخانه و گورستان و تهیه وسائل حمل اموات و مراقبت در انتظام امور آنها.^۱

بند ۱۴. اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر سیل و حریق و همچنین رفع خطر از بناها و دیوارهای شکسته و خطرناک واقع در معابر عمومی و کوچه‌ها و اماکن عمومی و دالان‌های عمومی و خصوصی و پر کردن و پوشاندن چاه‌ها و چاله‌های واقع در معابر و جلوگیری از گذاشتن هر نوع اشیاء در بالکن‌ها و ایوان‌های مشرف و مجاور به معابر عمومی که افتادن آنها موجب خطر برای عابرین است و جلوگیری از ناودان‌ها و دودکش‌های ساختمان‌ها که باعث زحمت و خسارت ساکنین شهرها باشد.^۲

تبصره. در کلیه موارد مربوط به رفع خطر از بناها و غیره و رفع مزاحمت‌های مندرج در ماده فوق شهرداری پس از کسب نظر مأمور فنی خود به مالکین یا صاحبان اماکن یا صاحبان ادوات منصوب ابلاغ مهلت‌دار متناسبی صادر می‌نماید و اگر دستور شهرداری در مهلت معین به موقع اجرا گذاشته نشود، شهرداری رأساً با مراقبت مأمورین خود اقدام به رفع خطر یا مزاحمت خواهد نمود و هزینه مصروف را به‌اضافه صدی پانزده خسارت از طرف دریافت خواهد کرد.

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) بند ۱۳ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «ایجاد غسالخانه و گورستان و تهیه وسایل حمل اموات و مراقبت در انتظام امور آنها»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - بند ۱۴ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر سیل و حریق و همچنین رفع خطر از بناها و دیوارهای شکسته و خطرناک و پوشاندن چاه‌ها و چاله‌های واقع در معابر عمومی و جلوگیری از گذاشتن هر نوع اشیاء در بالکن‌ها و جلو اتاق‌های ساختمان‌های مجاور معابر عمومی که افتادن آنها موجب خطر برای عابرین است و جلوگیری از نصب ناودان‌هایی که باعث زحمت یا خسارت مردم باشد.»

- مقررات فوق شامل کلیه اماکن عمومی مانند سینماها- گرمابه‌ها- مهمانخانه‌ها- دکاکین- قهوه‌خانه‌ها- کافه رستوران‌ها- پاساژها و امثال آن که محل رفت‌وآمد مراجعه عمومی است نیز می‌باشد.^۱
۱۵. جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام اینگونه بیماری‌ها به وزارت بهداشتی و مؤسسات بهداشتی و دامپزشکی و شهرداری‌های مجاور هنگام بروز آن‌ها و دور نگاهداشتن بیماران مبتلا به امراض ساریه و جمع‌آوری حیوانات بلاصاحب و دفع حیوانات مریض و مضر و ولگرد و ممانعت از چرا و گردش چارپایان و احشام در شهر و دفع و اتلاف حشرات.^۲
۱۶. تهیه مقررات صنفی و پیشنهاد آن به انجمن شهر و مراقبت در امور صحیح اصناف و پیشه‌وران.^۳
۱۷. تهیه نقشه حدود شهر و حومه و اصلاح و اجرای آن با رعایت تشریفات مربوطه.^۴

---

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۱۵ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام این گونه بیماری‌ها به وزارت بهداشتی و دامپزشکی و شهرداری‌های مجاور هنگام بروز آنها و دور نگاه داشتن بیماران مبتلا به امراض ساریه و معالجه و دفع حیواناتی که مبتلا به امراض ساریه بوده و یا در شهر بلاصاحب و مضر هستند.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۱۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تهیه مقررات صنفی و پیشنهاد آن به انجمن شهر و مراقبت در امور صحی اصناف و پیشه‌وران.»

۴. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۱۷ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «پیشنهاد اصلاح نقشه شهر در صورت لزوم و تعیین قیمت عادلانه اراضی و ابنیه متعلق به اشخاص که مورد احتیاج شهر باشد بر طبق قانون توسعه معابر و تأمین محل پرداخت آن و ایجاد و توسعه معابر و خیابان‌ها و میدان‌ها و باغ‌های عمومی و تهیه اراضی مورد احتیاج برای لوله‌کشی و فاضلاب اعم از داخل یا خارج شهر و همچنین تهیه اراضی لازم برای ساختمان مخزن و نصب دستگاه تصفیه و آبیگری و متعلقات آنها بر طبق قانون توسعه معابر.»

۱۸. ایجاد و تعیین میدان‌های عمومی برای خرید و فروش ارزاق و میوه و تره‌بار و سایر مایحتاج عمومی و تعیین محل‌های مخصوص توقف وسائط نقلیه.^۱

۱۹. تنظیم و اجراء مقررات و آیین‌نامه‌های لازم برای فراوانی و مرغوبیت و ارزانی گوشت و نان.^۲

۲۰. جلوگیری از ایجاد و تأسیس کلیه اماکن که به نحوی از انحاء موجب بروز مزاحمت برای ساکنین یا مخالف اصول بهداشت در شهراست. شهرداری مکلف است از تأسیس کارخانه‌ها- کارگاه‌ها- گاراژهای عمومی و تعمیرگاه‌ها و دکان‌ها و همچنین از مراکزی که مواد محترقه می‌سازند و اصطبل چهارپایان و مراکز دامداری و به‌طور کلی تمام مشاغل و کسب‌هایی که ایجاد مزاحمت و سروصدا کند یا تولید دود یا عفونت و یا تجمع حشرات و جانوران نماید جلوگیری کند و در تخریب کوره‌های آجر و گچ و آهک‌پزی و خزینه گرمابه‌های عمومی که مخالف بهداشت است اقدام نماید و یا نظارت و مراقبت در وضع دودکش‌های اماکن و کارخانه‌ها و وسائط نقلیه که کار کردن آن‌ها دود ایجاد می‌کند از آلوده شدن هوای شهر جلوگیری نماید و هرگاه تأسیسات مذکور فوق قبل از تصویب این قانون به وجود آمده باشد آنها را تعطیل کند و اگر لازم شود آن‌ها را به خارج از شهر انتقال دهد. این بند با رعایت قانون هوای پاک اجرائی می‌گردد.^۳

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳)- بند ۱۸ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴)- «تهیه و تعیین میدان‌های عمومی

برای خرید و فروش ارزاق و توقف وسائط نقلیه و غیره.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳)- بند ۱۹ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴)- «تهیه و تدوین آیین‌نامه برای فراوانی

و مرغوبیت و حسن اداره فروش گوشت و نان شهر و اجرای آن پس از تصویب انجمن شهر.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۹۶/۴/۲۵)- بند ۲۰ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴)-

تبصره. شهرداری در مورد تعطیل و تخریب و انتقال به خارج از شهر مکلف است مراتب را ضمن دادن مهلت مناسبی به صاحبان آن‌ها ابلاغ نماید و اگر صاحب ملک به نظر شهرداری معترض باشد باید ظرف ده روز اعتراض خود را به کمیسیون مرکب از سه نفر که از طرف انجمن شهر انتخاب خواهند شد تسلیم کند رأی کمیسیون قطعی و لازم‌الاجراء است. هرگاه رأی کمیسیون مبنی بر تایید نظر شهرداری باشد و یا صاحب ملک در موقع اعتراض نکرده و یا در مهلت مقرر شخصاً اقدام نکند شهرداری به وسیله مأمورین خود رسماً اقدام خواهد نمود.^۱

۲۱. احداث بناها و ساختمان‌های مورد نیاز از قبیل رختشویخانه، مستراح، گرمابه، کشتارگاه، گورستان- میدان، باغ کودکان و احداث و تعیین تالارها و محل‌های مخصوص برگزاری مجالس و مراسم ترحیم و ساختمان‌های خانه‌های ارزان‌قیمت جهت اشخاص بی‌بضاعت ساکنین شهر و نظائر آن در حدود مقدرات مالی.^۲

تبصره ۱. مالکینی که مبادرت به ساختمان‌های مستغلات یا محل کسب می‌نمایند باید به تعداد و ترتیبی که شهرداری در نقشه و پروانه ساختمانی تعیین می‌کند مستراح کافی برای رفع احتیاج ساکنین و مراجعین محل

«جلوگیری از افتتاح و دایر نگاه داشتن دکان‌ها و مراکزی که مواد محترقه می‌سازند در داخل شهر و همچنین ممانعت از دایر نگاه داشتن کوره‌پزخانه و دباغی و نظایر آن در داخل شهر یا نقاطی که انجمن شهر مخالف بهداشت و رفاه اهالی تشخیص دهد و همچنین جلوگیری از افتتاح و دایر نگاه داشتن کارخانه‌هایی که مزاحم اهالی شهر باشد در داخل شهر یا مجاور آن.»

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱/۲۷)

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲۱ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «احداث بناها و ساختمان‌های مورد نیاز محل از قبیل رختشویخانه و مستراح و حمام عمومی و کشتارگاه و میدان‌ها و باغ کودکان و ورزشگاه مطابق اصول صحی و فنی و اتخاذ تدابیر لازم برای ساختمان خانه‌های ارزان‌قیمت برای اشخاص بی‌بضاعت ساکن شهر.»

بسازند و همچنین باید پارکینگ مناسب برای وسائط نقلیه طبق نظر شهرداری احداث نمایند.^۱

۲۲. تشریک مساعی با فرهنگ در حفظ ابنیه و آثار باستانی شهر و نظارت در طرز و اسلوب ساختمان‌های شهر و تعیین طبقات ساختمان‌ها و تناسب ارتفاع بناها با عرض معابر و تعیین مصالح نماسازی ضمن پروانه ساختمانی و جلوگیری از ساختمان‌های بدون پروانه و مخالف مشخصات تعیین شده در پروانه ساختمان و نقشه شهرداری و تخریب آن و تخصیص قسمت‌های مختلف شهر و مناطق مسکونی و تجارتي و صنعتی و غیره و تدوین آیین‌نامه و نظامات لازم برای این کار.^۲

۲۳. اهتمام در مراعات شرایط بهداشت در کارخانه‌ها و مراقبت در پاکیزگی گرمابه‌ها.^۳

۲۴. صدور پروانه برای کلیه ساختمان‌هایی که در شهر می‌شود.^۴
تبصره. شهرداری در شهرهایی که نقشه جامع شهر تهیه شده مکلف است طبق ضوابط نقشه مذکور در پروانه‌های ساختمانی نوع استفاده از ساختمان را قید کند. در صورتی که برخلاف مندرجات پروانه ساختمانی در منطقه غیرتجاری محل کسب یا پیشه و یا تجارت دائر شود شهرداری مورد را در کمیسیون مقرر در تبصره یک ماده ۱۰۰ این قانون مطرح

۱. (الحاقی ۱۳۴۲/۷/۱۳)

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲۲ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «تشریک مساعی با فرهنگ در حفظ ابنیه و آثار باستانی شهر و ساختمان‌های عمومی و مساجد و غیره.»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲۳ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «اهتمام در مراعات شرایط بهداشت در کارخانه‌ها و مراقبت در پاکیزگی گرمابه‌ها و نگاهداری اطفال بی‌صاحب و سرراهی.»

۴. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲۴ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «صدور پروانه برای کلیه ساختمان‌هایی که در شهر می‌شود.»

می‌نماید و کمیسیون در صورت احراز تخلف مالک یا مستأجر با تعیین مهلت مناسب که نباید از دو ماه تجاوز نماید در مورد تعطیل محل کسب یا پیشه و یا تجارت ظرف مدت یک ماه اتخاذ تصمیم می‌کند. این تصمیم وسیله مأمورین شهرداری اجرا می‌شود و کسی که عالمماً از محل مزبور پس از تعطیل برای کسب و پیشه و یا تجارت استفاده کند به حبس جنحه‌ای از شش ماه تا دو سال و جزای نقدی از ۲۵ تا ۵۰ میلیون ریال محکوم خواهد شد و محل کسب نیز مجدداً تعطیل می‌شود. دائر کردن دفتر وکالت و مطب و دفتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتر روزنامه و مجله و دفتر مهندسی وسیله مالک از نظر این قانون استفاده تجاری محسوب نمی‌شود.^۱

۲۵. ساختن خیابان‌ها و آسفالت کردن سواره‌روها و پیاده‌روهای معابر و کوچه‌های عمومی و انهار و جدول‌های طرفین از سنگ، آسفالت و امثال آن به هزینه شهرداری هر محل.^۲

تبصره. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

۲۶. پیشنهاد به انجمن شهر برای برقراری یا الغاء عوارض و همچنین

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳ و ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - بند ۲۵ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «ساختن خیابان‌ها و آسفالت کردن سواره‌روهای معابر و مطلق کوچه‌های عمومی و انهار و جدول‌های طرفین از سنگ و آسفالت و امثال آن به عهده شهرداری هر محل می‌باشد ولی آسفالت پیاده‌روها در خیابان یا معبری که پیاده‌رو داشته باشد به عهده مالکین منازل و مستغلات و اراضی است در صورت امتناع مالکین مجاور پیاده‌روها از اقدام به آسفالت کردن سهمی خود شهرداری می‌تواند مستقیماً اقدام نموده و هزینه آن را به اضافه ده درصد از مالکین ممتنع مطالبه و دریافت نماید.»

۳. تبصره بند ۲۵ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «در هر خیابان که شهرداری دست به کار کف‌سازی سواره‌رو می‌شود ساختمان پیاده‌روهای آن خیابان طبق دستور شهرداری برای مالکین مجاور نمایندگان قانونی آنها اجباری است.»

تغییر نوع و میزان آن و تعیین جریمه برای مستنکفین و تخصیص پاداش برای مؤدیان خوش حساب که عوارض خود را زودتر یا در موقع مقرر می‌پردازند.^۱

تبصره ۱. پاداش مقرر برای مؤدیان عوارض از طریق کسر کردن از اصل عوارض معمول خواهد شد.^۲

تبصره ۲. کالاهای عبوری از شهرها که برای مقصد معینی حمل می‌شود از پرداخت هرگونه عوارض و شهرداری‌های عرض راه معاف می‌باشد.^۳

تبصره ۳. آیین‌نامه‌های اجرائی وصول عوارض شهرداری از مستنکفین از طرف شهرداری تنظیم و پس از تصویب وزارتین کشور و دادگستری به موقع اجراء گذارده می‌شود.^۴

تبصره ۴. طی اصلاحات ۱۳۴۲/۷/۱۳ حذف شده است.^۵

بند ۲۷. وضع مقررات خاصی برای نام‌گذاری معابر و نصب لوحه نام

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - بند ۲۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «پیشنهاد برقراری یا الغاء عوارض شهر و همچنین تغییر نوع و میزان عوارض اعم از کالاهای وارداتی و صادراتی کشور و محصولات داخلی و غیره و ارسال یک نسخه از تصویب‌نامه برای اطلاع وزارت کشور».

۲. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - تبصره ۱ بند ۲۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «به منظور تشویق صادرات کشور نسبت به کالاهای صادراتی بیشتر از یک درصد قیمت کالا نباید وضع عوارض شود».

۳. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - تبصره ۲ بند ۲۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «کالاهای عبوری از شهرها که برای مقدس معینی حمل می‌شود از پرداخت هرگونه عوارض شهرداری‌های عرض راه معاف می‌باشد».

۴. (اصلاحی ۱۳۴۲/۷/۱۳) - تبصره ۳ بند ۲۶ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «ماده اول قانون مصوبه بهمن ماه ۳۳ راجع به تشویق صادرات و تولید از تاریخ تصویب این قانون طبق تبصره ۱ این بند تصحیح می‌شود».

۵. تبصره ۴ ماده ۵۵ (مصوب ۱۳۳۴) - «آیین‌نامه‌های گریز از پرداخت عوارض شهرداری و استنکاف از آن با موافقت وزارتین کشور و دادگستری تنظیم و پس از تصویب هیئت وزیران به موقع اجرا گذاشته می‌شود».

آن‌ها و شماره‌گذاری اماکن و نصب تابلوی الصاق اعلانات و برداشتن و محوکردن آگهی‌ها از محل‌های غیرمجاز و هر گونه اقداماتی که در حفظ نظافت و زیبایی شهر مؤثر باشند.^۱

بند ۲۸. صدور پروانه کسب برای اصناف و پیشه‌وران کلیه اصناف و پیشه‌وران مکلفند برای محل کسب خود از شهرداری محل پروانه کسب دریافت دارند.^۲

ماده ۵۶. شهرداری خارج از حدود مصوب شهر حق تعهد تهیه و توزیع آب و برق و سایر تأسیسات شهرداری را ندارد.

ماده ۵۷. اجرای مقررات شهرداری که جنبه عمومی دارد و به تصویب انجمن رسیده پس از اعلام برای کلیه ساکنین شهر لازم‌الرایه است و اگر تصمیمی در حدود قوانین و وظایف مربوط به انجمن شهر راجع به شخص یا اشخاص یا مؤسسات معینی اتخاذ شده باشد پس از ابلاغ در صورتی که آن‌ها به تصمیم متخذه تسلیم نباشند می‌توانند ابتدا به انجمن شهر و در ثانی به انجمن ولایتی و در صورت نبودن انجمن ولایتی به وزارت کشور شکایت نمایند و نظر انجمن ولایتی یا وزارت کشور ابلاغ می‌شود و چنانچه قبل از انجام تشریفات فوق اقدامی از طرف شهرداری شده باشد و پس از رسیدگی محقق شود که ضرورت نداشته و متضمن خسارتی باشد شهرداری باید خسارت ناشیه از آن اقدام را جبران کند. چنانچه تصمیم وزارت کشور به ضرر معترض یا معترضین اتخاذ شود متضرر می‌تواند به دادگاه‌های عمومی مراجعه نماید.

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

فصل هفتم. مقررات استخدامی و مالی

الف) مقررات استخدامی

ماده ۵۸. مقررات استخدامی کلیه کارکنان شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آن بر طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که وزارت کشور به استناد تبصره ۳۸ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۴۳ کل کشور تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رساند.^۱

تبصره ۱. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

تبصره ۲. در تاریخ ۱۳۴۴/۲/۱۳ نسخ شده است.^۳

ماده ۵۹. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۴

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۵۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «کارکنان شهرداری باید در درجه اول از بین مأمورین رسمی و قراردادی و دون پایه و جزء دولت که مشغول خدمت در شهرداری هستند انتخاب شوند و چنانچه کارکنان موجود در شهرداری تکافوی احتیاجات دستگاه شهرداری را نمایند باید عده مورد نیاز از بین سایر مستخدمین رسمی و قراردادی و دون پایه و جزء دولت انتخاب شوند. مأمورین تنظیف و آتش‌نشانی و رانندگان و امثال آن در درجه اول از عده موجود در شهرداری انتخاب خواهند شد و در صورت احتیاج شهرداری می‌تواند پس از تصویب انجمن اقدام به استخدام جدید نماید.»

۲. تبصره ۱ ماده ۵۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری‌ها رونوشت هرگونه ابلاغ استخدامی کارمندان رسمی و دون پایه و جزء را به وسیله وزارت کشور به اداره بازنشستگی ارسال می‌دارند تا از حقوق کارمندان مزبور که مشمول مقررات قانون استخدام می‌باشند کسور بازنشستگی دریافت و به وسیله دارایی محل به صندوق بازنشستگی فرستاده شود و مدت خدمت اینگونه کارمندان در شهرداری‌ها جزو ایام خدمت رسمی محسوب خواهد شد شهرداری تهران می‌تواند ابلاغات مزبور را مستقیماً به اداره بازنشستگی کشوری ارسال دارد.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۲/۶/۲۰ و منسوخه ۱۳۴۴/۲/۱۳) تبصره ۲ ماده ۵۸ (مصوب ۱۳۴۲) - «وزارت کشور موظف است به منظور تثبیت وضع خدمت مأمورین آتش‌نشانی و درجه‌بندی و تعیین میزان حقوق و مزایای آنها آیین‌نامه لازم با نظر اداره کل بازنشستگی کشوری تهیه و برای اجرا به شهرداری‌هایی که دارای کادر فنی آتش‌نشانی می‌باشند ابلاغ نمایند.»

۴. ماده ۵۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «در صورتی که شهردار از بین مستخدمین رسمی انتخاب شده باشد و کسور بازنشستگی خود را به صندوق تقاعد بپردازد مدت خدمت در شهرداری جزء سابقه خدمت

تبصره. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

ماده ۶۰. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

ماده ۶۱. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

ماده ۶۲. به منظور راهنمایی و ایجاد هماهنگی در امور شهرداری‌ها در سازمان وزارت کشور اداره‌ای به نام اداره کل امور شهرداری‌ها پیش‌بینی و تأسیس می‌شود اداره کل امور شهرداری‌ها موظف است سازمان فنی خود را تکمیل و همواره مهندسین تحصیل کرده که دارای مدارک علمی در رشته‌های مختلف فنی و تخصصی باشند در اختیار داشته باشد تا به منظور بازرسی شهرداری‌ها و تهیه برنامه اصلاحات شهری و ساختمانی شهرها مورد استفاده قرار گیرند.

چنانچه از طرف شهرداری یا انجمن شهر تقاضای اعزام مأمور فنی

شود با هزینه شهرداری به محل اعزام می‌گردند.^۴

او محسوب خواهد شد همچنین سایر مستخدمین شهرداری که در شهرداری مشغول خدمت هستند در صورتی که کسور تقاعد خود را مطابق مقررات قوانین بازنشستگی بپردازند مشمول قوانین استخدامی کشوری و همچنین آیین‌نامه محاکمات اداری مستخدمین دولتی و خدمتگزاران جزء خواهند بود»

۱. تبصره ماده ۵۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «کارکنان شهرداری که مشمول مقررات استخدام کشوری نیستند از قبیل مأمورین رفت و روب و آتش‌نشانی و امثال آنها از مزایای قانون بیمه‌های اجتماعی بهره‌مند خواهند شد»

۲. ماده ۶۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «نسبت به شهردارها و اعضاء شهرداری که سابقه خدمت رسمی ندارند در صورتی که از خدمت شهرداری معاف شوند وزارت کشور و شهرداری هیچگونه تعهدی نخواهند داشت»

۳. ماده ۶۱ (مصوب ۱۳۳۴) - «به پزشکان و دندانپزشکان و پزشکیاران و داروسازان و ماماها و متخصصین فنی آتش‌نشانی که در شهرداری‌ها خدمت می‌نمایند می‌توان حقوقی تا معادل حقوق و مزایایی که از بودجه دولت به کارمندان نظیر آنان در همان محل داده می‌شود با پیشنهاد شهرداری و موافقت انجمن شهر پرداخت نمود.»

۴. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۶۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «به منظور راهنمایی و ایجاد هماهنگی در

تبصره ۱. سازمان مذکور در این ماده مکلف است به منظور رفع احتیاجات فنی و اداری شهرداری‌های کشور در مرکز هر استان دفاتر فنی شهرداری متشکل از مهندسين و کارشناسان مورد احتیاج تشکیل دهد.^۱

تبصره ۲. وزارت کشور می‌تواند با انعقاد قراردادهای خاصی از خدمات افراد متخصص و یا دستگاه‌های مهندس مشاور اعم از داخلی یا خارجی استفاده نموده و حق الزحمه مناسبی معادل آنچه که در برنامه‌های عمرانی دولت به این قبیل افراد یا مؤسسات برای کارهای مشابه پرداخت می‌شود بپردازد.^۲

ماده ۶۳. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

ماده ۶۴. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۴

امور شهرداری‌ها در سازمان وزارت کشور اداره‌ای به نام اداره کل امور شهرداری‌ها پیش‌بینی و تأسیس می‌شود اداره کل امور شهرداری‌ها موظف است سازمان فنی خود را تکمیل و همواره مهندسين تحصیل کرده که دارای مدارک علمی در رشته‌های مختلف فنی و تخصصی باشند در اختیار داشته باشد تا به منظور بازرسی شهرداری‌ها و تهیه برنامه اصلاحات شهری و ساختمانی شهرها مورد استفاده قرار گیرند چنانچه از طرف شهرداری یا انجمن شهر تقاضای اعزام مأمور فنی شود با هزینه شهرداری به محل اعزام می‌گردند.»

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۴/۷/۲۹) - تبصره ۱ ماده ۶۲ (مصوب ۱۳۴۵) - «سازمان مذکور در این ماده مکلف است به منظور رفع احتیاجات فنی و اداری شهرداری‌های کشور در مرکز هر استان دفاتر فنی شهرداری متشکل از مهندسين و کارشناسان مورد احتیاج تشکیل دهد. هزینه دفاتر مزبور از محل اعتبار ۲٪ شهرداری‌ها و کمک شهرداری‌های آن استان تأمین خواهد شد.»

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۳. ماده ۶۳ (مصوب ۱۳۳۴) - «داره کل امور شهرداری‌ها مجاز است برای ایفای وظایف مندرج در ماده ۶۲ در صورتی که انتقال مهندسين ذی‌صلاحیت از سایر وزارتخانه‌ها و بنگاه‌های دولتی میسر نباشد تعداد کافی مهندس تحصیل کرده که دارای مدارک علمی باشند برای اداره مرکزی و شهرداری‌ها از محل ۲٪ وصولی (مذکور در ماده ۸۲) و یا اعتبار منظور در بودجه شهرداری محل به‌عنوان کارمند قراردادی استخدام کند.»

۴. ماده ۶۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «داره کل امور شهرداری‌ها در مرکز و شهرداری‌ها با تصویب انجمن شهر می‌توانند به مأمورین فنی پایه‌دار و قراردادی که ارزش تحصیلات آنها لیسانس یا بالاتر

تبصره. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

ب) مقررات مالی

ماده ۶۵. هر شهرداری دارای بودجه‌ایست که پس از تصویب انجمن شهر قابل اجرا می‌باشد.

ماده ۶۶. سال مالی شهرداری یک سال شمسی است که از اول فروردین ماه شروع و در آخر اسفند ماه خاتمه می‌یابد.

ماده ۶۷. شهرداری مکلف است منتهی تا روز آخر دی ماه بودجه سالیانه خود را به انجمن پیشنهاد نماید و انجمن نیز باید قبل از اسفندماه هر سال آن را رسیدگی و تصویب کند و همچنین شهرداری موظف است تفریح بودجه هر سال را تا آخر اردیبهشت ماه سال بعد به انجمن تسلیم و انجمن نیز باید تا آخر خردادماه آن را رسیدگی و تصویب نماید.

تبصره. شهرداری مکلف است نسخه‌ای از بودجه و تفریح بودجه را حداکثر تا ۱۵ روز بعد از تصویب به وسیله فرماندار به وزارت کشور ارسال دارد.

ماده ۶۸. بودجه و تخصیص اعتبارات شهرداری برای تأمین هزینه‌های سازمانی و اداری شهرداری و امور دفاع غیرنظامی امور خیریه و سایر تکالیفی که به موجب قانون به عهده شهرداری‌ها محول است براساس تقسیماتی خواهد بود که با توجه به احتیاجات و مقتضیات محل به

باشد و همچنین به کمک مهندسی که حداقل ده سال سابقه کار فنی در رشته مربوطه داشته باشند به شرط اشتغال بکار فنی در اداره کل امور شهرداری‌ها و یا شهرداری‌های کشور فوق‌العاده ویژه حداکثر تا میزان حقوق آنها پرداخت نمایند به مهندسین و کمک مهندسین مزبور مزایای دیگری از قبیل فوق‌العاده و اضافه کار و امثال آن داده نخواهد شد.»
۱. تبصره ماده ۶۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «فوق‌العاده بدی آب و هوا و اشتغال خارج از مرکز و غیره مطابق این‌نامه مزایا فقط به حقوق تعلق خواهد گرفت»

پیشنهاد شهرداری و تصویب انجمن شهر رسیده باشد و در هر صورت میزان اعتبارات عمرانی نباید از چهل درصد بودجه سالانه کمتر باشد.^۱

تبصره ۱. مصرف اعتباراتی که به تصویب انجمن شهر می‌رسد باید منحصرأ در حوزه همان شهرداری و با نظارت انجمن شهر باشد.^۲

تبصره ۲. در شهرهایی که مؤسسات خیریه دارای تأسیسات درمانی می‌باشند انجمن بهداری و در صورت نبودن آن انجمن شهر با موافقت وزارت بهداری می‌تواند از محل هزینه‌های درمانی ده درصد سهم بهداری مذکور در بند ۱ این ماده مبلغ متناسبی در اختیار مؤسسات مزبور بگذارد.^۳

تبصره ۳. از تاریخ تصویب این قانون انجمن شهرهایی که درآمد شهرداری هر یک از آنها از یک میلیون ریال به بالاست موظفند برای ساختمان دبستان عوارض خاصی وضع کنند و طبق قانون نظارت در مصرف سهمیه فرهنگ از درآمد شهرداری‌ها مصوب خرداد ۱۳۳۴ توسط کمیسیون ناظر بر سهم فرهنگ به مصرف برسانند.^۴

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۶۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «بودجه هر شهرداری به نسبت ذیل به مصارف معینه خواهد رسید: ۱) ۴۰٪ برای هزینه عمران و اصلاحات شهری و امور خیریه. ۲) ۱۰٪ برای امور بهداری موضوع ماده ۸۰ این قانون. ۳) ۵٪ برای امور فرهنگی موضوع ماده ۸۰ این قانون. ۴) ۳٪ برای کمک به امور تربیت‌بدنی موضوع بند ۶ ماده ۵۵ این قانون. ۵) ۲۰٪ برای هزینه پرسنلی. ۶) ۵٪ هزینه سرشماری موضوع ماده ۸۱ این قانون. ۷) ۱۹٫۵٪ برای هزینه اداری و نظافت و امثال آن ۸) ۲٪ ارسالی به مرکز برای استخدام و تکمیل وسائل فنی و سایر وظایف مربوطه اداره کل امور شهرداری‌ها موضوع ماده شصت و سه این قانون.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۱ ماده ۶۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «هرگونه استخدام به عنوان مهندس و ناظر فنی و سرکارگر و حسابدار و مأمور اداری و غیره از محل چهل درصد اختصاص به امور عمرانی ممنوع است. حقوق و هزینه پرسنلی هر سال باید بر طبق بودجه عمل شده سال قبل تنظیم شود و اضافات آن از ۵٪ پرداختی سال قبل تجاوز نکند.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۴. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

ماده ۶۹. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

ماده ۷۰. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

تبصره ۱. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

تبصره ۲. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۴

ماده ۷۱. شهرداری مکلف است هر شش ماه یکبار منتهی تا پانزدهم ماه بعد صورت جامعی از درآمد و هزینه شهرداری را که به تصویب انجمن شهر رسیده برای اطلاع عموم منتشر و سه نسخه از آن را به وزارت کشور ارسال نماید و همچنین شهردار مکلف است هر ۶ ماه یک دفعه آمار کلیه عملیات انجام شده از قبیل خیابان‌سازی و ساختمان عمارات و سایر امور اجتماعی و بهداشتی و امثال آن را برای اطلاع عموم منتشر نموده و نسخه‌ای از آن را به وزارت کشور بفرستد.

۱. ماده ۶۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری‌ها مکلفند حقوق منتظرین خدمت و کسانی را که در حین انجام وظیفه در آن شهرداری معلق و بعد تبرئه می‌شوند ضمن اعتبار پرسنلی (موضوع بند ۵ از ماده ۶۸) تأمین و پرداخت نمایند»

۲. ماده ۷۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «حقوق شهرداران به ترتیب ذیل تعیین می‌شود:

۱) شهردار تهران بیست هزار ریال ماهیانه.

۲) حقوق شهرداران درجه اول حداکثر ماهیانه ۱۵ هزار ریال و درجه دوم ده هزار ریال بیشتر نبوده سایر درجات کمتر از ۳ هزار ریال نخواهد بود.

درجات شهرداری‌ها به نسبت درآمد آنها خواهد بود و به ترتیب ذیل تعیین می‌شوند:

شهرداری‌هایی که بیش از بیست میلیون ریال عایدی دارند درجه ۱

شهرداری‌هایی که بیش از ده میلیون ریال عایدی دارند درجه ۲

و شهرداری‌هایی که کمتر از ده میلیون ریال عایدی دارند درجه ۳ محسوب شده و در این صورت حقوق این شهرداری‌ها به تناسب عایدی و موافقت انجمن شهر تعیین می‌شود»

۳. تبصره ۱ ماده ۷۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «در هر صورت حقوق شهردار ماهیانه از بیست هزار ریال بیشتر و از ۳ هزار ریال کمتر نخواهد بود»

۴. تبصره ۲ ماده ۷۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «چنانچه کارمند رسمی پایه‌دار به سمت شهردار منصوب شود و حقوق رتبه و مزایای قانونی او از مبلغ مندرج در این ماده کمتر باشد می‌تواند به جای حقوق و مزایای قانونی او را پرداخت نماید»

ماده ۷۲. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

ماده ۷۳. کلیه عوارض و درآمد هر شهرداری منحصرأ به مصرف همان شهر خواهد رسید و در نقاطی که به موجب تبصره ۲ ماده ۱ این قانون جمعأ یک شهرداری تشکیل می‌شود تقسیم هزینه به نسبت درآمد هر یک از محل‌ها می‌باشد.

ماده ۷۴. شهرداری با تصویب انجمن شهر آیین‌نامه اجرائی وصول عوارض شهرداری و آب بها و امثال آن را تدوین و تنظیم می‌نماید.^۲

تبصره. دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از انجام معامله از شهرداری کتبأ مفاصاحساب نسبت به عوارض ملک مورد معامله خواستار شوند و شهرداری موظف است ظرف مدت ده روز پس از وصول نامه دفتر خانه اسناد رسمی مفاصاحساب را ارسال یا میزان بدهی مالک را به دفتر خانه اعلام دارد. مالک ملزم است عوارض تعیین شده از طرف شهرداری را برای امکان انجام معامله به بانک پرداخت نماید و اگر مالک به تشخیص شهرداری اعتراض داشته باشد مبلغ تعیین شده از طرف شهرداری را در صندوق ثبت به ودیعه خواهد گذاشت و رسید ثبت به منزله مفاصا حساب تلقی و معامله انجام خواهد شد. صندوق ثبت مکلف است صورتی با قید مشخصات کامل تودیع‌کنندگان عوارض و ملک مورد معامله را بلافاصله بعد از تودیع به شهرداری ارسال دارد و به محض اعلام شهرداری

---

۱. ماده ۷۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «در صورتی که برای رسیدگی به حساب شهرداری‌ها لازم شود انجمن شهر یا شهرداری یا فرمانداری یا بخشداری می‌تواند از وزارت کشور به هزینه شهرداری درخواست اعزام بازرس یا حسابدار متخصص بنماید»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۷۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری باید با تصویب انجمن شهر شهر آیین‌نامه اجرائی وصول عوارض شهرداری و آب‌بها و بهای برق و امثال آن را که از اهالی دریافت می‌نماید تدوین و تنظیم نماید.»

مستند به رأی کمیسیون رفع اختلاف یا مراجع توافق و یا انصراف کتبی مالک از اعتراض مبلغ تودیع شده را بنام هر مؤدی تفکیکاً به حساب بانکی شهرداری پرداخت کند و هرگاه کمیسیون رفع اختلاف یا مراجع توافق اعتراض مالک را کلاً یا بعضاً وارد تشخیص بدهد صندوق ثبت تمام یا قسمتی از وجه تودیع شده را برحسب مورد به مالک مسترد می‌دارد.^۱

ماده ۷۵. عوارض و درآمد شهرداری به وسیله مأمورین مخصوصی که از طرف شهرداری به نام مأمور وصول تعیین می‌شود دریافت خواهد شد و مأمورین وصول باید بر طبق مقررات امور مالی تضمین کافی بسپارند.

ماده ۷۶. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

تبصره. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۳

ماده ۷۷. رفع هر گونه اختلاف بین مؤدی و شهرداری در مورد عوارض و بهای خدمات ارائه شده توسط شهرداری و سازمان‌های وابسته به آن به کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت کشور و دادگستری و انجمن شهر ارجاع می‌شود و تصمیم کمیسیون مزبور قطعی است بدهی‌هایی که طبق تصمیم این کمیسیون تشخیص شود طبق مقررات اسناد لازم‌الاجرا به وسیله اداره ثبت قابل وصول می‌باشد اجرای ثبت مکلف است بر طبق

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ماده ۷۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از انجام معاملات قطعی نسبت به عوارض مستغلات و اراضی شهری مفاصاحساب شهرداری را مطالبه و قبل از ارائه مفاصاحساب از تنظیم سند خودداری نمایند».

۲. ماده ۷۶ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری می‌تواند به تحصیلداران با تصویب انجمن شهر با توجه به سوابق خدمت و معلومات آنها مبلغی به عنوان فوق‌العاده ویژه ماهیانه پرداخت نماید مشروط بر اینکه جمع حقوق و فوق‌العاده مزبور از ۳ هزار ریال در ماه تجاوز ننماید»

۳. تبصره ماده ۷۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «به مأمورین مزبور به هیچ وجه فوق‌العاده اضافه کار و مزایای دیگری پرداخت نخواهد شد»

تصمیم کمیسیون مزبور به صدور اجرائیه و وصول طلب شهرداری مبادرت نماید در نقاطی که سازمان قضائی نباشد رئیس دادگستری شهرستان یک نفر را به نمایندگی دادگستری تعیین می‌نماید و در غیاب انجمن شهر انتخاب نماینده انجمن از طرف شورای شهرستان به عمل خواهد آمد.^۱

ماده ۷۸. عوارضی که توأم با مالیات‌های دولتی اخذ می‌شود به وسیله دارایی وصول و همچنین عوارض کالاهایی که باید شرکت‌ها و مؤسسات بپردازند به ترتیبی که شهرداری مقرر می‌دارد به وسیله همان مؤسسات دریافت می‌گردد و کلیه وجوهی که جمع‌آوری می‌شود باید در صورت وجود بانک در بانک متمرکز و در صورت نبودن بانک در شهر یا در محل نزدیک به آن شهرداری با نظارت انجمن در صندوق شهرداری متمرکز شود.

تبصره ۱. اداره دارایی موظف است هر ۱۵ روز یک بار صورت درآمد شهرداری را که به بانک یا صندوق شهرداری تودیع کرده به شهرداری ارسال دارد.

تبصره ۲. وجوهی که به نام سپرده یا امانت به شهرداری داده می‌شود باید در حساب مخصوصی نگهداری شود و شهرداری به هیچ عنوان حق ندارد در وجوه سپرده و یا امانات دخل و تصرفی نماید. ولی پس از ده

---

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۹۲/۳/۱۱) - ماده ۷۷ (مصوب ۱۳۳۴) - «رفع اختلاف بین مؤدی و شهرداری به کمیسیونی مرکب از نماینده شهرداری و نماینده دادگستری و نماینده انجمن شهر ارجاع می‌شود و رأی کمیسیون مزبور قطعی است بدهی‌هایی که طبق رأی این کمیسیون تشخیص شود طبق مقررات اسناد رسمی قابل وصول می‌باشد. در نقاطی که نماینده دادگستری نباشد فرماندار یا بخشدار قائم‌مقام او می‌باشد.»

سال از تاریخ استحقاق مطالبه در صورت عدم مطالبه ذی‌نفع شهرداری می‌تواند وجوه مطالبه نشده را به درآمد عمومی خود منظور نماید. شهرداری باید هر سال اعتبار متناسبی در بودجه خود برای پرداخت این قبیل سپرده‌ها منظور نماید تا در صورت مراجعه ذی‌نفع یا قائم مقام قانونی او و احراز استحقاق از اعتبار مزبور پرداخت شود. هر گاه این اعتبار کافی نباشد شهرداری مکلف است این قبیل وجوه را از درآمد جاری خود بپردازد.^۱

ماده ۷۹. کلیه پرداخت‌های شهرداری در حدود بودجه مصوب با اسناد مثبت و رعایت مقررات در مورد مناقصه و مزایده به عمل خواهد آمد این اسناد به امضای رئیس حسابداری و شهردار که ذی‌حساب است و یکی از اعضای انجمن که برای نظارت در مخارج از طرف انجمن تعیین می‌شود رسیده باشد. شهردار موظف است منتهای تا پانزدهم هر ماه حساب درآمد و هزینه ماه قبل شهرداری را به انجمن شهر تسلیم کند. در نقاطی که تاکنون شهرداری تشکیل نشده و بر طبق مقررات این قانون باید تشکیل شود هزینه انتخابات انجمن شهر از صندوق مرکزی اداره کل امور شهرداری‌ها به‌طور وام پرداخت و پس از تشکیل شهرداری وام مزبور جزء دیون در بودجه شهرداری منظور و مسترد خواهد شد.^۲

۱. (اصلاحی ۱۳۵۲/۳/۷) - تبصره ۲ ماده ۷۸ (مصوب ۱۳۳۴) - «وجوهی که به نام سپرده یا امانت به شهرداری داده می‌شود باید در حساب مخصوصی نگهداری شود و شهرداری به هیچ عنوان حق ندارد در وجوه سپرده و یا امانات دخل و تصرفی نماید.»

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۷۹ (مصوب ۱۳۳۴) - «کلیه پرداخت‌های شهرداری در حدود بودجه مصوب با اسناد مثبت و رعایت مقررات در مورد مناقصه و مزایده به عمل خواهد آمد این اسناد باید به امضای رئیس حسابداری و شهردار که ذی‌حساب است و یکی از اعضای انجمن که برای نظارت در مخارج از طرف انجمن تعیین می‌شود رسیده باشد. شهردار موظف است منتهای

تبصره. اعتبارات مصوب برای بنگاه‌های خیریه زیر نظر هیئت مدیره هر بنگاه به مصرف خواهد رسید و هیئت مدیره طبق مقررات بازرگانی با نظارت انجمن وظایف محوله را انجام خواهد داد.

ماده ۸۰. شهرداری‌ها مکلفند ۵ درصد از کلیه درآمد مستمر وصولی سالیانه خود را برای کمک به امور فرهنگی شهر (موضوع تبصره ۱ ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری) اختصاص داده و برنامه عمل را طبق تشخیص و تصویب انجمن شهر و با استفاده از راهنمایی‌های فنی ادارات بهداشتی و فرهنگ محل به موقع اجرا گذارند.^۱

تبصره ۱. انجمن شهر می‌تواند تمام عواید مذکور و یا قسمتی از آن را طبق برنامه مخصوص به وسیله ادارات بهداشتی و فرهنگ محل به مصرف برساند.

تبصره ۲. انجمن هر شهر با رعایت قوانین و مقررات نسبت به امور آموزش و پرورش و بهداشتی محل نظارت خواهد داشت و هرگاه نقائصی مشاهده کردند در رفع آنها کوشش خواهد نمود و نظریات خود را درباره جریان این امور به وزارتخانه‌های بهداشتی و آموزش و پرورش ارسال

تا پانزدهم هر ماه حساب درآمد و هزینه ماه قبل شهرداری را به انجمن شهر تسلیم کند. در نقاطی که تاکنون شهرداری تشکیل نشده و بر طبق مقررات این قانون باید تشکیل شود هزینه انتخابات انجمن شهر از صندوق مرکزی اداره کل امور شهرداری‌ها به‌طور وام پرداخت و پس از تشکیل شهرداری وام مزبور جزء دیون در بودجه شهرداری منظور و مسترد خواهد شد.»

۱. (اصلاحی ۱۳۵۲/۱۱/۷) - ماده ۸۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری‌ها مکلفند ده درصد از کلیه درآمد مستمر وصولی سالیانه خود را برای کمک به امور بهداشتی و ۵ درصد از کلیه درآمد مستمر وصولی سالیانه خود را برای کمک به امور فرهنگی شهر (موضوع تبصره ۱ ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری) اختصاص داده و برنامه عمل را طبق تشخیص و تصویب انجمن شهر و با استفاده از راهنمایی‌های فنی ادارات بهداشتی و فرهنگ محل به موقع اجرا گذارند.»

خواهد داشت و وزارتخانه‌های مذکور مکلفند که آن پیشنهادها را مورد توجه قرار داده و نسبت به آن اقدام نمایند.^۱

ماده ۸۱. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۲

ماده ۸۲. در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۴ نسخ شده است.^۳

تبصره ۱. در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۴ نسخ شده است.^۴

تبصره ۲. در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۴ نسخ شده است.^۵

تبصره ۳. در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۴ نسخ شده است.^۶

۱. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - تبصره ۲ ماده ۸۰ (مصوب ۱۳۳۴) - «انجمن هر شهر نسبت به امور فرهنگی و بهداری محل نظارت خواهد داشت و در حدود مقررات چنانچه نقایصی مشاهده کردند در رفع آنها کوشش خواهد نمود و نظریات خود را درباره جریان این امور به وزارتخانه‌های بهداری و فرهنگ ارسال خواهد داشت و وزارتخانه‌های مذکور مکلفند که آن پیشنهادها را مورد توجه قرار داده و نسبت به آن اقدام نمایند.»

۲. ماده ۸۱ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری‌ها مکلفند نیم درصد از عواید جاری و مستمر سالیانه خود را برای انجام امور سرشماری شهر اختصاص دهند»

۳. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۴/۷/۲۹ و منسوخه ۱۳۵۹/۴/۲۴) - ماده ۸۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «شهرداری‌هایی که درآمد سالیانه آنها از پانصد هزار ریال متجاوز باشد موظفند برای تأمین اعتبار مربوط به وظایف فنی اداره کل امور شهرداری‌ها مذکور در ماده ۶۳ و همچنین سایر وظایف آن اداره صدی دو درآمد و مستمر جاری خود را در آخر هر ماه به اداره کل امور شهرداری‌ها بپردازند و اگر شهرداری‌ها نسبت به پرداخت صدی دو درآمد تعلل یا تأخیر نمودند وزارت کشور می‌تواند از محل عوارض توأم با مالیات یا سایر منابعی که به وسیله ادارات وابسته به وزارت دارایی وصول و ایصال می‌شود استیفای حق نموده و ادارات مذکور ملزم به اجرای دستور وزارت کشور می‌باشند.»

۴. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۴/۷/۲۹ و منسوخه ۱۳۵۹/۴/۲۴) - تبصره ۱ ماده ۸۲ (مصوب ۱۳۳۴) - «از محل صدی دو شهرداری‌ها به هیچ عنوان پاداش به اعضای وزارت کشور و دیگران نمی‌توان پرداخت.»

۵. (الحاقی ۱۳۵۴/۷/۲۹ و منسوخه ۱۳۵۹/۴/۲۴) - تبصره ۲ ماده ۸۲ (مصوب ۱۳۵۴) - «بودجه سالانه اتحادیه شهرداری‌های کشور، با کسب نظر هیئت مدیره اتحادیه توسط مدیر عامل تنظیم و پس از تصویب شورای اتحادیه شهرداری‌ها و تأیید وزارت کشور قابل اجراء خواهد بود»

۶. (الحاقی ۱۳۵۴/۷/۲۹ و منسوخه ۱۳۵۹/۴/۲۴) - تبصره ۳ ماده ۸۲ (مصوب ۱۳۵۴) - «از محل درآمد مذکور به اشخاصی که مستقیماً در خدمت اتحادیه شهرداری‌های کشور نباشند و یا خدمتی معینی برای آن انجام ندهند و یا از صندوق دولت و یا شهرداری‌ها حقوق و مزایا دریافت می‌دارند

ماده ۸۳. در تاریخ ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ نسخ شده است.^۱

ماده ۸۴. مؤسسات وابسته به شهرداری از قبیل لوله‌کشی - آب - برق - اتوبوسرانی که دارای شخصیت حقوقی بشوند می‌توانند با اصول بازرگانی اداره شوند اساسنامه این قبیل مؤسسات باید به تصویب انجمن شهر و موافقت وزارت کشور برسد.

ماده ۸۵. شهرداری می‌تواند برای تخریب یا اصلاح سقف بازارها و دالان‌های عمومی و خصوصی و ساختمان‌هایی که محل صحت عمومی تشخیص می‌دهد پس از موافقت انجمن شهر و جلب نظر اداره بهداشت هر محل بر وفق تبصره دوم از ماده یازدهم قانون توسعه معابر اقدام کند.

فصل هشتم. در مقررات جزائی

ماده ۸۶. هر یک از اعضاء انجمن نظارت انتخابات انجمن شهر اعم از مرکزی و شعب و متصدیان صندوق به هر نحوی از انحاء در امر انتخابات مرتکب جعل و تزویر و یا تقلب شوند بر طبق مقررات قانون مجازات عمومی مورد تعقیب قرار خواهند گرفت شرکاء و معاونین جرم نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

به هیچ عنوان وجهی قابل پرداخت نخواهد بود مگر در مواردی که پرداخت وجه طبق قانون از بیش از یک محل تجویز شده باشد»

۱. ماده ۸۳ (مصوب ۱۳۳۴) - «داره کل امور شهرداری‌ها مکلف است برای اداره نمودن امور مالی و حسابداری شهرداری‌ها از بین کارمندان شاغل یا منتظر خدمت وزارت کشور یا سایر وزارتخانه‌ها و یا شهرداری‌ها به اشخاصی که استعداد این کار را داشته باشند تعلیمات لازمه علمی و عملی بدهد که عنداللزوم به شهرداری‌هایی که به حسابدار نیازمند باشند اعزام شوند. شهرداری‌ها نیز مکلفند برای اداره امور مالی و حسابداری خود در صورت احتیاج در درجه اول وجود این اشخاص استفاده نمایند.»

ماده ۸۷. هر یک از اعضاء انجمن نظارت اعم از مرکزی و شعب که بدون علت موجه باعث تعطیل یا تعویق جریان انتخابات بشوند و یا صورتمجلس نتیجه انتخابات را در مدت مقرر قانونی به انجمن مرکزی نفرستند و یا معلوم شود که موجبات انجام نشدن انتخابات را در قلمرو خود به هر نحو که بوده باشد فراهم کرده باشند در مراجع قضائی مورد تعقیب واقع و به شش ماه تا سه سال حبس تأدیبی و به پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی محکوم می‌شوند.

ماده ۸۸. انتخاباتی که مبنی بر تطمیع یا تهدید (جانی - مالی - شرفی) باشد از درجه اعتبار ساقط است تهدید و یا تطمیع‌کننده اگر از مأمورین دولتی یا از اعضاء انجمن اعم از مرکزی یا شعب یا از داوطلبان نمایندگی باشد به شش ماه تا سه سال حبس تأدیبی و به تأدیه یک هزار تا پنجاه هزار ریال جریمه نقدی محکوم خواهد شد هرگاه تهدید یا تطمیع‌کننده غیر از اشخاص مذکور باشد به حبس تأدیبی از سه ماه تا یک سال و جزای نقدی از پانصد ریال تا ده هزار ریال محکوم می‌شود. کسانی که آراء انتخابیه را خرید و فروش نمایند اگر از مأمورین دولتی یا از اعضاء انجمن اعم از مرکزی یا شعب یا از داوطلبان نمایندگی باشند طبق قسمت اول این ماده و اگر غیر از اشخاص مذکور باشند به مجازات قسمت اخیر این ماده محکوم می‌شوند و در هر صورت تطمیع‌شوندگان نیز شریک جرم محسوبند.

ماده ۸۹. هر کس با شناسنامه‌ای که متعلق به او نباشد و یا با شناسنامه مجعول رأی بدهد و یا از شناسنامه خود بیش از یک نسخه داشته باشد و به استناد آن بیش از یک دفعه رأی بدهد به حبس تأدیبی از یک ماه تا شش ماه و به جزای نقدی از پانصد ریال تا پنج هزار ریال محکوم خواهد

شد مجازات فوق درباره هر کس که به نحوی از انحاء در یک دوره انتخابیه بیش از یک مرتبه رأی بدهد اجرا می‌شود.

تبصره. در موارد مذکوره در فوق انجمن نظارت مرکزی و شعب باید صورت مجلس تهیه نموده و فوراً نزد مقامات صالحه بفرستند.

ماده ۹۰. کسانی که به موجب مقررات این قانون محکومیت قطعی پیدا کنند از حق انتخاب کردن و انتخاب شدن در دو دوره محروم خواهند شد.

ماده ۹۱. هر گاه اعضاء انجمن یا شهرداران غیرکارمند دولت مرتکب جرائم مذکور در قانون اصلاح ماده ۱۹ اصلاحی قانون کیفرعمومی شوند مانند کارمندان دولت درباره آنها عمل خواهد شد. در صورتی که عضو انجمن به ارتکاب اعمال زیر متهم گردد و مورد تعقیب دادسرا قرار گیرد پس از صدور کیفرخواست دادستان از عضویت انجمن معلق و در صورت ثبوت جرم علاوه بر مجازاتی که در قوانین برای اینگونه اعمال مقرر است مرتکب برای دو دوره از حق عضویت انجمن نیز محروم می‌گردد.

۱. در مورد تبانی با مقاطعه‌کاران و اشخاص طرف معامله یا شهرداری اعم از اینکه تبانی مستقیم باشد یا غیرمستقیم.

۲. در مورد اعمال اغراض شخصی در کارهای شهرداری که بالنتیجه باعث اختلال امور و موجب زیان شهر و شهرداری شود.

تبصره. رسیدگی در دو مورد اخیر دادگاهها خارج از نوبت و فوری به عمل خواهد آمد.

ماده ۹۲. نوشتن هر نوع مطلبی یا الصاق هر نوشته‌ای بر روی دیوارهای شهر که مخالف مقررات انجمن شهر باشد ممنوع است مگر در محل‌هایی که شهرداری برای نصب و الصاق اعلانات معین می‌کند و در این محل‌ها

فقط باید به نصب و الصاق آگهی اکتفا کرد و نوشتن روی آن نیز ممنوع است متخلف علاوه بر تأدیه خسارت مالکین به پرداخت سه تا شش میلیون ریال جریمه محکوم خواهد شد.^۱

فصل نهم. خاتمه

ماده ۹۳. از تاریخ تصویب این قانون لایحه شهرداری مصوب یازدهم آبان‌ماه ۱۳۳۱ و لوایح متمم آن و همچنین کلیه قوانینی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

ماده ۹۴. از تاریخ ابلاغ این قانون انجمن‌های شهر که به موجب مقررات قبلی تشکیل شده است منحل شناخته می‌شود وزارت کشور مکلف است نسبت به تشکیل مجدد آنها بر طبق این قانون اقدام نماید.^۲

ماده ۹۵. وزارتین کشور و دادگستری مأمور اجرای این قانون می‌باشند.

ماده ۹۶. شهرداری می‌تواند برای تأمین احتیاجات شهری از قبیل باغ‌های عمومی ایجاد تأسیسات برق و آب و نظایر آن که به منظور اصلاحات شهری و رفع نیازمندی‌های عمومی لازم باشد و باید تمام یا قسمتی از اراضی یا املاک یا ابنیه واقع در محدوده شهر به تصرف شهرداری درآید از مقررات قانون توسعه معابر مصوب سال ۱۳۲۰ استفاده نماید.^۳

تبصره ۱. هرگاه قسمتی از تأمین نیازمندی‌های شهری طبق قانون به

۱. (اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۸) - تعدیل جزای نقدی

۲. (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) - ماده ۹۴ (مصوب ۱۳۳۴) - «از تاریخ ابلاغ این قانون به دولت انجمن‌هایی که به موجب قوانین قبلی تشکیل شده منحل شناخته می‌شود و وزارت کشور مکلف است مراتب را به انجمن‌ها ابلاغ و بر طبق ماده ۴۳ این قانون برای شروع انتخابات و تشکیل انجمن جدید اقدام نماید.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

عهده سازمان‌ها و مؤسسات دولتی گذاشته شده باشد سازمان‌ها و مؤسسات مزبور برای انجام وظایف محوله با تصویب انجمن شهر به وسیله شهرداری از مقررات این ماده استفاده خواهند نمود.^۱

تبصره ۲. سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که اراضی و املاک و ابنیه‌ای داشته باشند که مشمول حکم این ماده باشد مکلفند در صورت تصویب شورای شهر و تأیید استاندار، آن اراضی و ابنیه را بلاعوض در اختیار شهرداری قرار دهند.^۲

تبصره ۳. در موارد فوق پس از انجام تشریفات مقرر در این قانون و رعایت تبصره ۲ ماده ۴ قانون توسعه معابر مصوب سال ۱۳۲۰ خودداری مالک از انجام معامله مانع اجرای نقشه شهرداری نخواهد بود و شهرداری مجاز است اراضی یا املاک را به منظور عملیات عمرانی به تصرف خود درآورد.^۳

تبصره ۴. در تاریخ ۱۳۴۷/۹/۷ نسخ شده است.^۴

تبصره ۵. در صورتی که در مسیر احداث یا توسعه خیابان و گذر و باغ

---

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۸/۹/۲۱) - تبصره ۲ ماده ۹۶ (مصوب ۱۳۴۵) - «سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که اراضی و املاک و ابنیه‌ای داشته باشند که مشمول حکم این ماده باشد مکلفند در صورت تصویب انجمن شهر و تأیید استاندار یا فرماندار کل آن اراضی و ابنیه را در اختیار شهرداری بگذارند. اراضی و ابنیه و املاک مشمول این تبصره در صورت تصویب هیئت دولت بلاعوض در اختیار شهرداری‌ها گذارده می‌شود.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۴. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۴۷/۹/۷) - تبصره ۴ ماده ۹۶ (مصوب ۱۳۴۵) - «شهرداری و مؤسسات مذکور در این قانون و همچنین صاحبان املاک مکلفند حق کسب و پیشه کسانی را که محل کسب آنها در اثر تخریب و توسعه معابر از بین می‌رود طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید پرداخت کند. در موارد فوق قیمت ملک با توجه به مبلغی که بابت حق کسب و پیشه پرداخت می‌شود معین خواهد شد.»

عمومی و میدان ملکی باشد که مالک یا مالکین آن مشخص نباشد و یا به ثبت نرسیده باشد اقدامات و عملیات شهرداری متوقف نخواهد شد و شهرداری باید قبل از هر اقدام مشخصات کامل ملک مزبور را با حضور نمایندگان دادستان و ثبت و انجمن شهر صورت مجلس نماید. صورت مجلس مزبور مبنای اجرای پرداخت غرامت طبق مقررات خواهد بود و در موردی که مالک یا مالکین ملک مشخص باشد امتناع آنان از انتخاب و معرفی کارشناس خود یا کارشناس مشترک مانع از اجرای نقشه مصوب شهرداری نخواهد بود. نسبت به املاکی که به ثبت نرسیده باشد و طبق مفاد این قانون به تصرف شهرداری درآید صورت مجلس تنظیم می‌گردد و در صورت مجلس مزبور آثار تصرف و حدود و مساحت و مشخصات کامل قید می‌گردد. مدعی مالکیت می‌تواند با ارائه صورت مجلس مذکور در این قانون نسبت به تقاضای ثبت ملک خود اقدام و پس از احراز مالکیت بهای تعیین شده را دریافت نماید.^۱

تبصره ۶. اراضی کوچه‌های عمومی و میدان‌ها و پیاده‌روها و خیابان‌ها و به‌طور کلی معابر و بستر رودخانه‌ها و نهرها و مجاری فاضل آب شهرها و باغ‌های عمومی و گورستان‌های عمومی و درخت‌های معابر عمومی واقع در محدوده هر شهر که مورد استفاده عموم است ملک عمومی محسوب و در مالکیت شهرداری است. ایجاد تأسیسات آبیاری از طرف وزارت آب و برق در بستر رودخانه‌ها واقع در محدوده شهرها بلامانع است شهرداری‌ها نیز مکلفند برای اجرای هر گونه عملیات عمرانی در بستر رودخانه‌ها قبلاً نظر وزارت آب و برق را جلب نمایند.^۲

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

ماده ۹۷. در تاریخ ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ نسخ شده است.^۱

ماده ۹۸. در تاریخ ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ نسخ شده است.^۲

تبصره. در تاریخ ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ نسخ شده است.^۳

ماده ۹۹. شهرداری‌ها مکلفند در مورد حریم شهر اقدامات زیر را بنمایند:
۱. تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی با توجه به توسعه احتمالی شهر.

۲. تهیه مقرراتی برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه‌بندی و تفکیک اراضی - خیابان‌کشی - ایجاد باغ و ساختمان - ایجاد کارگاه و کارخانه و همچنین تهیه مقررات مربوط به حفظ بهداشت عمومی مخصوص به حریم شهر با توجه به نقشه عمرانی شهر. حریم و نقشه جامع شهرسازی و مقررات مذکور پس از تصویب انجمن شهر و تایید وزارت کشور برای اطلاع عموم آگهی و به موقع اجراء گذاشته خواهد شد.

---

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۵۱/۱۲/۲۲) - ماده ۹۷ (مصوب ۱۳۴۵) - «به منظور رعایت اصول شهرسازی و بررسی و تصویب نقشه‌های مربوط به امر شهرسازی شورایی به نام شورای عالی شهرسازی تشکیل می‌شود اعضاء شورا و حدود وظایف و تکالیف شورای عالی شهرسازی طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که مشترکاً از طرف وزارت کشور و وزارت آبادانی و مسکن تهیه و به تصویب هیات دولت خواهد رسید»

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۵۱/۱۲/۲۲) - ماده ۹۸ (مصوب ۱۳۴۵) - «شهرداری‌ها مکلفند با راهنمایی و طبق موازین مصوب شورای عالی شهرسازی راساً یا از طریق سازمان مذکور در ماده ۶۲ نقشه جامع شهرسازی را که شامل منطقه‌بندی - نحوه استفاده از زمین تعیین مناطق صنعتی - بازرگانی - اداری - کشاورزی - مسکونی - تأسیسات عمومی و سایر نیازمندی‌های عمومی شهر باشد تهیه و پس از تصویب انجمن شهر از طریق وزارت کشور جهت تایید شورای عالی شهرسازی ارسال و سپس و به موقع اجراء بگذارند.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۵۱/۱۲/۲۲) - تبصره ماده ۹۸ (مصوب ۱۳۴۵) - «تا زمانی که نقشه جامع شهرها تهیه و به تصویب شورای عالی شهرسازی نرسیده باشد نقشه‌های عمرانی و شهرسازی باید به تصویب وزارت کشور برسد»

۳. به منظور حفظ بافت فرهنگی - سیاسی و اجتماعی تهران و شهرستان‌های کرج، ورامین، شهریار و بخش‌های تابعی و شمیرانات، دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت ۳ ماه نسبت به اصلاح حریم شهر تهران، کرج، ورامین، شهریار و بخش‌های تابعه‌ی و شمیرانات براساس قانون تقسیمات کشوری و منطبق بر محدوده قانونی شهرستان‌های مذکور اقدام نماید.

هزینه‌های حاصل از اجرای این بند از محل درآمد موضوع تبصره ۲ این قانون تأمین خواهد شد. نقاطی که در اجرای این قانون از حریم شهرداری‌های مذکور جدا می‌شوند در صورتی که در محدوده قانونی و استحفاظی شهر دیگری قرار گیرند عوارض متعلقه کماکان توسط شهرداری مربوط دریافت خواهد شد. و در غیر این صورت توسط بخشداری مربوط اخذ و به حساب خزانه واریز می‌گردد. همه ساله لااقل معادل ۸۰٪ وجوه واریزی مذکور در بودجه سالانه کل کشور برای فعالیت‌های عمرانی موضوع تبصره ۳ این قانون منظور خواهد شد.^۱

تبصره ۱. به منظور حفاظت از حریم مصوب شهرهای استان تهران، شهرداری‌های مربوطه مکلفند از مقررات تبصره ذیل ماده ۲ قانون نظارت

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۷۲/۱۲/۱) - ماده ۹۹ (مصوب ۱۳۴۵) - «شهرداری‌ها مکلفند در مورد حریم شهر اقدامات زیر را بنمایند:

(۱) تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی با توجه به توسعه احتمالی شهر.
 (۲) تهیه مقرراتی برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه‌بندی و تفکیک اراضی - خیابان‌کشی - ایجاد باغ و ساختمان - ایجاد کارگاه و کارخانه و همچنین تهیه مقررات مربوط به حفظ بهداشت عمومی مخصوص به حریم شهر با توجه به نقشه عمرانی شهر. حریم و نقشه جامع شهرسازی و مقررات مذکور پس از تصویب انجمن شهر و تایید وزارت کشور برای اطلاع عموم آگهی و به موقع اجراء گذاشته خواهد شد.»

بر گسترش شهر تهران مصوب ۱۳۵۲/۵/۱۷ استفاده نمایند.^۱

تبصره ۲. به منظور جلوگیری از ساخت و سازهای غیرمجاز در خارج از حریم مصوب شهرها و نحوه رسیدگی به موارد تخلف کمیسیون مرکب از نمایندگان وزارت کشور، قوه قضائیه و وزارت مسکن و شهرسازی در استانداری‌ها تشکیل خواهد شد. کمیسیون حسب مورد و با توجه به طرح جامع (چنانچه طرح جامع به تصویب نرسیده باشد با رعایت ماده ۴ آیین‌نامه احداث بنا در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۵) نسبت به صدور رأی قلع بنا یا جریمه معادل پنجاه درصد تا هفتاد درصد قیمت روز اعیانی تکمیل شده اقدام خواهد نمود. مراجع ذیربط موظفند برای ساختمان‌هایی که طبق مقررات این قانون و نظر کمیسیون برای آنها جریمه تعیین و پرداخت گردیده در صورت درخواست صاحبان آنها برابر گواهی پایان کار صادر نمایند.^۲

تبصره ۳. شهرداری‌های سراسر کشور مکلفند علاوه بر اعتبارات دولتی حداقل هشتاد درصد از عوارض و درآمدهایی را که از حریم استحقاقی شهرها کسب می‌نمایند با نظارت فرمانداری و بخشداری ذیربط در جهت عمران و آبادانی روستاها و شهرک‌های واقع در حریم خصوصاً در جهت راه‌سازی، آموزش و پرورش، بهداشت، تأمین آب آشامیدنی و کشاورزی هزینه نمایند.^۳

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۷۲/۱۲/۱) - تبصره ۱ ماده ۹۹ (مصوب ۱۳۴۵) - «تغییر حدود فعلی شهرها از لحاظ اجرای مقررات قانون اصلاحات ارضی تأثیری نخواهد داشت.»

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۷۲/۱۲/۱) - تبصره ۲ ماده ۹۹ (مصوب ۱۳۴۵) - «عوارضی که از عقد قراردادها عاید می‌گردد بایستی تماماً به شهرداری‌های محل اجرای قرارداد پرداخت گردد.»

۳. (الحاقی ۱۳۷۲/۱۲/۱) - تبصره ۳ سابق الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۴۷/۹/۷ بدین شرح

ماده واحده. مقصود از اصلاح حریم شهرها و محدوده تقسیمات کشوری شهرستان‌ها و بخش‌های تابعه مذکور در این قانون، عبارت از این است که آن قسمت از حریم موجود این شهرها که برخلاف رعایت تقسیمات کشوری داخل در محدوده قانونی شهرستان‌های همجوار قرار گرفته است اصلاح گردد، به‌گونه‌ای که از تداخل حریم موجود این شهرها در محدوده تقسیمات کشوری شهرستان‌های همجوار جلوگیری به عمل آید.^۱

ماده ۱۰۰. مالکین اراضی و املاک واقع در محدوده شهر یا حریم آن باید قبل از هر اقدام عمرانی یا تفکیک اراضی و شروع ساختمان از شهرداری پروانه اخذ نمایند. شهرداری می‌تواند از عملیات ساختمانی ساختمان‌های بدون پروانه یا مخالف مفاد پروانه به وسیله مأمورین خود اعم از آنکه ساختمان در زمین محصور یا غیرمحصور واقع باشد جلوگیری نماید.^۲

تبصره ۱. در موارد مذکور فوق که از لحاظ اصول شهرسازی یا فنی یا بهداشتی قلع تأسیسات و بناهای خلاف مشخصات مندرج در پروانه ضرورت داشته باشد یا بدون پروانه شهرداری ساختمان احداث یا شروع به احداث شده باشد به تقاضای شهرداری موضوع در کمیسیون‌هایی مرکب از نماینده وزارت کشور به انتخاب وزیر کشور و یکی از قضات دادگستری به انتخاب وزیر دادگستری و یکی از اعضای انجمن شهر به

است: «عوارض ساختمان‌ها و اراضی واقع در محدوده شهر که خدمات شهری (آب- برق- نظافت- آسفالت) نسبت به آن‌ها انجام نشده فقط به تناسب خدمات انجام شده دریافت می‌گردد.»

۱. قانون تفسیر بند ۲ ماده واحده قانون الحاق یک بند و ۳ تبصره به عنوان بند ۳ به ماده ۹۹ قانون شهرداری‌ها (مصوب ۱۳۷۲/۷/۱۰)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

انتخاب انجمن مطرح می‌شود کمیسیون پس از وصول پرونده به ذینفع اعلام می‌نماید که ظرف ده روز توضیحات خود را کتباً ارسال دارد پس از انقضاء مدت مذکور کمیسیون مکلف است موضوع را با حضور نماینده شهرداری که بدون حق رأی برای ادای توضیح شرکت می‌کند ظرف مدت یک ماه تصمیم مقتضی بر حسب مورد اتخاذ کند در مواردی که شهرداری از ادامه ساختمان بدون پروانه یا مخالف مفاد پروانه جلوگیری می‌کند مکلف است حداکثر ظرف یک هفته از تاریخ جلوگیری موضوع را در کمیسیون مذکور مطرح نماید در غیر این صورت کمیسیون به تقاضای ذینفع به موضوع رسیدگی خواهد کرد. در صورتی که تصمیم کمیسیون بر قلع تمام یا قسمتی از بنا باشد مهلت مناسبی که نباید از دو ماه تجاوز کند تعیین می‌نماید. شهرداری مکلف است تصمیم مزبور را به مالک ابلاغ کند. هرگاه مالک در مهلت مقرر اقدام به قلع بنا ننماید شهرداری رأساً اقدام کرده و هزینه آن را طبق مقررات آیین‌نامه اجرای وصول عوارض از مالک دریافت خواهد نمود.^۱

تبصره ۴. در مورد اضافه بنا زائد بر مساحت زیر بنای مندرج در پروانه ساختمانی واقع در حوزه استفاده از اراضی مسکونی کمیسیون می‌تواند در صورت عدم ضرورت قلع اضافه بنا با [به] توجه به موقعیت ملک از

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۲/۵/۱۷) - تبصره ۱ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۴۵) - «در موارد مذکور فوق که از لحاظ اصول شهرسازی یا فنی یا بهداشتی قلع تأسیسات و بناهای بدون پروانه یا خلاف مشخصات مندرج در پروانه ضرورت داشته باشد کمیسیون مرکب از فرماندار یا بخشدار - نماینده دادگستری شهرستان آن حوزه و نماینده انجمن شهر تشکیل و به ذینفع اعلام می‌شود که هر نوع توضیحاتی دارد ظرف ده روز کتباً ارسال و کمیسیون تصمیم لازم را ضمن تعیین ضرب‌الاجل مناسب صادر می‌نماید و شهرداری مکلف است مراتب را به مالک ابلاغ نماید هرگاه مالک در مهلت مقرر اقدام نمود شهرداری رأساً اقدام و هزینه عملیات را طبق مقررات آیین‌نامه اجرای وصول عوارض از مالک دریافت می‌نماید.»

نظر مکانی (در بر خیابان‌های اصلی یا خیابان‌های فرعی و یا کوچه بن‌باز یا بن‌بست) رأی به اخذ جریمه‌ای که متناسب با نوع استفاده از فضای ایجاد شده و نوع ساختمان از نظر مصالح مصرفی باشد تعیین و شهرداری مکلف است براساس آن نسبت به وصول جریمه اقدام نماید. (جریمه نباید از حداقل یک دوم کمتر و از سه برابر ارزش معاملاتی ساختمان برای هر مترمربع بنای اضافی بیشتر باشد) در صورتی که ذینفع از پرداخت جریمه خودداری نمود شهرداری مکلف است مجدداً پرونده را به همان کمیسیون ارجاع و تقاضای صدور رأی تخریب را بنماید. کمیسیون در این مورد نسبت به صدور رأی تخریب اقدام خواهد نمود.^۱

تبصره ۳. در مورد اضافه بنا زائد بر مساحت مندرج در پروانه ساختمانی واقع در حوزه استفاده از اراضی تجارتي و صنعتی و اداری کمیسیون می‌تواند در صورت عدم ضرورت قلع اضافه بنا با توجه به موقعیت ملک از نظر مکانی (در بر خیابان‌های اصلی یا خیابان‌های فرعی و یا کوچه بن‌باز یا بن‌بست) رأی به اخذ جریمه‌ای که متناسب با نوع استفاده از فضای ایجاد شده و نوع ساختمان از نظر مصالح مصرفی باشد تعیین و شهرداری مکلف است براساس آن نسبت به وصول جریمه اقدام نماید (جریمه نباید از حداقل دو برابر کمتر و از چهار برابر ارزش معاملاتی ساختمان برای هر متر مربع بنای اضافی ایجاد شده بیشتر باشد) در صورتی که ذینفع از پرداخت جریمه خودداری نمود شهرداری مکلف است مجدداً پرونده را به همان کمیسیون ارجاع و تقاضای صدور رأی

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۲ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۴۵) - «اقدامات شهرداری خارج از محدوده شهرها باید با موافقت وزارت کشور باشد.»

تخریب را بنماید. کمیسیون در این مورد نسبت به صدور رأی تخریب اقدام خواهد نمود.^۱

تبصره ۴. در مورد احداث بنای بدون پروانه در حوزه استفاده از اراضی مربوطه در صورتی که اصول فنی و بهداشتی و شهرسازی رعایت شده باشد کمیسیون می‌تواند با صدور رأی بر اخذ جریمه به ازاء هر متر مربع بنای بدون مجوز یک دهم ارزش معاملاتی ساختمان یا یک پنجم ارزش سرقفلی ساختمان، در صورتی که ساختمان ارزش دریافت سرقفلی داشته باشد، هر کدام که مبلغ آن بیشتر است از ذینفع، بلامانع بودن

۱. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۳ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «مهندسان ناظر ساختمان‌ها مکلفند نسبت به عملیات اجرایی ساختمان‌هایی که به مسئولیت آنها احداث می‌گردد از لحاظ انطباق ساختمان با مشخصات مندرج در پروانه و نقشه‌ها و محاسبات فنی ضمیمه آن مستمراً نظارت کرده و در پایان کار مطابقت ساختمان با پروانه و نقشه‌ها و محاسبات فنی را گواهی نمایند. هرگاه مهندس ناظر برخلاف واقع گواهی نماید و یا تخلف را به موقع به شهرداری اعلام نکند و موضوع منتهی به طرح در کمیسیون مندرج در تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری و صدور رأی بر تخریب ساختمان گردد شهرداری مکلف است مراتب را به نظام معماری و ساختمانی منعکس نماید. شورای انتظامی نظام مذکور موظف است مهندس ناظر را در صورت ثبوت تقصیر برابر قانون نظام معماری و ساختمانی حسب مورد با توجه به اهمیت موضوع به ۶ ماه تا سه سال محرومیت از کار و در صورتی که مجدداً مرتکب تخلف شود که منجر به صدور رأی تخریب به وسیله کمیسیون ماده ۱۰۰ گردد، به حداکثر مجازات مذکور محکوم کند. مراتب محکومیت از طرف شورای انتظامی نظام معماری و ساختمانی در پروانه اشتغال درج و در یکی از جراید کثیرالانتشار اعلام می‌گردد مأموران شهرداری نیز مکلفند در مورد ساختمان‌ها نظارت نمایند و هرگاه از موارد تخلف در پروانه به موقع جلوگیری نکنند و یا در مورد صدور گواهی انطباق ساختمان با پروانه مرتکب تقصیری شوند طبق مقررات قانونی به تخلف آنان رسیدگی می‌شود و در صورتی که عمل ارتكابی مهندسان ناظر و مأموران شهرداری واجد جنبه جزائی هم باشد از این جهت نیز قابل تعقیب خواهند بود. در مواردی که شهرداری مکلف به جلوگیری از عملیات ساختمانی است و دستور شهرداری اجرا نشود می‌تواند با استفاده از مأموران اجرائیات خود و در صورت لزوم مأموران انتظامی برای متوقف ساختن عملیات ساختمانی اقدام نماید.»

صدور برگ پایان ساختمان را به شهرداری اعلام نماید. اضافه بنا زائد بر تراکم مجاز براساس مفاد تبصره‌های ۲ و ۳ عمل خواهد شد.^۱

تبصره ۵. در مورد عدم احداث پارکینگ و یا غیرقابل استفاده بودن آن و عدم امکان اصلاح آن کمیسیون می‌تواند با توجه به موقعیت محلی و نوع استفاده از فضای پارکینگ رأی به اخذ جریمه‌ای که حداکثر یک برابر و حداکثر دو برابر ارزش معاملاتی ساختمان برای هر متر مربع فضای از بین رفته پارکینگ باشد صادر نماید (مساحت هر پارکینگ با احتساب گردش ۲۵ متر مربع می‌باشد) شهرداری مکلف به اخذ جریمه تعیین شده و صدور برگ پایان ساختمان می‌باشد.^۲

تبصره ۶. در مورد تجاوز به معابر شهر، مالکین موظف هستند در هنگام نوسازی براساس پروانه ساختمان و طرح‌های مصوب رعایت‌برهای

۱. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۴ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «شهرداری مکلف است از تاریخ دریافت تقاضای کتبی دائر به صدور گواهی‌های مندرج در تبصره‌های ۳ و ۵ حداکثر ظرف یک ماه گواهی‌مورد تقاضا را صادر و به متقاضی تسلیم نماید و در صورت مشاهده تخلف مراتب را ظرف همان مدت کتباً به متقاضی اعلام کند.»

۲. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۵ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از انجام هر گونه معامله اعم از قطعی و رهنی در مورد ساختمان‌ها گواهی پایان ساختمان و در مورد ساختمان‌های ناتمام گواهی عدم وقوع تخلف تا تاریخ انجام معامله را که توسط شهرداری صادر شده باشد ملاحظه و مراتب را در سند قید نمایند. در مورد ساختمان‌هایی که پروانه آن قبل از تصویب این قانون صادر شده باشد در صورتی که گواهی پایان ساختمان ارائه نشود و طرف معامله با علم به اینکه ممکن است مورد معامله مشمول مقررات تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری باشد به انجام معامله رضایت دهد ثبت آن با تصریح مراتب فوق در سند بلا مانع است.

در مورد ساختمان‌هایی که قبل از تاریخ تصویب نقشه جامع شهر ایجاد شده و فاقد پروانه باشند گواهی شهرداری مبنی بر اینکه ساختمان قبل از تاریخ مذکور ایجاد شده و یا احراز موضوع از طرف دفترخانه و یا رضایت طرف معامله به اینکه ممکن است مورد معامله مشمول مقررات تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری باشد به انجام معامله با درج هر یک از مراتب فوق در سند، معامله آن بلا مانع است.»

اصلاحی را بنمایند. در صورتی که برخلاف پروانه و یا بدون پروانه تجاوزی در این مورد انجام گیرد شهرداری مکلف است از ادامه عملیات جلوگیری و پرونده امر را به کمیسیون ارسال نماید. در سایر موارد تخلف مانند عدم استحکام بنا، عدم رعایت اصول فنی و بهداشتی و شهرسازی در ساختمان رسیدگی به موضوع در صلاحیت کمیسیون‌های ماده صد است.^۱

تبصره ۷. مهندسان ناظر ساختمانی مکلفند نسبت به عملیات اجرائی ساختمانی که به مسئولیت آنها احداث می‌گردد از لحاظ انطباق ساختمان با مشخصات مندرج در پروانه و نقشه‌ها و محاسبات فنی ضمیمه آن مستمراً نظارت کرده و در پایان کار مطابقت ساختمان با پروانه و نقشه و محاسبات فنی را گواهی نمایند. هرگاه مهندس ناظر برخلاف گواهی نماید و یا تخلف را به موقع به شهرداری اعلام نکند و موضوع منتهی به طرح در کمیسیون مندرج در تبصره یک ماده صد قانون شهرداری و صدور رأی بر جریمه یا تخریب ساختمان گردد شهرداری مکلف است

۱. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۶ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «در مورد ساختمان‌هایی که تا تاریخ تقدیم لایحه این قانون (۲۴/۱۱/۲۵۳۵) پروانه ساختمانی آنها برای سکونت صادر شده ولی به علت تبدیل پارکینگ یا زیرزمین به محل سکونت یا احداث ساختمان مسکونی اضافه بر پروانه، تصمیم به تخریب آنها طبق تبصره یک ماده صد قانون شهرداری اتخاذ شده باشد یا موضوع به کمیسیون ماده ۱۰۰ احاله شده ولی منتهی به اتخاذ تصمیم نگردیده و یا با احراز تخلف تا تاریخ مذکور به کمیسیون ماده ۱۰۰ احاله نشده باشد در صورتی که ساختمان مورد تخلف به دیگری منتقل شده باشد شهرداری با دریافت حق پارکینگ مصوب انجمن شهر به میزانی که در تاریخ تقدیم لایحه این قانون مقرر بوده است و در صورتی که ساختمان مورد تخلف به دیگری منتقل نشده و در ملکیت مالک باقی باشد بجز در مورد تبدیل پارکینگ به محل مسکونی مشروط بر اینکه احداث پارکینگ در نقشه پیش‌بینی شده و تبدیل مجدد آن به پارکینگ به اصل ساختمان لطمه‌ای وارد نسازد با دریافت دو برابر حق پارکینگ مذکور برای هر متر مربع مورد تخلف گواهی پایان ساختمان صادر و از تخریب مورد تخلف خودداری خواهد کرد. در صورتی که ساختمان‌های مذکور به دیگری منتقل شده باشد منتقل‌الیه می‌تواند جوهری را که از این بابت به شهرداری پرداخت نموده از متخلف مطالبه کند.»

مراتب را به نظام معماری و ساختمانی منعکس نماید. شورای انتظامی نظام مذکور موظف است مهندس ناظر را در صورت ثبوت تقصیر برابر قانون نظام معماری و ساختمانی حسب مورد با توجه به اهمیت موضوع به ۶ ماه تا سه سال محرومیت از کار و در صورتی که مجدداً مرتکب تخلف شود که منجر به صدور رأی تخریب به وسیله کمیسیون ماده صد گردد به حداکثر مجازات محکوم کند. مراتب محکومیت از طرف شورای انتظامی نظام معماری و ساختمانی در پروانه اشتغال درج و در یکی از جرائد کثیرالانتشار اعلام می‌گردد. شهرداری مکلف است تا صدور رأی محکومیت به محض وقوف از تخلف مهندس ناظر و ارسال پرونده کمیسیون ماده صد به مدت حداکثر ۶ ماه از اخذ گواهی امضاء مهندس ناظر مربوطه برای ساختمان جهت پروانه ساختمان شهرداری خودداری نماید. مأموران شهرداری نیز مکلفند در مورد ساختمان‌ها نظارت نمایند و هرگاه از موارد تخلف در پروانه به موقع جلوگیری نکنند و یا در مورد صدور گواهی انطباق ساختمان با پروانه مرتکب تقصیری شوند طبق مقررات قانونی به تخلف آنان رسیدگی می‌شود و در صورتی که عمل ارتكابی مهندسان ناظر و مأموران شهرداری واجد جنبه جزائی هم باشد از این جهت نیز نیز قابل تعقیب خواهند بود. در مواردی که شهرداری مکلف به جلوگیری از عملیات ساختمانی است و دستور شهرداری اجرا نشود می‌تواند با استفاده از مأموران اجرائیات و در صورت لزوم مأموران انتظامی برای متوقف ساختن عملیات ساختمانی اقدام نماید.^۱

۱. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۱۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۷ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «ساختمان‌هایی که پروانه ساختمان آنها قبل از تاریخ تصویب نقشه جامع شهر صادر شده است از شمول تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری معاف می‌باشد.»

تبصره ۸. دفاتر اسناد رسمی مکلفند قبل از انجام معامله قطعی در مورد ساختمان‌ها گواهی پایان ساختمان در مورد ساختمان‌های ناتمام گواهی عدم خلاف تا تاریخ انجام معامله را که توسط شهرداری صادر شده باشد ملاحظه و مراتب را در سند قید نمایند. در مورد ساختمان‌هایی که قبل از تصویب قانون ۶ تبصره الحاقی به ماده صد قانون شهرداری‌ها (۱۳۵۵/۱۱/۲۴) معامله انجام گرفته و از ید مالک اولیه خارج شده باشد در صورتی که مورد معامله کل پلاک را شامل نگردد گواهی عدم خلاف یا برگ پایان ساختمان الزامی نبوده و با ثبت و تصریح آن در سند انجام معامله بلامانع می‌باشد. در مورد ساختمان‌هایی که قبل از تاریخ تصویب نقشه جامع شهر ایجاد شده در صورتی که اضافه‌بنا جدیدی حادث نگردیده باشد و مدارک و اسناد نشان‌دهنده ایجاد بنا قبل از سال تصویب طرح جامع شهر باشد با ثبت و تصریح مراتب فوق در سند مالکیت انجام معامله بلا مانع می‌باشد.^۱

تبصره ۹. ساختمان‌هایی که پروانه ساختمان آنها قبل از تاریخ تصویب نقشه جامع شهر صادر شده است از شمول تبصره ۱ ماده صد قانون شهرداری معاف می‌باشند.^۲

تبصره ۱۰. در مورد آراء صادره از کمیسیون ماده صد قانون شهرداری هرگاه شهرداری یا مالک یا قائم مقام او از تاریخ ابلاغ رأی ظرف مدت

۱. (الحاقی ۱۳۵۶/۶/۱۸ و اصلاحی ۱۳۵۸/۶/۲۷) - تبصره ۸ ماده ۱۰۰ (مصوب ۱۳۵۶) - «در مورد آراء صادر از کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری هرگاه شهرداری یا مالک یا قائم مقام او از تاریخ ابلاغ رأی ظرف مدت ده روز نسبت به آن رأی اعتراض نمایند، مرجع رسیدگی به این اعتراض کمیسیون دیگر ماده ۱۰۰ خواهد بود که اعضاء آن غیر از افرادی باشند که در صدور رأی قبلی شرکت داشته‌اند، رأی این کمیسیون قطعی است.»
 ۲. (الحاقی ۱۳۵۸/۶/۲۷)

ده روز نسبت به آن رأی اعتراض نماید، مرجع رسیدگی به این اعتراض کمیسیون دیگر ماده صد خواهد بود که اعضای آن غیر از افرادی می‌باشند که در صدور رأی قبلی شرکت داشته‌اند. رأی این کمیسیون قطعی است.^۱ تبصره ۱۱. آیین‌نامه ارزش معاملاتی ساختمان پس از تهیه توسط شهرداری و تصویب انجمن شهر در مورد اخذ جرائم قابل اجراست. و این ارزش معاملاتی سالی یکبار قابل تجدیدنظر خواهد بود.^۲

ماده ۱۰۱. ادارات ثبت اسناد و املاک و حسب مورد دادگاه‌ها موظفند در موقع دریافت تقاضای تفکیک یا افراز اراضی واقع در محدوده و حریم شهرها، از سوی مالکین، عمل تفکیک یا افراز را براساس نقشه‌ای انجام دهند که قبلاً به تأیید شهرداری مربوط رسیده باشد. نقشه‌ای که مالک برای تفکیک زمین خود تهیه نموده و جهت تصویب در قبال رسید، تسلیم شهرداری می‌نماید، باید پس از کسر سطوح معابر و قدرالسهم شهرداری مربوط به خدمات عمومی از کل زمین، از طرف شهرداری حداکثر ظرف سه ماه تأیید و کتباً به مالک ابلاغ شود. بعد از انقضای مهلت مقرر و عدم تعیین تکلیف از سوی شهرداری مالک می‌تواند خود تقاضای تفکیک یا افراز را به دادگاه تسلیم نماید. دادگاه با رعایت حداکثر نصاب‌های مقرر در خصوص معابر، شوارع و سرانه‌های عمومی با اخذ نظر کمیسیون ماده (۵)، به موضوع رسیدگی و اتخاذ تصمیم می‌نماید. کمیسیون ماده (۵) حداکثر ظرف دو ماه باید به دادگاه مذکور پاسخ دهد. در صورت عدم ارسال پاسخ در مدت فوق، دادگاه با ملاحظه طرح

۱. (الحاقی ۱۳۵۸/۶/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۵۸/۶/۲۷)

جامع و تفصیلی در چهارچوب سایر ضوابط و مقررات، به موضوع رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید.^۱

تبصره ۱. رعایت حدنصاب‌های تفکیک و ضوابط و مقررات آخرین طرح جامع و تفصیلی مصوب در محدوده شهرها و همچنین رعایت حدنصاب‌ها، ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با قوانین از جمله قوانین ذیل، در تهیه و تأیید کلیه نقشه‌های تفکیکی موضوع این قانون توسط شهرداری‌ها الزامی است:

- مواد (۱۴) و (۱۵) قانون زمین شهری مصوب سال ۱۳۶۶
- قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مصوب سال ۱۳۸۱
- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب سال ۱۳۷۴ و اصلاحات بعدی آن
- قانون جلوگیری از خردشدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی - اقتصادی مصوب سال ۱۳۸۵ و اصلاحات بعدی آن

---

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۹۰/۱/۲۸) - ماده ۱۰۱ (مصوب ۱۳۴۵) - «اداره ثبت اسناد و دادگاه‌ها مکلفند در موقع تقاضای تفکیک اراضی محدوده شهر و حریم آن عمل تفکیک را طبق نقشه‌ای انجام دهند که قبلاً به تصویب شهرداری رسیده باشد نقشه‌ای که مالک برای تفکیک زمین خود تهیه می‌نماید و برای تصویب به شهرداری در قبال رسید تسلیم می‌کند باید حداکثر ظرف دو ماه از طرف شهرداری تکلیف قطعی آن معلوم و کتباً به مالک ابلاغ شود. در صورتی که در موعد مذکور شهرداری تصمیم خود را به مالک اعلام ننماید مراجع مذکور در فوق مکلفند پس از استعلام از شهرداری طبق نقشه‌های که مالک ارائه می‌نماید عمل تفکیک را انجام دهند. معابر و شوارع عمومی که در اثر تفکیک اراضی احداث می‌شود متعلق به شهرداری است و شهرداری در قبال آن به هیچ عنوان به صاحبان آن پرداخت نخواهد کرد.»

- ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و اصلاحات بعدی آن.^۱

تبصره ۲. در مورد اراضی دولتی، مطابق تبصره (۱) ماده (۱۱) قانون زمین شهری مصوب سال ۱۳۶۶ اقدام خواهد شد.^۲

تبصره ۳. در اراضی با مساحت بیشتر از پانصد مترمربع که دارای سند شش‌دانگ است شهرداری برای تأمین سرانه فضای عمومی و خدماتی تا سقف بیست و پنج درصد (۰/۲۵) و برای تأمین اراضی مورد نیاز احداث شوارع و معابر عمومی شهر در اثر تفکیک و افزاز این اراضی مطابق با طرح جامع و تفصیلی با توجه به ارزش افزوده ایجاد شده از عمل تفکیک برای مالک، تا بیست و پنج درصد (۰/۲۵) از باقیمانده اراضی را دریافت می‌نماید. شهرداری مجاز است با توافق مالک قدرالسهم مذکور را براساس قیمت روز زمین طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری دریافت نماید.^۳

تبصره ۴. کلیه اراضی حاصل از تبصره (۳) و معابر و شوارع عمومی و اراضی خدماتی که در اثر تفکیک و افزاز و صدور سند مالکیت ایجاد می‌شود، متعلق به شهرداری است و شهرداری در قبال آن هیچ وجهی به صاحب ملک پرداخت نخواهد کرد. در مواردی که امکان تأمین انواع سرانه، شوارع و معابر از زمین مورد تفکیک و افزاز میسر نباشد، شهرداری می‌تواند با تصویب شورای اسلامی شهر معادل قیمت آن را به نرخ کارشناسی دریافت نماید.^۴

۱. (الحاقی ۱۳۹۰/۱/۲۸)

۲. (الحاقی ۱۳۹۰/۱/۲۸)

۳. (الحاقی ۱۳۹۰/۱/۲۸)

۴. (الحاقی ۱۳۹۰/۱/۲۸)

تبصره ۵. هرگونه تخلف از موضوع این قانون در تفکیک یا افراز اراضی، جرم تلقی شده و متخلفین، طبق قانون مجازات اسلامی و قانون تخلفات اداری تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.^۱

ماده ۱۰۲. اگر در موقع طرح و اجرای برنامه‌های مربوط به توسعه معابر تأمین سایر احتیاجات شهری مندرج در ماده ۹۶ الحاقی این قانون به آثار باستانی برخورد شود شهرداری مکلف است موافقت وزارت فرهنگ و هنر را قبلاً جلب نماید و نیز شهرداری‌ها مکلفند نظرات و طرح‌های وزارت فرهنگ و هنر را راجع به نحوه حفظ آثار باستانی و میزان حریم و مناظر ساختمان‌ها و میدان‌های مجاور آن‌ها را رعایت نمایند.^۲

تبصره. وزارت فرهنگ و هنر مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ مراجعه وزارت کشور نظر قطعی خود را به شهرداری اعلام بدارد.^۳

ماده ۱۰۳. کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و خصوصی موظفند قبل از هرگونه اقدامی نسبت به کارهای عمرانی واقع در مناطق مندرج در ماده ۹۷ و ۹۸ از قبیل احداث شبکه تلفن و برق و آب و سایر تأسیسات و همچنین اتصال راه‌های عمومی و فرعی رعایت نقشه جامع شهرسازی را بنمایند این قبیل اقدام باید با موافقت کتبی شهرداری انجام گیرد و مؤسسه اقدام‌کننده مکلف است هرگونه خرابی و زیانی را که در اثر اقدامات مزبور به اسفالت یا ساختمان معابر عمومی وارد آید در مدت متناسبی که با جلب نظر شهرداری تعیین خواهد شد ترمیم نموده و به وضع اول درآورد والا شهرداری خرابی و زیان وارده را ترمیم و به حال

۱. (الحاقی ۱/۲۸/۱۳۹۰)

۲. (الحاقی ۱/۲۷/۱۳۴۵)

۳. (الحاقی ۱/۲۷/۱۳۴۵)

اول درآورده هزینه تمام شده را با ۱۰٪ (ده درصد) اضافه از طریق اجرای ثبت اسناد وصول خواهد کرد.^۱

ماده ۱۰۴. نحوه انجام معاملات و مقررات مالی شهرداری‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب کمیسیون مشترک مجلسین برسد مادام که آیین‌نامه مزبور به تصویب نرسیده مقررات مالی فعلی به قوت خود باقی است.^۲

ماده ۱۰۵. مواد معدنی طبقه اول مذکور در ماده یک قانون معادن مصوب ۱۳۳۶/۲/۲۱ واقع در داخل حوزه خدمات و نظارت شهرداری جزء اموال شهرداری محسوب می‌شود مگر اینکه داخل ملک اشخاص حقیقی و یا حقوقی باشد.^۳

ماده ۱۰۶. وزارت کشور مکلف است کلیه عوارض نفت و گاز و مواد نفتی که در خارج از محدوده شهرها وصول می‌شود (به استثنای موضوع قانون مربوط به وصول عوارض از بنزین به منظور کمک به مستمندان مصوب ۱۵ اسفند ۱۳۳۴ که به قوت خود باقی است) و همچنین عوارض قراردادهای پیمانکاری که در خارج از محدوده شهرها اجرا می‌شود به تناسب جمعیت بین شهرداری شهرهایی که از پنجاه هزار نفر جمعیت کمتر دارند تقسیم نماید.^۴

ماده ۱۰۷. توهین به شهردار و معاون و رؤسای ادارات شهرداری در حین

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۴. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

انجام وظیفه یا به سبب آن در حکم توهین به مستخدمین رسمی دولت بوده و مرتکب به مجازات‌های مقرر در قانون کیفر عمومی محکوم خواهد شد.^۱

ماده ۱۰۸. در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۴ نسخ شده است.^۲

ماده ۱۰۹. در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۳۰ نسخ شده است.^۳

تبصره. در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۳۰ نسخ شده است.^۴

ماده ۱۱۰. نسبت به زمین یا بناهای مخروبه و غیرمناسب با وضع محل و یا نیمه تمام واقع در محدوده شهر که در خیابان یا کوچه و یا میدان قرار گرفته و منافی با پاکی و پاکیزگی و زیبایی شهر یا موازین شهرسازی باشد شهرداری با تصویب انجمن شهر می‌تواند به مالک اخطار کند منتها ظرف دو ماه به ایجاد نرده یا دیوار و یا مرمت آن که منطبق با نقشه انجمن شهر باشد اقدام کند اگر مالک مسامحه و یا امتناع کرد شهرداری می‌تواند به منظور تأمین نظر و اجرای طرح مصوب انجمن در زمینه زیبایی و پاکیزگی و شهرسازی هر گونه اقدامی را که لازم بداند معمول و هزینه آن را به اضافه صدی ده از مالک یا متولی و یا متصدی موقوفه

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و اصلاحی ۱۳۵۴/۷/۲۹ و منسوخه ۱۳۵۹/۴/۲۴) - ماده ۱۰۸ (مصوب ۱۳۴۵) - «به منظور ایجاد همکاری بین شهرداری‌های کشور و برقراری ارتباط با اتحادیه‌های بین‌المللی شهرداری‌ها سازمانی به نام اتحادیه شهرداری‌های کشور تشکیل خواهد شد که اساسنامه آن برحسب پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌گردد.»

۳. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۹۶/۱/۳۰) - ماده ۱۰۹ (مصوب ۱۳۴۵) - «شهرداری‌ها از پرداخت حق ثبت املاک و مالیات معاف خواهند بود»

۴. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ و منسوخه ۱۳۹۶/۱/۳۰) - تبصره ماده ۱۰۹ (مصوب ۱۳۴۵) - «مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به شهرداری است ولو به‌صورت بازگانی اداره شود نسبت به سهم شهرداری از پرداخت مالیات معاف است»

دریافت نماید در این مورد صورت حساب شهرداری بدو^۱ به مالک ابلاغ می‌شود در صورتی که مالک ظرف پانزده روز از تاریخ ابلاغ صورت حساب شهرداری اعتراض نکرد صورت حساب قطعی تلقی می‌شود و هرگاه مالک ظرف مهلت مقرر اعتراض کرد موضوع به کمیسیون مذکور در ماده ۷۷ ارجاع خواهد شد. صورت حساب‌هایی که مورد اعتراض واقع نشده و همچنین آراء کمیسیون رفع اختلاف مذکور در ماده ۷۷ در حکم سند قطعی و لازم‌الاجراء بوده و اجراء ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجراء اسناد رسمی لازم‌الاجراء نسبت به وصول طلب شهرداری اجرائیه صادر و به مورد اجراء بگذارد.^۱

ماده ۱۱۱. به منظور نوسازی شهرها شهرداری‌ها می‌توانند از طریق تأسیس مؤسساتی با سرمایه خود خانه‌ها و مستغلات و اراضی و محلات قدیمی و کهنه شهر را با استفاده از مقررات قانون تملک زمین‌ها مصوب ۱۷ خرداد ۱۳۳۹ خریداری نمایند و در صورت اقتضاء برای تجدید ساختمان طبق طرح‌های مصوب شهرداری بفروشند و یا اینکه راساً اقدام به اجراء طرح‌های ساختمانی بنمایند اساسنامه اینگونه مؤسسات را که بر طبق اصول بازرگانی اداره خواهد شد شهرداری هر محل تهیه و با تصویب انجمن شهر و تأیید وزارت کشور قابل اجرا خواهد بود در هر جا که در قانون تملک زمین‌ها و آیین‌نامه مصوب ۱۳۳۹/۸/۱۴ هیئت وزیران اسم از سازمان مسکن و وزارت کشاورزی و هیئت وزیران برده شده وظایف مزبور را به ترتیب شهرداری- انجمن شهر و وزارت کشور انجام خواهند داد.^۲

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

ماده ۱۱۲. ادارات و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت به نسبت سهامی که متعلق به دولت است و همچنین باشگاه‌های ورزشی غیرانتفاعی که وابسته به سازمان تربیت‌بدنی بوده و ترازنامه آنها مورد رسیدگی و تصویب سازمان مزبور قرار گیرد از پرداخت عوارض مستغلات و سطح شهر معافند ولی مکلف به پرداخت سایر عوارض شهرداری‌ها خواهند بود.^۱

ماده ۱۱۳. موارد ۵ و ۶ و تبصره ۴ ماده ۱۵ و تبصره ذیل بند ۲۵ ماده ۵۵ و تبصره ذیل ماده ۵۸ و مواد ۵۹-۶۰-۶۱-۶۳-۶۴ و تبصره ذیل آن و مواد ۶۹ و ۷۰ و تبصره‌های ذیل آن و مواد ۷۲ و ۷۶ و تبصره مربوطه (اصلاحی تصویب‌نامه شماره ۸۲۰۶-۴۲/۷/۱۵ و مواد ۸۱-۸۳ قانون مصوب سال ۱۳۳۴ و سایر مقرراتی که مغایر با این قانون است لغو می‌شود.^۲

ماده ۱۱۴. به منظور ایجاد رویه واحد در انجام انتخابات و همچنین رسیدگی به اختلاف‌نظر در چگونگی اجرای قوانین و مقررات مربوط به انتخابات انجمن‌ها، شورای دائمی انتخابات به ریاست وزیر کشور و به عضویت افراد زیر تشکیل می‌گردد.

۱. معاون وزارت کشور.

۲. رئیس کانون وکلا دادگستری.

۳. مدیر کل قضائی وزارت دادگستری.

۴. دو نفر اعضاء انتخابی از هیأت اجرائی و دو نفر اعضاء انتخابی از دفتر سیاسی حزب.

۵. دو نفر که در امر انتخابات بصیر و صاحب‌نظر باشند به انتخاب وزیر کشور.

۱. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷)

۶. مدیر کل دفتر انتخابات وزارت کشور که سمت دبیر شورا را نیز به عهده خواهد داشت.^۱
- ماده ۱۱۵. شورای دائمی انتخابات با رعایت مقررات مربوط نسبت به موارد زیر رسیدگی و اتخاذ تصمیم نماید و تصمیمات شورا قطعی و لازم‌الاجراء است.
۱. انحلال انجمن نظارت.
  ۲. ابطال انتخابات انجمن‌ها و تعیین تکلیف آنها.
  ۳. رسیدگی به شکایات از انجمن‌های نظارت در جریان انتخابات.
  ۴. رسیدگی و اظهارنظر در مورد اختلاف بین انجمن‌های نظارت و فرماندار یا بخشدار در مورد انحلال شعب اخذ رأی.
  ۵. رسیدگی و تعیین تکلیف نسبت به سایر مسائل مربوط به انتخابات که از طرف رئیس شورا مطرح می‌شود.^۲
- تبصره ۱. هرگاه شورا ضمن رسیدگی‌های خود به تخلف اعضاء انجمن‌های نظارت بر خورد نماید مراتب را برای تعقیب به مراجع صالح اعلام خواهد نمود.^۳
- تبصره ۲. جلسات شورا به دعوت رئیس شورا تشکیل می‌شود. دستور جلسه اعضاء از طرف رئیس شورا تعیین می‌گردد. برای تشکیل شورا حضور لااقل هفت نفر از اعضاء لازم است شورا با اکثریت نسبی معتبر خواهد بود.^۴

۱. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۲. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۳. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۴. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

تبصره ۳. در مواردی که شورا ضروری بداند می‌تواند از نظر مشورتی افراد مجرب و بصیر استفاده نماید.^۱

تبصره ۴. شورا می‌تواند رسیدگی و تحقیق نسبت به مواردی که لازم بداند به کمیسیونی در مراکز استان و فرمانداری کل مرکب از استاندار یا فرماندار کل و رئیس عالی‌ترین دادگاه محل، دادستان استان یا شهرستان حسب مورد- رئیس شورای حزب در استان واگذار نماید. کمیسیون مزبور مکلف است نسبت به موارد ارجاع شده اقدام و نتیجه رسیدگی‌ها و تحقیقات را به شورا اعلام نماید.^۲

ماده ۱۱۶. به منظور ایجاد هماهنگی در اجرای انتخابات انجمن شهر و شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای انتخابات شورای مذکور در کلیه موارد به استثنای بند ۴ ماده ۹ و بندهای ۴ و ۵ و ماده ۱۰ این قانون تابع مقررات مربوط به انتخابات شهر خواهد بود.^۳

تبصره ۱. اعضای انتخابی شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای تشکیل می‌شوند از منتخبین شهرهای مرکز شورا به تعداد مقرر در بند ۱۱ ماده یک آیین‌نامه اجرائی ماده ۲ قانون تشکیل شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای که با رأی مستقیم انتخاب خواهند شد و عضو انجمن شهرستان در بخش مربوط. افرادی که طبق بند ۱۱ آیین‌نامه مذکور انتخاب می‌شوند نمی‌توانند در انجمن شهر یا انجمن شهرستان نیز عضویت داشته باشند.^۴

۱. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۲. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۳. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۴. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

تبصره ۲. هرگاه تعداد اعضای انجمن شهرستان در بخش بیش از یک نفر باشد و یا چند بخش در محدوده عمل شورا قرار داشته باشند انجمن شهرستان از بین آنان یک نفر را برای عضویت در شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای مربوط معین خواهد نمود. در مراکز شهرستان‌ها که رئیس انجمن شهرستان طبق بند ۱۲ آیین‌نامه فوق در شورا عضویت دارد تعیین نماینده دیگر از انجمن شهرستان ضرورت نخواهد داشت.^۱

ماده ۱۱۷. وزارت کشور می‌تواند به منظور تأمین کمبود نیروی انسانی مورد لزوم در زمان انتخابات از خدمات افراد مجرب و بصیر دولتی و غیردولتی و بازنشستگان از طریق خرید خدمت و در حدود اعتبارات مصوب استفاده نماید.^۲

ماده ۱۱۸. در هر زمان که وزارت کشور آمادگی لازم را برای استفاده از کار ماشین‌های کامپیوتر در هر حوزه انتخابیه داشته باشد چگونگی اجرای انتخابات آن حوزه طبق دستورالعمل‌های وزارت کشور خواهد بود.^۳

ماده ۱۱۹. به‌استثنای تبصره‌های ۱ اصلاحی و ۴ الحاقی ماده ۱۵ و ماده ۱۱۶ الحاقی و تبصره‌های آن بقیه مقررات این اصلاحیه شامل انتخابات انجمن‌های شهرستان نیز خواهد بود.^۴

چون به موجب قانون تمدید مدت قانون الغاء کلیه لوایح مصوب آقای دکتر مصدق ناشیه از اختیارات لوایحی که ظرف مدت معینه در قانون تقدیم و به تصویب کمیسیون‌های مشترک برسد تا تصویب نهائی

۱. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۲. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۳. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

۴. (الحاقی ۱۳۵۵/۴/۱۵)

مجلسین قابل اجرا خواهد بود بنابراین لایحه قانونی راجع به شهرداری‌ها که در تاریخ یازدهم تیرماه یک‌هزار و سیصد و سی و چهار به تصویب کمیسیون‌های مشترک مجلسین رسیده موقتاً قابل اجرا می‌باشد.

قانون اصلاح ماده ۱۰۱ قانون شهرداری مصوب

۱۳۹۰/۱/۲۸

ماده واحده. ماده (۱۰۱) قانون شهرداری به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:
ماده ۱۰۱. ادارات ثبت اسناد و املاک و حسب مورد دادگاه‌ها موظفند در موقع دریافت تقاضای تفکیک یا افراز اراضی واقع در محدوده و حریم شهرها، از سوی مالکین، عمل تفکیک یا افراز را براساس نقشه‌ای انجام دهند که قبلاً به تأیید شهرداری مربوط رسیده باشد. نقشه‌ای که مالک برای تفکیک زمین خود تهیه نموده و جهت تصویب در قبال رسید، تسلیم شهرداری می‌نماید، باید پس از کسر سطوح معابر و قدرالسهم شهرداری مربوط به خدمات عمومی از کل زمین، از طرف شهرداری حداکثر ظرف سه ماه تأیید و کتباً به مالک ابلاغ شود.

بعد از انقضاء مهلت مقرر و عدم تعیین تکلیف از سوی شهرداری مالک می‌تواند خود تقاضای تفکیک یا افراز را به دادگاه تسلیم نماید. دادگاه با رعایت حداکثر نصاب‌های مقرر در خصوص معابر، شوارع و سرانه‌های عمومی با أخذ نظر کمیسیون ماده (۵)، به موضوع رسیدگی و اتخاذ تصمیم می‌نماید.

کمیسیون ماده (۵) حداکثر ظرف دو ماه باید به دادگاه مذکور پاسخ دهد. در صورت عدم ارسال پاسخ در مدت فوق، دادگاه با ملاحظه طرح جامع و تفصیلی در چهارچوب سایر ضوابط و مقررات، به موضوع رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید.

تبصره ۱۰. رعایت حدنصاب‌های تفکیک و ضوابط و مقررات آخرین طرح جامع و تفصیلی مصوب در محدوده شهرها و همچنین رعایت حدنصاب‌ها، ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با قوانین از جمله قوانین ذیل، در تهیه و تأیید کلیه نقشه‌های تفکیکی موضوع این قانون توسط شهرداری‌ها الزامی است:

- مواد (۱۴) و (۱۵) قانون زمین شهری مصوب سال ۱۳۶۶
- قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مصوب سال ۱۳۸۱
- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب سال ۱۳۷۴ و اصلاحات بعدی آن
- قانون جلوگیری از خردشدن اراضی کشاورزی و ایجاد قطعات مناسب فنی - اقتصادی مصوب سال ۱۳۸۵ و اصلاحات بعدی آن
- ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و اصلاحات بعدی آن

تبصره ۲. در مورد اراضی دولتی، مطابق تبصره (۱) ماده (۱۱) قانون زمین شهری مصوب سال ۱۳۶۶ اقدام خواهد شد.

تبصره ۳. در اراضی با مساحت بیشتر از پانصد مترمربع که دارای سند شش‌دانگ است شهرداری برای تأمین سرانه فضای عمومی و خدماتی تا سقف بیست و پنج درصد (۲۵٪) و برای تأمین اراضی موردنیاز احداث شوارع و معابر عمومی شهر در اثر تفکیک و افراز این اراضی مطابق با طرح جامع و تفصیلی با توجه به ارزش افزوده ایجادشده از عمل تفکیک برای مالک، تا بیست و پنج درصد (۲۵٪) از باقیمانده اراضی را دریافت

می‌نماید. شهرداری مجاز است با توافق مالک قدرالسهم مذکور را براساس قیمت روز زمین طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری دریافت نماید. تبصره ۴. کلیه اراضی حاصل از تبصره (۳) و معابر و شوارع عمومی و اراضی خدماتی که در اثر تفکیک و افراز و صدور سند مالکیت ایجاد می‌شود، متعلق به شهرداری است و شهرداری در قبضه آن هیچ وجهی به صاحب ملک پرداخت نخواهد کرد.

در مواردی که امکان تأمین انواع سرانه، شوارع و معابر از زمین مورد تفکیک و افراز میسر نباشد، شهرداری می‌تواند با تصویب شورای اسلامی شهر معادل قیمت آن را به نرخ کارشناسی دریافت نماید.

تبصره ۵. هرگونه تخلف از موضوع این قانون در تفکیک یا افراز اراضی، جرم تلقی شده و متخلفین، طبق قانون مجازات اسلامی و قانون تخلفات اداری تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و هشتم فروردین ماه یک هزار و سیصد و نود مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۷ به تأیید شورای نگهبان رسید. رییس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

آیین‌نامه معاملات شهرداری تهران^۱

مصوب ۱۳۵۵/۱/۲۵

فصل اول. نصاب معاملات

ماده ۱. معاملات از نظر مبلغ در این آیین‌نامه به سه نوع تقسیم می‌شود:
نوع اول: معاملات جزئی که مبلغ آن از دویست هزار ریال تجاوز نکند.
نوع دوم: معاملات متوسط که مبلغ آن از دویست هزار ریال بیشتر و از دو میلیون ریال تجاوز نکند.

نوع سوم: معاملات عمده که مبلغ آن از دو میلیون ریال بیشتر باشد.^۲
تبصره ۱. مبنای نصاب در خرید برای معاملات جزئی و متوسط مبلغ معامله و در مورد معاملات عمده مبلغ برآورد است.
تبصره ۲. مبنای نصاب در فروش مبلغ تعیین شده از طرف کارشناس منتخب شهرداری پایتخت است.

ماده ۲. در مورد معاملات جزئی مأمور خرید باید به فروشندگان کالا یا انجام‌دهندگان کار مورد احتیاج مراجعه و پس از تحقیق کامل از بهای

---

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - عنوان مصوب ۱۳۵۵ - «آیین‌نامه معاملات شهرداری پایتخت»
۲. (اصلاحی ۱۳۶۲/۱/۱۲) - ماده ۱ (مصوب ۱۳۵۵) - «معاملات از نظر مبلغ در این آیین‌نامه به سه نوع تقسیم می‌شود:

نوع اول: معاملات جزئی که مبلغ آن از یکصد هزار ریال تجاوز نکند.
نوع دوم: معاملات متوسط که مبلغ آن از یکصد هزار ریال بیشتر و از یک میلیون ریال تجاوز نکند.
نوع سوم: معاملات عمده که مبلغ آن از یک میلیون ریال بیشتر باشد.»

کالا یا کار یا خدمت مورد نیاز در صورتی که بهای مورد معامله تا ده هزار ریال باشد به مسئولیت خود و از مبلغ مزبور به بالا تا یکصد هزار ریال را با مسئولیت خود و با جلب موافقت کتبی رئیس کارپردازی با رعایت صرفه شهرداری معامله را انجام دهد مأمور خرید باید ذیل سند هزینه را با قید نام و نام‌خانوادگی و سمت و تاریخ و همچنین نشانی و مشخصات کامل طرف معامله و گواهی اینکه معامله به کمترین بهای ممکن انجام شده است امضاء کند.

تبصره. در مناطق و سازمان‌های وابسته و تابع شهرداری معاملات زائد بر ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال با موافقت مسئول منطقه یا سازمان حسب مورد انجام خواهد شد.

ماده ۳. در مورد معاملات متوسط مأمور خرید باید از فروشندگان کالا یا انجام‌دهندگان کار یا خدمت مورد احتیاج که عده آنها کمتر از سه نفر نباشد (مگر در مواردی که عمده فروشندگان یا انجام‌دهندگان کار یا خدمت کمتر باشند) از هر کدام روی برگ جداگانه استعلام بهای کتبی به عمل آورد به این ترتیب که مأمور خرید نوع کالا یا کار یا خدمت مورد معامله و مقدار و مشخصات آن را به‌طور کامل در برگ استعلام بها تعیین و فروشنده کالا یا انجام‌دهنده کار یا خدمت و حداقل بهای آن را با قید مدت اعتبار بهای اعلام شده در آن تصریح و با ذکر کامل نشانی خود و تاریخ امضاء نماید مأمور خرید باید ذیل برگ‌های استعلام بها را با ذکر اینکه استعلام بها وسیله او به عمل آمده است با قید تاریخ و نام و نام‌خانوادگی و سمت خود امضاء کند.

تبصره ۱. در مواردی که فروشنده یا انجام‌دهنده کار یا خدمت کمتر از

سه نفر باشد مأمور خرید مراتب را باید در متن سند هزینه بنویسد و امضاء کند.

تبصره ۲. مأمور خرید با توجه به مدتی که فروشندگان کالا یا انجام دهندگان کار یا خدمت در برگ استعلام بها برای اعتبار بهای پیشنهاد شده ذکر کرده‌اند طوری باید اقدام کند که به علت انقضاء مدت خسارتی متوجه شهرداری نشود.

ماده ۴. مأمور خرید در صورتی که حداقل بهای به دست آمده در استعلام بها را عادلانه تشخیص دهد پس از جلب موافقت کمیسیون مرکب از مسئولین ادارات حسابداری، بازرسی و تدارکات یا معاونان آنها که به نام کمیسیون معاملات نامیده می‌شود با پیشنهاددهنده حداقل بها معامله را انجام خواهد داد. کمیسیون مزبور می‌تواند در صورت احتیاج از نظر متخصصین و مطلعین شهرداری استفاده نماید.

تبصره. در کلیه مناطق شهرداری و سازمان‌های وابسته و تابع شهرداری پایتخت اعضاء کمیسیون معاملات با پیشنهاد مسئول منطقه یا سازمان و تصویب شهردار پایتخت تعیین می‌گردند.

فصل دوم. مناقصه

ماده ۵. در مورد معاملات عمده معامله باید با انتشار آگهی مناقصه (مناقصه عمومی) یا ارسال دعوتنامه (مناقصه محدود) به تشخیص شهردار پایتخت انجام شود.

آگهی مناقصه (مناقصه عمومی)

ماده ۶. آگهی مناقصه یک نوبت در روزنامه رسمی کشور و از یک تا سه

نوبت به اقتضای اهمیت معامله در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار باید منتشر گردد.^۱

تبصره ۱. در مواردی که شهرداری پایتخت تشخیص دهد که انتشار آگهی در خارج از پایتخت ضرورت دارد می‌تواند علاوه بر نشر آگهی در پایتخت در شهرهایی که لازم بداند به نشر آگهی اقدام کند.

تبصره ۲. در مواردی که شهرداری پایتخت تشخیص دهد می‌تواند از سایر وسایل و طرق انتشاراتی از قبیل پخش آگهی در رادیو و یا تلویزیون و یا ارسال آگهی برای اشخاص مربوط یا الصاق آگهی در معابر عمومی استفاده نماید.

تبصره ۳. اگر به تشخیص شهرداری تهران موضوع معامله ایجاب کند که علاوه بر نشر آگهی در داخل کشور موضوع به اطلاع فروشندگان کالا یا انجام‌دهندگان کار یا خدمت در خارج از کشور هم برسد یک نسخه از آگهی باید به وسیله وزارت امور خارجه به هر یک از سفارتخانه‌های ممالک مربوط در تهران و یک نسخه هم به سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران در کشورهای مربوطه از طریق وزارت مذکور فرستاده شود.^۲

ماده ۷. در آگهی مناقصه باید نکات زیر ذکر شود:

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - ماده ۶ (مصوب ۱۳۵۵) - «آگهی مناقصه یک نوبت در روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی و از یک تا سه نوبت به اقتضای اهمیت معامله در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار پایتخت باید منتشر گردد.»

۲. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - تبصره ۳ ماده ۶ (مصوب ۱۳۵۵) - «اگر به تشخیص شهرداری پایتخت موضوع معامله ایجاب کند که علاوه بر نشر آگهی در داخل کشور موضوع به اطلاع فروشندگان کالا یا انجام‌دهندگان کار یا خدمت در خارج از کشور هم برسد یک نسخه از آگهی باید به وسیله وزارت امور خارجه به هر یک از سفارتخانه‌های ممالک مربوط در تهران و یک نسخه هم به سفارتخانه‌های کشور شاهنشاهی ایران در ممالک مربوط از طریق وزارت مذکور فرستاده شود.»

۱. نوع و مقدار کالا و یا کار یا خدمت با ذکر مشخصات.
۲. مدت و محل و نحوه تحویل کالا یا انجام کار یا خدمت و ترتیب عمل و میزان خسارت در مواردی که طرف معامله در تحویل کالا یا انجام کار یا خدمت کلاً یا بعضاً تأخیر نماید.
۳. تصریح اینکه بهای پیشنهادی باید از حیث مبلغ مشخص و معین و بدون ابهام بوده و در پاکت لاک و مهر شده تسلیم شود.
۴. مدت قبول پیشنهادها.
۵. محل تسلیم پیشنهادها.
۶. میزان سپرده شرکت در مناقصه به طور مقطوع که باید به صورت نقد به حساب سپرده شهرداری پایتخت در بانک تحویل و رسید آن به ضمیمه پیشنهاد تسلیم شود.
۷. میزان تضمین حسن انجام معامله و ترتیب دریافت و استرداد آن.
۸. حداکثر مدتی که برای بررسی پیشنهادها و تشخیص برنده مناقصه و ابلاغ به برنده ضرورت دارد.
۹. روز و ساعت و محل قرائت پیشنهادها و همچنین مجاز بودن حضور پیشنهاددهندگان یا نمایندگان آنها در کمیسیون مناقصه.
۱۰. میزان پیش پرداخت در صورتی که به تشخیص شهرداری پایتخت پرداخت آن به برنده مناقصه لازم باشد و ترتیب پرداخت و واریز آن.
۱۱. محل توزیع یا فروش نقشه‌ها و برگ شرایط و مشخصات در صورت لزوم.
۱۲. محل توزیع نمونه‌های ضمانتنامه و قرارداد اگر تهیه آن لازم باشد که در این صورت ضمانتنامه عیناً مطابق نمونه باید تنظیم و نمونه

قرارداد نیز با قید اینکه مورد قبول است باید امضاء و ضمیمه پیشنهاد شود.

۱۳. تصریح این نکته که شرکت در مناقصه و دادن پیشنهاد به منزله قبول شروط و تکالیف شهرداری پایتخت موضوع ماده ۱۰ این آیین‌نامه می‌باشد.

ماده ۸. شهرداری پایتخت در صورتی که ذکر و شروط خاصی را علاوه بر آنچه در ماده ۷ ذکر شده است لازم تشخیص دهد مشروط بر اینکه با قوانین و مفاد این آیین‌نامه مغایر نباشد می‌تواند در متن آگهی یا در نقشه‌ها و برگ شرایط و مشخصات درج نماید به طوری که داوطلبان قبل از تسلیم پیشنهاد از مفاد آن اطلاع حاصل کنند ولی منظور داشتن امتیازات جدید برای پرونده مناقصه هنگام انعقاد قرارداد یا اجرای قرارداد به هر عنوان ممنوع است.

ماده ۹. در صورتی که شروط مناقصه که طبق مواد ۷ و ۸ باید در آگهی ذکر شود مفصل باشد و درج آن در روزنامه مستلزم هزینه زیاد گردد ممکن است نوع کالا یا کار یا خدمت مورد معامله و مقدار و مدت و محل تحویل و میزان پیش‌پرداخت و مدت و محل قبول پیشنهادها در آگهی درج شود و تصریح محل معینی که نقشه‌ها و شرح شروط و مشخصات معامله در آن موجود است و ذکر اینکه پیشنهاددهندگان باید یک نسخه از آن را دریافت و با قید قبول یا امضاء کرده و به پیشنهاد خود ضمیمه و تسلیم نمایند.

ماده ۱۰. شهرداری در خصوص اتخاذ تصمیم در مورد پیشنهادها و انعقاد قراردادها دارای تکالیف و اختیارات زیر می‌باشد:

۱. شهرداری مکلف است سپرده شرکت در مناقصه برنده مناقصه را در صورتی که حاضر به انجام معامله نشود و همچنین سپرده نفر دوم را در صورتی که براساس تبصره ماده ۲۲ برای انجام معامله به او رجوع شود و از انجام معامله امتناع نماید ضبط کند.
  ۲. شهرداری اختیار دارد مقدار کالا یا کار مورد معامله را تا بیست و پنج درصد کل مورد معامله افزایش یا کاهش دهد.
  ۳. شهرداری مجاز نیست به پیشنهادهای مبهم و مشروط و بدون سپرده و پیشنهادهایی که بعد از انقضای مدت مقرر در آگهی برسد ترتیب اثر دهد.
  ۴. شهرداری در رد یک یا تمام پیشنهادهای مختار است در این صورت سپرده‌ها مسترد خواهد شد.
  ۵. هزینه ثبت قرارداد در دفترخانه اسناد رسمی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.
  ۶. شهرداری مکلف است هرگونه مالیات یا عوارض یا وجوهی را که قانوناً بابت معامله به طرف قرارداد تعلق می‌گیرد بهای کارکرد یا کالای تحویلی در موقع پرداخت مطالبات او کسر کند.
- ماده ۱۱.** شهرداری مکلف به رعایت نکات زیر می‌باشد:
۱. مدت قبول پیشنهادهای در مورد آگهی‌هایی که در داخل کشور منتشر می‌شود از تاریخ انتشار در روزنامه رسمی کشور از ده روز نباید کمتر باشد و در مورد آگهی‌هایی که در خارج از کشور طبق تبصره ۳ ماده ۶ منتشر می‌شود از ۶۰ روز (شصت روز) نباید کمتر تعیین شود.
  ۲. در صورتی که به تشخیص شهرداری نوع معامله ایجاب کند که نقشه

- یا برگ شروط و مشخصات و نمونه‌های ضمانت‌نامه و قرارداد و مدارک دیگری تهیه شود قبل از نشر آگهی باید آنها را آماده نماید.
۳. میزان پیش‌پرداخت نباید از بیست و پنج درصد مبلغ معامله تجاوز کند و پرداخت آن در قبال ضمانتنامه بانکی انجام خواهد شد.
۴. میزان سپرده شرکت در مناقصه با توجه به موضوع و خصوصیات معامله نباید از پنج درصد مبلغ برآورد معامله کمتر باشد ولی در صورتی که میزان سپرده به مآخذ فوق از پانصد هزار ریال بیشتر شود شهرداری می‌تواند میزان سپرده را به مبلغ مناسب که از پانصد هزار ریال کمتر نباشد تقلیل دهد.
۵. حداقل میزان تضمین حسن انجام معامله که باید قبل از انعقاد قرارداد اخذ شود در مورد معاملاتی که موضوع آن انجام امور ساختمانی یا باربری یا خرید ماشین‌آلات باشد پنج درصد و در مورد سایر معاملات ده درصد مبلغ معامله می‌باشد و باید به‌صورت نقد به حساب سپرده بانکی شهرداری تحویل شود در مورد معاملات ساختمانی و باربری علاوه بر پنج درصد مذکور شهرداری باید از هر پرداخت معادل ده درصد کسر و به حساب سپرده بابت تضمین حسن انجام معامله منظور کند.

دعوتنامه (مناقصه محدود)

ماده ۱۲. در هر مورد که شهردار پایتخت از لحاظ فوریت امر و یا نوع و میزان کار یا خدمت و نحوه تخصص انتشار آگهی مناقصه را ضروری تشخیص دهد می‌تواند با رعایت آیین‌نامه‌های موضوع ماده ۲۲ قانون برنامه و بودجه کشور از مناقصه محدود استفاده کند.

کمیسیون مناقصه

ماده ۱۳. کمیسیون مناقصه از پنج نفر به شرح زیر تشکیل می‌شود:

۱. یکی از معاونان شهرداری به انتخاب شهردار پایتخت.
  ۲. مسئول امور مالی شهرداری پایتخت و در غیاب جانشین او.
  ۳. مسئول واحد تقاضاکننده مورد معامله و در غیاب جانشین او.
  ۴. مسئول امور حقوقی شهرداری پایتخت و در غیاب جانشین او.
  ۵. یک نفر مأمور فنی به انتخاب شهردار پایتخت.
- ماده ۱۴. در صورتی که در مدت مقرر پیشنهادی نرسیده باشد شهرداری می‌تواند مناقصه را تجدید یا موضوع را برای اتخاذ تصمیم به کمیسیونی مرکب از معاون مالی و اداری شهرداری و دو نفر عضو عالی مقام شهرداری که به پیشنهاد شهردار پایتخت و تصویب شورای اسلامی شهر تعیین می‌شوند احاله کند هرگاه کمیسیون انجام معامله را از طریق ترک مناقصه تجویز کند با توجه به مبلغ معامله با رعایت مفاد ماده ۳۱ این آیین‌نامه عمل خواهد شد.^۱

ماده ۱۵. در صورتی که در مدت مقرر پیشنهاد رسیده باشد کمیسیون مناقصه تشکیل می‌شود و پیشنهادهای رسیده را اعم از اینکه یک یا بیشتر باشد رسیدگی و به شرح زیر اتخاذ تصمیم خواهد نمود:

در صورتی که به نظر کمیسیون مناقصه کمترین بهای پیشنهاد شده یا بهای پیشنهاد شده در موردی که فقط یک پیشنهاد رسیده باشد عادلانه باشد کمیسیون پیشنهاددهنده را به‌عنوان برنده مناقصه اعلام خواهد نمود و در غیر این صورت می‌تواند اظهار نظر کند که مناقصه

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - عبارت «انجمن شهر» به «شورای اسلامی شهر» تغییر یافته است.

تجدید یا حداقل از سه نفر استعمال بها شود و نتیجه در کمیسیون مطرح گردد. در صورتی که حداقل بهای به دست آمده در استعمال بها کمتر از حداقل بهای پیشنهاد شده در مناقصه باشد کمیسیون پیشنهاددهنده حداقل بها در استعمال را حائز حداقل اعلام می‌کند مگر اینکه تفاوت این دو بها کمتر از پنج درصد باشد که در این صورت اگر پیشنهاددهنده حداقل در مناقصه حاضر باشد به حداقل بهای به دست آمده در استعمال معامله را انجام دهد به‌عنوان برنده مناقصه اعلام خواهد شد و در صورتی که حداقل بهای به دست آمده در استعمال برابر یا بیشتر از حداقل بهای پیشنهاد شده در مناقصه باشد یا در استعمال بها کسی داوطلب معامله نباشد کمیسیون می‌تواند پیشنهاددهنده حداقل در مناقصه را به‌عنوان برنده مناقصه اعلام کند یا رأی به تجدید مناقصه دهد.

تبصره ۱. شهرداری در مواردی که میسر تشخیص دهد باید قبل از قرائت پیشنهادها بهای عادلانه مورد مناقصه را به وسائل مقتضی و مطمئن و به‌طور محرمانه تهیه نموده در پاکت لاک و مهر شده در اختیار کمیسیون مناقصه قرار دهد تا روزی که پیشنهادات واصل قرائت می‌شود مورد استفاده در اتخاذ تصمیم کمیسیون مناقصه قرار گیرد.

تبصره ۲. در مواردی که کمیسیون مناقصه رأی به تجدید مناقصه دهد احاله موضوع برای اتخاذ تصمیم دیگر به کمیسیون مقرر در ماده ۱۴ بلامانع است.

تبصره ۳. شهرداری پایتخت در مورد انتخاب مهندس مشاور و پیمانکار عملیات عمرانی مکلف به رعایت آیین‌نامه موضوع ماده ۲۲ قانون برنامه و بودجه کشور می‌باشد.

ماده ۱۶. در مواردی که موضوع مناقصه چند نوع کالا یا کار یا خدمت باشد هرگاه در شرایط مناقصه اختیار تفکیک مورد معامله برای شهرداری پیش‌بینی نشده باشد کمیسیون مناقصه می‌تواند شخصی را که بهای پیشنهادی او در مجموع کمتر است برنده مناقصه اعلام کند.

ماده ۱۷. تصمیم کمیسیون مناقصه به اکثریت آراء معتبر است و در صورتی که عضو فنی کمیسیون مناقصه در امور فنی در اقلیت باشد موضوع برای اظهار نظر به کمیسیون مقرر در ماده ۱۴ احاله خواهد شد.

تبصره. کمیسیون مناقصه مکلف است از روز قرائت پیشنهادها حداکثر ظرف هفت روز به استثنای ایام تعطیل نظر خود را اعلام کند و در موارد استثنایی ممکن است این مهلت با جلب نظر شهردار پایتخت تا ده روز دیگر تمدید شود.

ماده ۱۸. تصمیم کمیسیون مناقصه پس از موافقت شهرداری پایتخت و تصویب شورای اسلامی شهر باید به مناقصه‌گزار ابلاغ شود و مناقصه‌گزار نیز باید حداکثر ظرف پنج روز به استثنای ایام تعطیل نتیجه مناقصه را به برنده ابلاغ و سپس به انعقاد قرارداد و انجام معامله اقدام نماید.^۱

تبصره. در مواردی که شورای اسلامی شهر مستند به تبصره الحاقی به بند ۳ اصلاحی ماده ۴۵ قانون شهرداری و سایر مقررات موضوعه به شهردار پایتخت تفویض اختیار نموده باشد تحصیل موافقت انجمن شهر ضرورت ندارد.^۲

ماده ۱۹. در مواردی که کمیسیون مناقصه برنده مناقصه را اعلام کرده

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - عبارت «انجمن شهر» به «شورای اسلامی شهر» تغییر یافته است.

۲. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - عبارت «انجمن شهر» به «شورای اسلامی شهر» تغییر یافته است.

باشد سپرده او و شخصی که بهای پیشنهادی او در مرتبه دوم قرار دارد (مگر اینکه رجوع به او طبق تبصره ۱ ماده ۲۰ میسر نباشد) نگاهداری و سپرده سایر پیشنهاددهندگان مسترد خواهد شد.

ماده ۲۰. در صورتی که برنده مناقصه از تاریخ ابلاغ نتیجه مناقصه ظرف مدت هفت روز به استثنای ایام تعطیل نسبت به سپردن تضمین حسن انجام معامله اقدام نکند و یا برای انجام معامله حاضر نشود سپرده شرکت در مناقصه او ضبط می‌شود و مراتب به شخصی که پیشنهاد او در مرتبه دوم قرار دارد با رعایت مفاد تبصره یک این ماده ابلاغ می‌گردد اگر او هم از تاریخ ابلاغ ظرف مدت هفت روز به استثنای ایام تعطیل نسبت به سپردن تضمین حسن انجام معامله اقدام نکند و یا برای انجام معامله حاضر نشود سپرده او هم ضبط می‌شود و در این صورت به تشخیص شهرداری مناقصه تجدید و یا موضوع برای اتخاذ تصمیم دیگر به کمیسیون مقرر در ماده ۱۴ این آیین‌نامه ارجاع خواهد شد.

تبصره ۱. رجوع به پیشنهاددهنده که بهای پیشنهادی او در مرتبه دوم قرار دارد به شرطی میسر است که تفاوت بهای پیشنهادی او با برنده مناقصه از مبلغ سپرده بیشتر نباشد در غیر این صورت رجوع به او ممنوع است.

تبصره ۲. مدت ۷ روز مقرر در این ماده در مورد معاملاتی که طرف معامله در خارج از کشور اقامت دارد حداکثر تا یک ماه تعیین می‌شود مشروط بر اینکه مدت مذکور در آگهی مناقصه یا برگ شرایط آن ذکر شده باشد.

ماده ۲۱. در صورتی که حائز حداقل بها بیش از یک نفر باشد برنده مناقصه به قید قرعه انتخاب خواهد شد.

- ماده ۲۲. در معاملاتی که تحویل مورد معامله در مهلت‌های مقرر در ماده ۲۰ میسر نباشد باید قرارداد منعقد شود.
- ماده ۲۳. در قرارداد نکات زیر باید قید گردد:
۱. نام متعاملین.
  ۲. نوع و مقدار مورد معامله با مشخصات کامل آنها.
  ۳. مدت انجام تعهد و محل و شرایط تحویل مورد معامله.
  ۴. ترتیب عمل و میزان خسارت در مواردی که برنده مناقصه در انجام تعهدات جزاً یا کلاً تأخیر نماید.
  ۵. الزام تحویل کالا طبق نمونه ممهور در صورتی که تهیه نمونه لازم باشد. در این صورت باید نمونه کالا با مهر طرفین معامله ممهور و نزد شهرداری نگاهداری شود.
  ۶. اقرار برنده مناقصه به اینکه از مشخصات کالا یا کار یا خدمت مورد معامله و مقتضیات محل تحویل کالا یا انجام کار اطلاع کامل دارد.
  ۷. اختیار شهرداری نسبت به افزایش یا کاهش مورد معامله در مدت قرارداد تا میزان بیست و پنج درصد مقدار مندرج در قرارداد.
  ۸. بهای مورد معامله و ترتیب پرداخت آن در مواردی که انجام کار براساس واحد بها باشد بهای مورد معامله برآورد و در قرارداد ذکر می‌شود ولی بهای کارهای انجام یافته براساس واحد بهای احتساب و پرداخت خواهد شد.
  ۹. مبلغ پیش‌پرداخت و ترتیب واریز آن در صورتی که در شرایط مناقصه ذکر شده باشد.
  ۱۰. میزان تضمین حسن انجام معامله و نحوه وصول اقساط آن در مورد امور ساختمانی و باربری و ترتیب استرداد آن براساس شرایط مناقصه.

۱۱. مدت فاصله زمانی بین تحویل موقت و تحویل قطعی در قراردادهای مربوط به ساختمان و راه‌سازی و نظایر آن براساس شرایط مناقصه.
۱۲. اقرار به عدم شمول ممنوعیت موضوع قانون راجع به منع مداخله وزیران و نمایندگان مجلس و کارکنان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب دی ماه ۱۳۳۷^۱.
۱۳. سایر تعهداتی که در شرایط مناقصه ذکر شده است.
۱۴. سایر شرایط که مورد توافق طرفین معامله قرار گیرد مشروط بر آن که متضمن امتیازاتی علاوه بر آنچه در شرایط مناقصه ذکر شده برای طرف قرارداد نباشد.

فصل چهارم. ترتیب و تحویل کالا یا خدمت

- ماده ۲۴. تحویل مورد معامله به شرح زیر باید انجام شود:
- الف) در مورد معاملاتی که بهای آن تا ده هزار ریال است توسط انباردار یا تحویل‌گیرنده کار یا خدمت حسب مورد.
- ب) در مورد معاملاتی که بهای آن از ده هزار ریال بیشتر است و از یک صد هزار ریال تجاوز نمی‌کند به وسیله مسئولیت انباردار یا تحویل‌گیرنده کار و نماینده قسمت تقاضاکننده.
- ج) در مورد معاملات متوسط و عمده به وسیله و مسئولیت انباردار یا تحویل‌گیرنده کار یا خدمت و نماینده قسمت تقاضاکننده با نظارت کمیسیونی که لااقل از سه نفر از افراد واجد شرایط به انتخاب شهردار پایتخت تشکیل خواهد شد.

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - جزء ۱۲ ماده ۲۳ (مصوب ۱۳۵۵) - «اقرار بعدی شمول ممنوعیت موضوع قانون راجع به منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب دی ماه ۱۳۳۷».

تبصره ۱. برای تحویل هر فقره جنس یا کار یا خدمت مورد معامله موضوع بند «ج» این ماده باید کمیسیون تحویل، صورتمجلس تنظیم کند و در آن به طور صریح قید گردد که جنس مورد معامله یا کار یا خدمت انجام شده طبق نمونه یا مشخصات مندرج در پیمان می‌باشد و ذیل آن را تمام اعضای کمیسیون و فروشنده یا پیمانکار امضاء نمایند. گواهی تطبیق مشخصات و مقدار کالا یا کار یا خدمت در مورد بند «الف» به عهده انباردار یا تحویل گیرنده کار یا خدمت و در مورد بند «ب» به عهده انباردار یا تحویل گیرنده کار یا خدمت و نماینده قسمت تقاضاکننده می‌باشد.

تبصره ۲. در مواردی که تشخیص مشخصات مورد معامله محتاج به بصیرت و تخصص باشد نماینده قسمت تقاضاکننده از بین کسانی باید انتخاب شود که دارای اطلاعات کافی در این خصوص باشد و این مسئولیت را عهده‌دار خواهد بود.

ماده ۲۵. برای کالاهای تحویل شده در تمام موارد باید قبض انبار که دارای شماره مسلسل باشد صادر گردد و به امضای انباردار برسد و در واردات دفتر انبار ثبت و شماره ثبت در دفتر انبار روی قبض ذکر گردد. **تبصره ۱.** در مواردی که کالا در خارج از انبار تحویل می‌گردد و به انبار وارد نمی‌شود با در نظر گرفتن ماده ۲۴ و تبصره‌های آن حسب مورد اقدام خواهد شد و تحویل گیرنده کالا به جای انباردار تکالیف مربوط را انجام خواهد داد و رسید یا صورتمجلس حسب مورد مبنای صدور قبض انبار و حواله انبار قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲. کالاهای غیرمصرفی علاوه از ثبت در دفتر انبار باید ثبت دفتر اموال شهرداری نیز بشود.

ماده ۲۶. در صورتی که در شرایط معامله برای تحویل مورد معامله علاوه بر آنچه در مواد ۲۴ و ۲۵ تعیین شده تکالیف دیگری نیز پیش‌بینی شده باشد باید اجرا شود.

ماده ۲۷. در مواردی که بین مسئولان تحویل مورد معامله مذکور در بند «ج» ماده ۲۴ از لحاظ مشخصات و سایر مسائل مربوط به کار یا خدمت یا کالایی که باید تحویل گرفته شود اختلاف نظر باشد نحوه تحویل طبق نظر شهردار پایتخت یا رئیس منطقه شهرداری و رئیس سازمان به اقتضای مورد با کسب نظر افراد بصیر تعیین خواهد شد.

فصل پنجم. مزایده

ماده ۲۸. در مورد معاملات جزئی مأمور فروش مکلف است به داوطلبان معامله مراجعه و پس از تحقیق کامل از بها با رعایت صرفه شهرداری معامله را تا میزان ده هزار ریال به مسئولیت خود انجام دهد و سند مربوط را با تعهد اینکه معامله با بیشترین بهای ممکن انجام شده است و با ذکر نام و نام خانوادگی و سمت و تاریخ امضاء کند و در مورد معاملات جزئی زاید بر ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال مأمور فروش پس از جلب نظر ارزیاب شهرداری با در نظر گرفتن مراتب فوق اقدام به فروش خواهد کرد.

ماده ۲۹. معاملات متوسط به طریق حراج و به شرح زیر انجام خواهد شد:

۱. اطلاعات کلی در مورد نوع و مشخصات و مقدار مورد معامله و روز و ساعت و محل حراج و سایر شرایطی که لازم باشد باید یک نوبت آگهی در روزنامه رسمی و حداقل یک نوبت آگهی در روزنامه کثیرالانتشار

و در صورت ضرورت به وسائل و طرق انتشاراتی دیگر از قبیل رادیو و تلویزیون یا الصاق آگهی در معابر به اطلاع عموم برسد و در آگهی باید قید گردد که در مقابل فروش اشیاء وجه نقد دریافت خواهد شد و پرداخت هرگونه مالیات و عوارض به عهده خریدار است.

۲. مورد معامله باید قبلاً ارزیابی شود و فهرست قیمت قبل از انجام حراج در پاکت لاک و مهر شده در اختیار کمیسیون حراج که به شرح مذکور در بند ۳ این ماده تشکیل خواهد شد قرار گیرد حراج از بهای ارزیابی شروع شده و با خریداری که بالاترین بها را پیشنهاد کند معامله انجام خواهد شد و اگر به قیمت ارزیابی شده داوطلب پیدا نشود باید ارزیابی تجدید شود.

۳. کمیسیون حراج حداقل از پنج نفر به شرح زیر تشکیل خواهد شد:

۱. مسئول امور مالی یا نماینده او.

۲. مسئول تدارکات یا نماینده او.

۳. مسئول بازرسی یا نماینده او.

۴. مسئول امور حقوقی یا نماینده او.

۵. مسئول واحد تقاضاکننده یا نماینده او.

ماده ۳۰. معاملات عمده به طریق مزایده و با انتشار آگهی به شرح زیر به عمل می‌آید:

۱. در آگهی مزایده شرایطی که طبق این آیین‌نامه برای آگهی مناقصه پیش‌بینی شده در صورتی که با عمل مزایده منطبق باشد باید رعایت بشود.

۲. مقرراتی که در این آیین‌نامه در مورد ترتیب تشکیل کمیسیون مناقصه

و کمیسیون مقرر در ماده ۱۴ و اتخاذ تصمیم در کمیسیون‌های مذکور و اجرای تصمیم کمیسیون‌ها و انعقاد قرارداد و تحویل مورد معامله معین شده در صورتی که با عمل مزایده منطبق باشد باید اجرا شود.

فصل ششم. ترک مناقصه یا مزایده و حراج

ماده ۳۱. در موارد زیر معاملات بدون تشریفات مناقصه یا مزایده و حراج انجام خواهد شد:

۱. در مورد معاملاتی که طرف معامله وزارتخانه و یا مؤسسه یا شرکت دولتی یا شهرداری‌ها یا مؤسسات وابسته به آنها باشند.
۲. در مورد خرید اموال و خدمات و حقوق مالی که به تشخیص شهردار پایتخت منحصر به فرد باشد.
۳. در مورد خرید یا اجاره کردن اموال غیرمنقول که طبق نظر کارشناس منتخب شهرداری پایتخت انجام خواهد شد.
۴. در مورد خرید خدمات هنری و صنایع مستظرفه و کارشناسان.
۵. در مورد خرید کالاهای انحصاری دولتی و کالاهایی که از طرف مراجع صالح دولتی برای آنها تعیین نرخ شده باشد.
۶. در مورد خرید کالاهای مورد مصرف روزانه که در محل نرخ ثابتی از طرف دولت یا شهرداری‌ها یا مراجع ذیصلاح برای آنها تعیین شده باشد.
۷. در مورد کرایه حمل و نقل هوایی - دریایی - هزینه مسافرت و نظائر آن در صورت وجود نرخ ثابت و مقطوع.
۸. در مورد خرید قطعات یدکی برای تعویض یا تکمیل لوازم و تجهیزات ماشین‌آلات موجود و همچنین ادوات و ابزار و وسایل اندازه‌گیری

دقیق و لوازم آزمایشگاهی علمی و فنی و حق اختراع و نظائر آن به تشخیص شهردار پایتخت.

تبصره. در مواردی که نماینده انحصاری فروش کالاهای ساخت کارخانه‌های خارجی یا کارخانه‌های داخلی کالا را موجود نداشته باشند یا به نرخ اعلام شده از طرف مراجع رسمی نفروشدند شهرداری پایتخت می‌تواند کالا را با رعایت مقررات این آیین‌نامه خریداری کند و در صورتی که کالا بیش از نرخی که از طرف مراجع فوق‌الذکر تعیین شده از نماینده انحصاری فروش یا کارخانه داخلی خریداری شود باید مراتب را به مراجع تعیین‌کننده نرخ اعلام کند.

ماده ۳۲. در مورد چاپ و صحافی معامله طبق آیین‌نامه مربوط که برای امور چاپ و صحافی دستگاه‌های دولتی به تصویب هیئت وزیران رسیده است انجام خواهد شد.

ماده ۳۳. در مواردی که انجام مناقصه یا مزایده و حراج به تشخیص و طبق گزارش توجیهی واحد مربوط و تأیید کمیسیون مقرر در ماده ۱۴ میسر یا به مصلحت نباشد در این صورت معامله با رعایت مراتب زیر و به ترتیبی که کمیسیون مذکور معین خواهد کرد انجام می‌شود.

بند الف) در مورد معاملات تا مبلغ دویست و بیست و سه میلیون ریال با تصویب شهردار تهران در حدود اختیارات تفویض شده به شهردار موضوع تبصره الحاقی به بند ۳ اصلاحی ماده ۴۵ قانون شهرداری.^۱

---

۱. (اصلاحی ۱۳۸۳/۱۲/۲۶) - بند الف ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۵۵) - «در مورد معاملات تا مبلغ پنج میلیون ریال با تصویب شهرداری پایتخت در حدود اختیار تفویض شده به شهرداری موضوع تبصره الحاقی به بند ۳ اصلاحی ماده ۴۵ قانون شهرداری.»

بند ب) در مورد معاملات از دویست و بیست و سه میلیون (۲۲۳/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال با موافقت شهردار تهران و تأیید شورای اسلامی شهر و تصویب وزارت کشور.^۱

بند ج) در مورد معاملات دو میلیارد (۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و بیشتر به پیشنهاد شهردار تهران با تأیید شورای اسلامی شهر و وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران.^۲

تبصره ۱. شهردار تهران می‌تواند در موارد مذکور در ماده ۳۳ اختیار خود را تا یکصد و پنجاه میلیون (۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به رؤسای مناطق شهرداری و مدیران کل یا مدیران عامل سازمان‌های تابعه و وابسته تفویض نماید.^۳

تبصره ۲. حد نصاب‌های تعیین شده در موارد فوق متناسب با شرایط اقتصاد کشور و هماهنگ با نصاب‌های معاملات دولتی بنا به پیشنهاد وزارت کشور و با تصویب هیأت وزیران قابل تجدیدنظر خواهد بود.^۴

ماده ۳۴. بهای اجناس و خدمات و حقوق موضوع بندهای ۲ و ۴ و ۸ ماده ۳۱ در صورتی که طبق تعرفه‌های مبتنی بر قانون یا از طرف مراجع صلاحیتدار تعیین نشده باشد قیمت مورد معامله وسیله ارزیاب یا

۱. (اصلاحی ۱۳۸۳/۱۲/۲۶) - بند ب ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۵۵) - «در مورد معاملات از پنج میلیون ریال تا مبلغ یکصد میلیون ریال با موافقت شهردار پایتخت و تصویب انجمن شهر.»

۲. (اصلاحی ۱۳۸۳/۱۲/۲۶) - بند ج ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۵۵) - «در مورد معاملات یکصد میلیون ریال و بیشتر با موافقت شهردار و تصویب انجمن شهر و تأیید هیأت وزیران.»

۳. (اصلاحی ۱۳۸۳/۱۲/۲۶ و ۱۳۹۰/۲/۴) - تبصره ۱ ماده ۳۳ (مصوب ۱۳۵۵) - «شهردار پایتخت می‌تواند در موارد مذکور در ماده ۳۳ اختیار خود را تا مبلغ یک میلیون ریال به رؤسای مناطق شهرداری و مدیران کل یا مدیران عامل سازمان‌های تابعه و وابسته تفویض نماید.»

۴. (الحاقی ۱۳۸۰/۱۰/۱۸)

کارشناس منتخب شهرداری تعیین و پس از تأیید شهردار پایتخت معامله انجام خواهد شد.

فصل هفتم. مقررات عمومی

ماده ۳۵. دریافت ضمانت‌نامه بانکی یا اسناد خزانه یا اوراق مشارکت به عنوان سپرده در مناقصه یا مزایده و یا تضمین حسن انجام معامله بلامانع و در هر صورت با موافقت شهردار تهران در هر موقع قابل تبدیل به یکدیگر است.

ماده ۳۶. هرگاه ضمن اجرای قراردادهای ساختمانی و عمرانی تغییرات جدیدی در مشخصات و نقشه یا نوع کار یا خدمت پیش آید که جداگانه انجام‌پذیر نباشد و میزان بهای آن کار یا خدمت در فهرست واحد بها پیش‌بینی و تعیین نشده باشد بهای عادلانه واحد کار یا خدمت مورد نظر از طرف قسمت فنی با موافقت پیمانکار و تصویب شهردار پایتخت تعیین خواهد شد ولی میزان کارها یا خدمات جدید نباید از صدی ده مبلغ پیمان تجاوز نماید.

ماده ۳۷. در صورتی که شهرداری بخواهد موافق بند ۲ ماده ۱۰ این آیین‌نامه میزان کار یا خدمت یا جنس موضوع پیمان را کسر یا اضافه نماید باید قبل از انقضای مدت به پیمانکار ابلاغ نماید.

ماده ۳۸. اختلافات ناشی از معاملات موضوع این آیین‌نامه در هیأت حل اختلافی با عضویت یک نفر قاضی دادگستری با انتخاب رئیس قوه قضائیه، یک نفر از اعضاء شورای اسلامی شهر با انتخاب شورای مربوطه، نماینده شهرداری به انتخاب شهردار، نماینده بخشدار یا فرماندار حسب

مورد و نماینده قانونی طرف قرارداد، قابل رسیدگی و حکم صادره از طرف قاضی جلسه برای طرفین لازم‌الاجراء است.^۱

ماده ۳۹. مؤسسات تابعه و وابسته شهرداری پایتخت که دارای شخصیت حقوقی بوده و به طریق بازرگانی اداره می‌شوند در صورتی که دارای آیین‌نامه معاملات مخصوص خود نباشند معاملات خود را طبق مقررات این آیین‌نامه انجام خواهند داد.

ماده ۴۰. آیین‌نامه معاملات شهرداری پایتخت مصوب سال ۱۳۴۴ از تاریخ اجرای این آیین‌نامه لغو می‌شود.

آیین‌نامه فوق مشتمل بر چهل ماده و بیست و دو تبصره به استناد تبصره ۳۹ قانون بودجه سال ۱۳۴۴ (۲۵۲۴ شاهنشاهی) کل کشور پس از تصویب کمیسیون کشور مجلس شورای ملی در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۵۴/۱۰/۲۴ (شاهنشاهی) در جلسه روز چهارشنبه بیست و پنجم فروردین ماه دو هزار و پانصد و سی و پنج شاهنشاهی به تصویب کمیسیون کشور مجلس سنا رسیده است.

۱. (اصلاحی ۱۳۹۰/۲/۴) - عبارت «انجمن شهر» به «شورای اسلامی شهر» تغییر یافته است.

قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری

مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸

ماده واحده. در کلیه قوانین و مقرراتی که شهرداری‌ها مجاز به تملک ابنیه، املاک و اراضی قانونی مردم می‌باشند در صورت عدم توافق بین شهرداری و مالک، قیمت ابنیه، املاک و اراضی بایستی به قیمت روز تقویم و پرداخت شود.

تبصره ۱. قیمت روز توسط هیأتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری و مورد وثوق که یک نفر به انتخاب شهرداری و یک نفر به انتخاب مالک یا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفین می‌باشد تعیین خواهد شد، رای اکثریت هیات مزبور قطعی و لازم‌الاجرا است.

تبصره ۲. در صورت عدم توافق در انتخاب کارشناس سوم، دادگاه صالح محل وقوع ملک، اقدام به معرفی کارشناس خواهد نمود.

تبصره ۳. در صورتی که در محل، کارشناس رسمی دادگستری وجود نداشته باشد طبق ماده ۲۹ قانون کارشناسان رسمی مصوب ۱۳۱۷ عمل خواهد شد.

تبصره ۴. هرگاه مالک یا مالکین، کارشناس خود را حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ اعلام دستگاه که به یکی از صور ابلاغ کتبی، انتشار در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار یا آگهی در محل به اطلاع عمومی می‌رسد، تعیین ننماید و در مواردی که علت مجهول بودن مالک، عدم تکمیل تشریفات ثبتی، عدم صدور سند مالکیت، اختلاف در مالکیت،

فوت مالک و موانعی از این قبیل، امکان انتخاب کارشناس میسر نباشد دادگاه صالحه محل وقوع ملک حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ مراجعه (شهرداری‌ها) به دادگاه نسبت به تعیین کارشناس اقدام می‌نماید.

تبصره ۵. زمین‌های تملیکی قانون زمین شهری که مورد نیاز شهرداری‌ها بوده و سهم هر مالک که دارای سند رسمی بوده و بیش از یک هزار متر مربع باشد نسبت به مازاد یک هزار متر مربع شمول این قانون مستثنی است.

تبصره ۶. جهت تامین معوض ابنیه، املاک، اراضی شرعی و قانون مردم که در اختیار شهرداری‌ها قرار می‌گیرد دولت موظف است ۱۰٪ از اراضی و واحدهای مسکونی قابل واگذاری را با قیمت تمام شده به شهرداری‌ها اختصاص دهد تا پس از توافق بین مالکین و شهرداری‌ها به عنوان معوض تحویل گردد.

تبصره ۷. از تاریخ تصویب و لازم‌الاجرا شدن این قانون ماده ۴ و آن قسمت از ماده ۵ «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب اسلامی که مربوط به نحوه تعیین قیمت عادلانه الزامی می‌باشد در مورد شهرداری‌ها لغو می‌گردد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و هفت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و هشتم آبان ماه یک هزار و سیصد و هفتاد مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۰/۹/۶ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و

شهرداری‌ها مصوب ۱۳۶۷/۸/۲۹

ماده واحده. کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام باشد، مکلف می‌باشند در طرح‌های عمومی یا عمرانی که ضرورت اجراء آنها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرائی با رعایت ضوابط مربوطه تصویب و اعلان شده باشد و در اراضی و املاک شرعی و قانونی اشخاص اعم از (حقیقی و حقوق) قرار داشته و در داخل محدوده شهرها و شهرک‌ها و حریم استحقاقی آنها باشد، پس از اعلام رسمی وجود طرح، حداکثر ظرف مدت هجده ماه نسبت به انجام معامله قطعی و انتقال اسناد رسمی و پرداخت بهاء یا عوض آن طبق قوانین مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۱. در صورتی که اجرای طرح و تملک املاک واقع در آن به موجب برنامه زمان‌بندی مصوب به حداقل ۵ سال بعد موکول شده باشد، مالکین املاک واقع در طرح از کلیه حقوق مالکانه مانند احداث یا تجدید بنا یا افزایش بنا و تعمیر و فروش و اجاره و رهن و غیره برخوردارند و در صورتی که کمتر از ۵ سال باشد مالک هنگام اخذ پروانه تعهد می‌نماید هرگاه زمان اجرای طرح قبل از پنج سال شروع شود حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد.^۱

۱. (اصلاحی ۱۳۸۰/۱/۲۲) - تبصره ۱ (مصوب ۱۳۶۷) - «در صورتی که اجرای طرح و تملک املاک

تبصره ۲. شهرداری‌ها موظفند همزمان با صدور پروانه ساختمان مالکان مشمول قسمت اخیر تبصره ۱ مشخصات دقیق عرصه و اعیان و تأسیسات موجود را معین و در پرونده درج و ضبط نمایند تا ملاک ارزیابی به هنگام اجرای طرح قرار گیرد و در زمانی که به لحاظ تأمین اعتبار آمادگی اجرای طرح مزبور باشد، به هنگام اجرای طرح مصوب ملاک پرداخت خسارت قیمت عرصه و اعیان ملک در زمان اجرای طرح خواهد بود.

تبصره ۳. مالکین املاک و اراضی واقع در طرح‌های آتی که قبل از تصویب طرح واجد شرایط جهت اخذ پروانه ساختمان بوده و قصد احداث یا تجدید یا افزایش بنا را دارند، جهت اخذ زمین عوض در اولویت قرار خواهند گرفت و در بین اینگونه مالکین اشخاصی که ملک آنها در مسیر احداث یا توسعه معابر و میادین قرار دارند، نسبت به سایرین حق تقدم دارند.

تبصره ۴. در مواردی که تهیه زمین عوض در داخل محدوده‌های مجاز برای قطعه‌بندی و تفکیک و ساختمان‌سازی میسر نباشد و احتیاج به توسعه محدوده مزبور طبق طرح‌های مصوب توسعه شهری مورد تأیید مراجع قانونی قرار بگیرد، مراجع مزبور می‌توانند در مقابل موافقت با تقاضای صاحبان اراضی برای استفاده از مزایای ورود به محدوده توسعه

واقع در آن به موجب برنامه زمان‌بندی مصوب به حداقل ۱۰ سال بعد موکول شده باشد، مالکین املاک واقع در طرح از کلیه حقوق مالکانه مانند احداث یا تجدید بنا یا افزایش بنا و تعمیر و فروش و اجاره و رهن و غیره برخوردارند و در صورتی که کمتر از ۱۰ سال باشد مالک هنگام اخذ پروانه تعهد می‌نماید هرگاه زمان اجرای طرح قبل از ده سال شروع شود حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد.»

و عمران شهر، علاوه بر انجام تعهدات مربوط به عمران و آماده‌سازی زمین و واگذاری سطوح لازم برای تأسیسات و تجهیزات و خدمات عمومی، حداکثر تا ۲۰٪ از اراضی آنها را برای تأمین عوض اراضی واقع در طرح‌های موضوع این قانون و همچنین اراضی عوض طرح‌های نوسازی و بهسازی شهری، به‌طور رایگان دریافت نمایند.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و نهم آبان ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۷/۹/۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون راجع به منع توقیف اموال منقول و غیرمنقول

متعلق به شهرداری‌ها مصوب ۱۳۶۱/۲/۱۴

ماده واحده. وجوه و اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهرداری‌ها اعم از اینکه در تصرف شهرداری و یا نزد اشخاص ثالث و به صورت ضمانتنامه به نام شهرداری باشد، قبل از صدور حکم قطعی قابل تأمین و توقف و برداشت نمی‌باشد. شهرداری‌ها مکلفند وجوه مربوط به محکوم‌به احکام قطعی صادره از دادگاه‌ها و یا اوراق اجرائی ثبتی یا اجرای دادگاه‌ها و مراجع قانونی دیگر را در حدود مقدورات مالی خود از محل اعتبار بودجه سال مورد عمل و یا در صورت عدم امکان از بودجه سال آتی خود بدون احتساب خسارت تأخیر تأدیه به محکوم لهم پرداخت نمایند در غیر این صورت ذینفع می‌تواند برابر مقررات نسبت به استیفای طلب خود از اموال شهرداری تأمین یا توقیف یا برداشت نماید.^۱

تبصره ۱. بانک‌ها و مؤسسات اعتباری پرداخت‌کننده تسهیلات به

۱. (اصلاحی ۱۳۸۹/۵/۲۷) - ماده واحده (مصوب ۱۳۶۱) - «وجوه و اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهرداری‌ها اعم از اینکه در بانک‌ها و یا در تصرف شهرداری و یا نزد اشخاص ثالث و به صورت ضمانتنامه به نام شهرداری باشد، قبل از صدور حکم قطعی قابل تأمین و توقف و برداشت نمی‌باشد. شهرداری‌ها مکلفند وجوه مربوط به محکوم‌به احکام قطعی صادره از دادگاه‌ها و یا اوراق اجرائی ثبتی یا اجرای دادگاه‌ها و مراجع قانونی دیگر را در حدود مقدورات مالی خود از محل اعتبار بودجه سال مورد عمل و یا در صورت عدم امکان از بودجه سال آتی خود بدون احتساب خسارت تأخیر تأدیه به محکوم لهم پرداخت نمایند در غیر این صورت ذینفع می‌تواند برابر مقررات نسبت به استیفای طلب خود از اموال شهرداری تأمین یا توقیف یا برداشت نماید.»

شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته برای وصول مطالبات خود از محل وثایق تسهیلات پرداختی، از شمول این ماده مستثنی می‌شوند.^۱

تبصره ۲. شهرداری‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های وابسته به آن‌ها می‌توانند به منظور استفاده از تسهیلات بانکی، سند املاک اختصاصی خود را به عنوان وثیقه در رهن بانک قرار دهند.^۲

تبصره ۳. چنانچه ثابت شود که شهرداری با داشتن امکانات لازم از پرداخت دین خود استنکاف نموده است شهردار به مدت یک سال از خدمت منفصل خواهد شد.^۳

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز سه شنبه چهاردهم اردیبهشت ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۱. (الحاقی ۱۳۸۹/۵/۲۷)

۲. (الحاقی ۱۳۸۹/۵/۲۷)

۳. (اصلاحی ۱۳۸۹/۵/۲۷) - به تبصره شماره ۳ تغییر کرد.

